

Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut pillugu nassuiaat

2013-imi decembarip 9-at

Imarisai

Siulequt	3
I Nassuiaatip tunuliaqutaa siunertaalu	5
2 SULEQATIGIINNERMI KILLISSARITITAT NUTAAT PILLUGIT INNERSUUSSUTIT	7
Ajornartorsiut	7
2 A Suleqatigiinnerup aqqissugaaneranut nutaamik killissaritinneqartut	8
2 B Pisortat aningaasaqarnerata atasinnaassuseqarneranut tunngaviit.....	11
3 ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissarisarnek pillugit tunngaviit nutaat	16
Ajornartorsiut	16
3 A Ataatsimoortumik tapiissutinut aamma naligiissarisarnermut allannguutissatut siunnersuutit, 2014.....	17
3 B Naammassisaqarsinnaassutsip uuttorneqqartarnissaanut tunngaviit aamma dut-mi tunngaviit naapertorlugit iluarsiissuteqartarnissamik siunnersuut	24
4 utertitsisarnerup tapiissuteqarnerullu pisariinnerulersinneqarnissaa	27
Ajornartorsiut	27
4 A immikkoortuni tapiissuteqarfigineqartartuni suliassat isumagineqartarnerat aamma allaffissornikkut aqunneqarnerat.....	28
4 B suliassanik isumagininneq aamma utertitsisarnermik allaffissornikkut ingerlatsineq	29
4 C Nalilersuineq, aningaasat pisortanit tunniunneqartartut iluarsiissuteqarfigineqarnerat, innuttaasut ataatsimoortukkaat.....	31
5 sanaartornermut ineqarnermullu tunngasut pillugit akisussaaffiup agguanneqarnera	33
Ajornartorsiutit.....	33
5 A Sanaartornermut aamma ineqarnermut akisussaaffiup isumagineqarnera.....	34
C. Sanaartornermut tunngasup tunniunneqarnissaanut tunngaviit	39
6 Naammassisaqarnerulersitsineq, Pisortani oqartussaaffiit akimorlugit sammisat	41
Ajornartorsiutit.....	41
6 A Peqqinnissaqarnikkut suleqatigiinnermi periusissatut nutaatut innersuussut.....	42
6 B Nunaqarfinni sullissinernik assigiissarineq	44
6 C pisortat sullissinikkut ataatsimoorussanik aqqissutissaannut periarfissaasinnaasut	47
6 D aqqissuussinissamik nutaamik innersuussut, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarneq	50
6 e Aningaasat aqunnissaannut kontonullu inissiterisarnernut assigiissumik periusissamut siunnersuut.....	52
6 f. suleqatigiinnissamut periusissamut innersuussut, pisortat pisiniartarnerat.....	54
7 suliassat isumagineqarneranni tunngaviit.....	56
Ajornartorsiutit.....	56
7 a suliat ingerlanneqartarnerinut tunngavissanut innersuussut.....	57
7 B akiliisitsiniartarnermik aamma innarluutilinnik sullisinermik misissueqqissaarneq	59
7 C kommunit kattussuunnerisa sunniutaannik misissueqqissaarnissamut killiliussat	62
8 Inatsisiliornermi sunniivigeqatigiinneq	66
Ajornartorsiutit.....	66
8 A Innersuussutit politikikkut pingaarnersiulluni oqaloqatigiinnissamut, ukiup kaajallattarnera	67
8 B inatsisiliornermi kommunit peqataatinneqarnissaannut ilusissaq	68
9 innersuussutigineqartut pillugit iliuusissatut pilersaarummut siunnersuut.....	70
9 A Nassuiaatip innersuussutaasa suliareqqinnissat.....	70

SIULEQUT

2012-imi Naalackersuisut, kommunit sisamat aamma KANUKOKA isumaqatigiissuteqarput missingersuussiortarnek pillugu suleqatigiinnissamik nutaamik isumaqatigiissuteqarnissamik pisoqqamut 2003-meersumut taarsuussassamik. Nutaamik isumaqatigiissuteqartoqarnissaanik pisariaqartitsitsisoqalerpoq tamanit ataatsimut nassuerutigineqarmatinuiaqatiit unammilligassanik annertuunik arlaqartunik suliassaqartut, aatsaat aaqqiissuteqarfigneqarsinnaasunik kommunit aamma Namminersorlutik oqartussat qanittumik imminnullu taligqatigiillutik suleqatigiinnerisigut.

Isumaqatigiisummi aallaavigineqarpoq kommuninik aaqqissusseqqinnermik isumaliutissiissut 2005-imeersoq, tassani innersuussutigineqarmat nutaamik kommunini nukittunerusumik ilusiliisoqartariaqartoq, immikkoortut ikinnerusut aamma kommunit anginerusut aqputigalugit pisortat suliassaataannik isumaginnissinnaasunik. Nassuiaammi unammilligassat sammineqarput, kommuninik sularineqartussat, immikkoortuni ataasiakkaani aningaasaqarnikkut iminut napatinnerunissamut pilersitsinissamut sanilliullugit. Sammineqarput suliassat aaqqiivigineqartarnissaat aamma kommunit inuaiqatigiinni innuttaasut sullinneqarneranni suliassanik pingaaruteqarlunnartunik isumagisaqarnerat, aamma kommunit sulissanik nutaanik annertuunik tigusaqarnissaanik kissaateqarneq, pisortat suliassaqarfiani tulluarnerusumik nammatassanik suliassallu agguataarnerannik nukittunerulersitsinissamut ilaasussanik.

Taamaattumik nassuiaammi innersuussutigineqarpoq aaqqissusseqqinnermik nutarterineq nalilersuiffigineqassasoq. Nalilersuinnermi tigussaasut arlaqartut naliliiffigineqarnerisa saniatigut nutarterinerup sunniutai nalilersorneqassapput, inuit tamat oqartussaaqataanerannut tunngasoq ilanngullugu. Tamanna Naalackersuisunut kommuninullu annertuumik pingaaruteqarsimavoq pingaaruteqartuarlunilu. Qanimut innuttaasut tamat oqartussaaqataanerisa nukittunerulersinneqarnissaa nutarteraluni allannqortiterinnermi anguniakkanut pingaarnernut ilaavoq. Matumani nassuiaamilu kapitalini allani, naatsorsuutigineqarpoq, nalilernerqarpat tamatuma pisariaqarfiani, suliap ingerlanerani innuttaasut peqataatinneqarnissaat

Nutaamik isumaqatigiissut pillugu suliap ingerlaqqinnerani illuarternerinnut paasinarsivoq, ataatsimoortumik pisortat suliassaqarfiat pillugu suleqatigiinnermi naammanngitsoq aningaasaqarnermut tunngavigineqartut kisiisa qitiutilugit isiginiarneqarnissaat, iniaqatigiinnut iluaqutaasumik siunissami unammilligassat aaqqissuteqarfigneqassappaata. Innuttaasut ukioqassutsimmikkut katitigaanerisa allannqortitornera ilaatinneqartariaqarpoq, ingerlatsinnermut aamma sanaartugassanut tunngasut pilersaarusiirneqarneranni. Sulisoqarnermut tunngatillugu annertunerusumik iliusseqartoqartariaqarpoq, taamaalilluni innuttaasut sapinngisamik amerlanerpaat piviusumik neqeroorfigineqarsinnaalerlutik piginnaanngorsaqqittarnissaanik aamma inuusuttut suliffeqalernissaanut piareersarneqassappaata. Anguniagaavoq kinaluunniit qimanneqassanngitsoq ilinniarnissamik imaluunniit suliffeqalernissamik neqeroorfigineqarani. Taakku marluk tassaaginnarput unammilligaassat amerlasuut akornaniittut, nutaamik ataatsimoortumik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut aqputigalugu aaqqiissuteqarfigniarneqartussat.

Nutaamik isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ingerlaavartumik oqaloqatigiittarnerisa inernerattut, nassuiaat manna sularineqarpoq (siornatigut atuakkamik qaortumik taaguuteqartinneqartoq - hvidbogimik). Tusarniaanerup ingerlanneqarnerani taaguut hvidbogi atornerqarpoq. Ajoraluartumik taaguut hvidbog nalornisitsilersimavoq, taanna qanoq inissisimanersoq aamma qanoq pingaartinneqarluni isiginiarneqassanersoq. Nalornissuteqartoqaqqunagu hvidbogi taaguuteqartinneqalerpoq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut pillugu nassuiaat.

Tassani siunertarineqarpoq iluseqartitsinnermi unammilligassat sunaanerisa paasineqarnissaat aamma siunnersuuteqarnissaq taakku pisortat ataatsimut suleqatigiinnerat aqputigalugu qanoq iliorluni aaqqiivigineqarsinnaanersut. Tassani iliuuseqarnissamik periarfissat arlaqartut saqummiunneqartarput aamma malitseqartitsinissamik siunnersuuteqartoqarluni, kingusinnerusukkut immikkut isummerfigineqartussanik. Taakku politikikkut aalajangiisarfinnik atuummassuteqarfiusuni isummerfigineqartarumaarput, kommunit namineernerat, Naalackersuisut aamma lnatsisartut aalajangiisinnaassuseqarnerat mianeralugit.

Kommuninut tusarniaanerup inerneraa ilanngussaartoqarmat atuummassuteqartunik aamma isumaliutinik amerlasuunik, immikkoortut arlaqartut oqaasertaanik kisitsisinillu allannqortitsinnermik kinguneqartumik. Tusarniaannermi akissutit ilanngunneqarput tusarniaanerumut tunngatillugu allakkiaq ilanngullugu, tassani oqaaseqaatigineqartut erseqqinnerusumik nassuiarneqarlutik. Tusarniaanerumit atorlut immikkoortut pineqartut sularineqarnerisa ingerlatseqinneqarneranni ilaatinneqassapput.

Taaneqartut nassuiaammi ataatsimoortumik pisortat suliassaqarfiani unammilligassat pingaaruteqartut allaasineqarput ajornartorsiutillu qanoq aaqqiivigineqarnissaanut periarfissat taagorneqarlutik. Taakku massakkut illuatungeriit akornanni oqaluserineqassapput sulinerlu taamaalilluni iliuusissatut pilersaarut aamma missingersuussiortarnek pillugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut naapertorlugu ingerlalissalluni. Tamatut sulinissami aallaviussaaq, pisortat suliassaataat sapinngisamik naammassisaqarfiulluarnepaamik isumagineqartarnissaat, apeqputaatinngagu pisortatut oqartussap sorliup suliassaq isumagineeraa. Missingersuussiortarnek pillugu nutaamik isumaqatigiissut naapertorlugu suliassat isumagineqartarnerisa aningaasalersorneqarnerisa ikorfartorpa, suliassat isumagineqartarneranni naammassisaqarlartoqartarnissaanik anguniagassap anguneqarnissaa. Suleqatigiinnissamut nutaamik isu-

maqatigiissutip isumqatigiissutit pisoqqat arlaqartut taarserpai. Taamaalilluni siunissami Namminersorlutik Oqartus-
sat komminillu akornanni politikikkut allaffissornikkullu aqutsinermi suleqatigiinnermi erseqqissumik ataasiumil-
lu iluseqartitsisoqalerluni.

Taamatut suleqatigiinneq qaffasinnerpaammut inissinneqartariaqarpoq, taamaaliornikkut aalajangiisinnaasuseq
aamma Kalaallit Nunaani unammilligassatut suliassatta sularineqarlutik aaqqiissuteqarfigineqartarnissaasa siuari-
artornissaat qulakkeerneqarluni. Inuiaqatigiit aningaasaqarniarneranni pisortat ingerlataat annertooujussuarmik
ilaapput, namminerisamillu aningaasaarnikkut napatinnerulernissap ineriartortinneqarnerani pingaaruteqartumik
inissisimallutik. Immikkoortoq pingaaruteqartoq siunissami aaqqiissuteqartarnissami ilaatinneqartussa q tassavooq
ingerlatseqatigiiffiit pisortanit pigineqartut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut annertuumik sunnuteqarnerat.

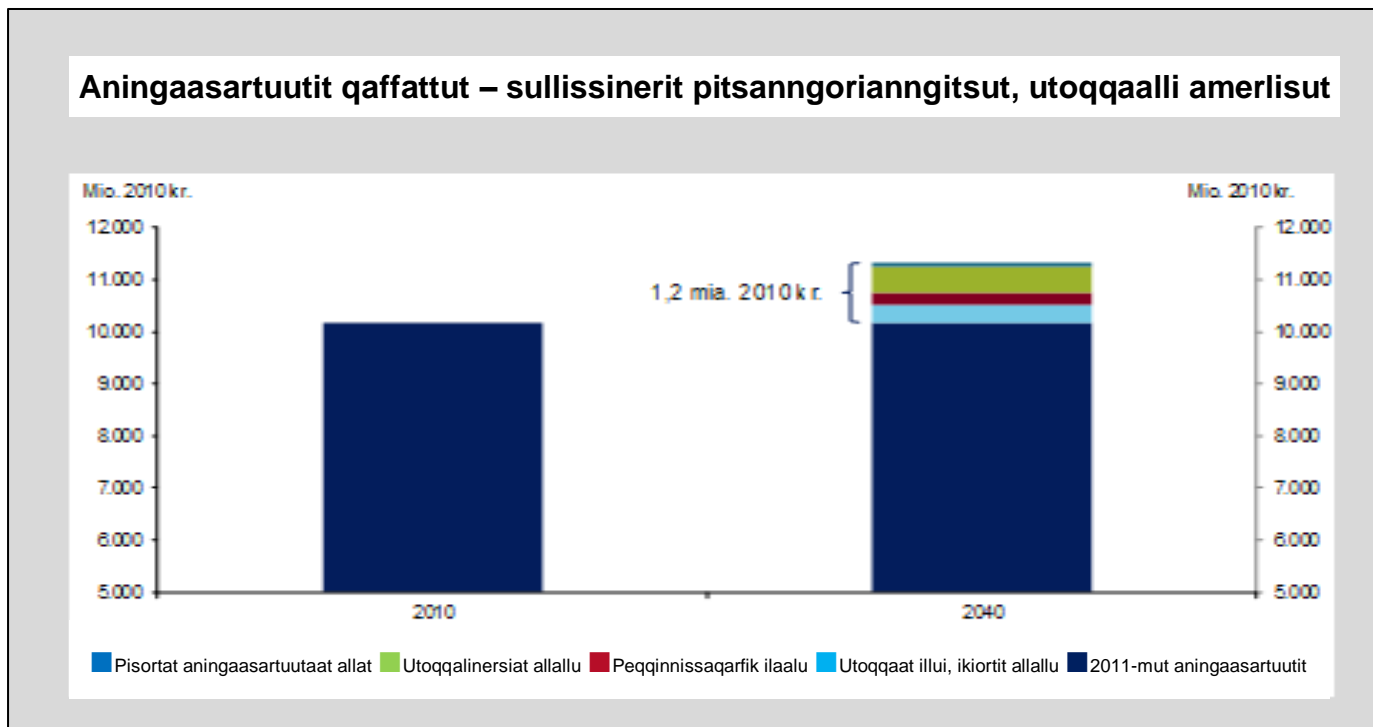
Pisortat sullissineri pingaaruteqartut arlaqartut ingerlanneqarnerat kommunit isumagisaraat, pisortat ataatsimut
aningaasaqarnerannut annertuumk pingaarutillit. Pisortat ataatsimut nuna tamakkerlugu aningaasaqarnerata ata-
sinnaaseqarnerata qulakkeerneqarnissaamut unammilligassat annertuut aatsaat aaqqiivigineqarsinnaapput, kommu-
nit aamma Namminersorlutik Oqartussat unammilligassat qitiusut sunaenerat takusinnaagunikkut aamma tati-
geqatigiilluni suleqatigiinissamut aqutissarsigunik, erseqqissunik isumaqatigiisummik tunngaveqartumik aal-
laaveqarunik aamma aningaasaqarnermut tulluqartumik suliassat erseqqissumik agguanneqarunik. Suleqatigiinneq
pillugu innersuussutini tamanut tunngatillugu aalajangiusimaneqarpoq kommunit nammineernerisa ataqqineqarnis-
saat.

London Miningimut allanullu annertuumik suliniutinut pilerumaartussatut ilimagineqartunut tunngatillugu isu-
maqatigiissuteqarneq inuiaqatigiit siuariartornissaanut aamma isertitaqarnerulernissaanut nutaanik periarfissanik
pilersitsivoq. Kisianni tamanna aamma uagutsinnut piumasaqaatinik nutaanik pilersitsivoq, tassalu sulisorisassanik
piginnaasalinnik. Aamma taamaalilluni ilinniartitaanermut immikkoortup piumasaqarfigineqarnra annertunerulerpoq
aamma inuiaqatigiinni tunngaviumik immikkoortut ilanngullugit, Kalaallit Nunaata siunissaami patajaatsumik
tunngaveqarnissaanik uagut qularnaarisinnasut ilanngulluta. Suliniutinik annertuumik ingerlaqatarnissamut atatillugu
sunnitit unammilligassallu siunissami pisortat ataasimoortumik suliassaqarfiannut immikkoortunut atuummas-
suteqarfigineqartunut ilanngullugit eqqarsaatigineqassapput.

1 NASSUIAATIP TUNULIAQUTAA SIUNERTAALU

Pisortat suliassanik suliaqartarnerat aamma naammassisaqarsinnaassusiat pillugit nutaamik isumaliortoqarnissaa pisariaqarpoq. Pisortat aningaasartuuteqartarnerat tatineqarpoq aamma innuttaasut ukioqarnermikkut katitigaanera allangoriartornera nassataqarpoq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu nutaanik aqutissarsiorariaqarnerat, pisortat ingerlatsinerata naammassisaqarfiulluarnissaa aamma aningaasartuutit mianerinneqarneri qulakkeerneqassappata. Unammilligassat anginersaat aqqinneqarsinnaavoq naleqquttumik tatigeqatigiillunilu missingersuusiortarnej pillugu isumaqatigiissuteqarnikkut, kisiannili aamma immikkoortunik allanik peqarpoq, pisortat akornanni ataatsimut nutaamik suleqatigiinnissami ilaatinneqartussanik.

Assiliartami ataaniittumi unammilligassat takutinneqarput.

Assiliartaq 1, 2010-mi aamma 2040-mi pisortat aningaasartuutaat, massakkut sullissinerup qaffassissusia aallaavigalugu naatsorsorneqartut. Paa-sissutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit

Atugarissaarnerup siunissami aningaasalersorneqarnissaa aqqiivigineqassappat nunatsinni aningaasaqarnerup siuariarnissaa pisariaqarpoq. Siuariarnej isumaqarpoq namminersorlutik inuussutissarsiorlut akornanni tunisassiornerup suliffissaqartitsinerullu piviusumik annertusinissaa. Pisortat ingerlataasa siuariarnissaat aqqiissutissatut periarfissaangilaq, tamanna parlattuanik sunnuteqassammat, tassalu akileraarutit qaffannerat aamma tunisassiat tamarmiusut ikileriarnerat aammalu taamaalilluni inuiaqatigiit atugarissaartut atugarissaarunnaaratarsinnaanerat. Taamaamat nunarput ajornakusoortumik inissisimavoq, tassami atugarissaarnerup siunissami aningaasalersornissaanut aningaasanik pissarsiffissat ikittuinnaammata. Ajornakusoortut minnerunngitsumik isiginiarneqassaaq unammilligassanik marlunnik tunuliaquteqartoq:

- Illuatungaanni aningaasaqarnej pillugu politikikkut sukangasumik ingerlatsisoqassaaq pisortani aningaasanut missingersuutit allangutsaaliortugit
- Aappatigit aningaasaliisoqarnissaa pisariaqarpoq, siulliullugu sallerfaatillugulu suliffeqarnermut aamma ilinniartitaanermut tunngasunut, taamaalilluni siunissaq isigalugu nunatsinni nammineerluni pissutsit ajornakusoortusut qaangerneqarsinnaalersillugit.

Akileraartarnej Atugarissaarnerlu pillugit Isumaliqatigiissitap pisortat aningaasaqarneranni oqimaqatigiissitsiniarnermi nikingassut, pisortat ataatsimut unammilligassaat, sukumiisumik allaaseraa. Peqatigisaanik aningaasalersuinermi aningaasanik pissarsiffiusinnaasut killeqarput, aatsitassarsiornermi isertitaalerumaartussatut periarfissat isiginiangikkaanni. Pissarsiffiusinnaasulli taakku massakkut suli ima nalorninarortoqartigaat, nassuiaami matumani periarfissatut ilaatinneqaratik. Nassuiaammi massakkut Kalaallit Nunaanni pissutsit atuuttut aallaavigineqartut, pissutillu allaasrineqartut tassaapput pisortat suliassanik suliaqarneranni naammassisaqarsinnaassutsip qulakkeerneqarnissaa taamalu inuiaqatigiit imminnut napatinnerusinnaasut pilersinneqarnissaanut pisariaqartumik ineriartortitsinissamut nikeriartusinnaasumik pilersitsinissaaq. Pissutsit taamatut inneranni naapertuullunilu pisariaqarpoq pisortani aningaasanut missingersuutit piviusumik allangutsaaliorneqarnissaat aamma pisortat aqutigalugit anner-

tunerusumik atugarissaarnissamik pisariaqartitsineq tunisassiornermi pitsanngoriaatsit aqutugalugit aningaasaler-sorneqassassut. Tamanna Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini pissaaq, taamaaliornissamilu nutaamik isumaliornissaq, pisortat akornanni immikkoortukkaarluni iluseqartitsineq ileqquliussanillu atorunnaarsitsinissaq piumasaavoq.

2012-imi kommunit pillugit isumasioqatigiinnermut atasumik isumaqatigiissutigineqarpoq missingersuusiortarneq pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut 2003-meersup nutarterlugu suliarineqarnera aallartinneqassasoq. Isu-maqatigiissut aamma ataatsimiinnermik arlaqartunik aamma isumasioqatigiinnermik marlunnik, illuatungeriit peqataaffigisaanik, malitseqartinneqarpoq. Taamatuttaaq pisortat suliaat pillugit naammassisaqarsinnaassuseq pillugu sunik periarfissaqarneranik misissueqqissaarnermik suliaqartoqarpoq.

Illuatungeriit akornanni isumaqatigiissutigineqarpoq nassuiaammik suliaqartoqassasoq. Nassuiaammi ilaatigut nu-taamik missingersuusiortarneq pillugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnissami tunngaviusussanik imarisas-saanillu siunnersuuteqartoqassaaq, ilaatigullu malitseqartitsinissamut pingaarnersiulluni tulleriiarisooqarluni, kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni nutaamik ataatsimoortumik isumaqatigiissutip sivit-sorneqarneranut atasumik suleqatigiinnikkut suliassat suut aaqqiiviginiarneqassanersut.

Nalunaarusiap suliarineqarnissaanut suliassiisummik sanasoqarpoq¹, ilanngussatut ilaatinneqartumik. Suliassiisutip ilaattut ilaapput 2013-imi marsimi naalakkersuisooqatigiit isumaqatigiissutaani anguniakkat suliniutissallu.

- ❖ Aningaasarsiornikkut akisussaassuseqartumik pilersaarusiortuakkamillu inuiaqatigiit patajaatsumik aqunneqassapput.
- ❖ Pisortani oqartussaaffiit nalilersoqqinneqassapput, ingerlatsiviit susassaqarfiillu akimorlugit suleqatigi-innerup annertusarnissaa angujumallugu.
- ❖ Kiffartuussinerup pitsaassusaa appartinngikkaluarlugu allaffissornerujussuup annikillissarnissaa anguniar-neqassaaq.
- ❖ Kommunerujussuarnut ikaarsaernerup siunertamut naapertuunnersoq nalilersorneqassaaq.

Nassuiaammi sammineqartut makku allaaserineqarput:

- ❖ Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni suleqatigiinnermi killissartinneqartut.
- ❖ Naligiissaarisarnermi aamma ataatsimoortumik tapiissutit pillugit tunngaviit nutaat.
- ❖ Utertitsisarnermi tapiissuteqartarnermi periutsit pisariinnerisut.
- ❖ Sanaartornermi akisussaaffiup agguarneqarnera.
- ❖ Naammassisaqarsinnaassuseq, pisortani ingerlatsiviit susassaqarfiillu pitarlugit sammisat.
- ❖ Suliassat isumagineqarneranni tunngaviit.
- ❖ Inatsisiliornermut tunngatillugu sunniivigeqatigiilluni peqatigiinneq.

Nassuiaat iliuuseqarnissamut najoqqutassiaavoq. Nunatsinni unammilligassat pillugit allaaserisanik nalunaarusianik amerlasuunik suliaqartoqarsimavoq. Piffissanngorpoq iliuuseqarnissaq. Nutaamik suleqatigiinnermi pisortani sulias-sat isumagineqartarnerat ataatsimut naliliiffigineqassapput aamma ukiuni aggersuni suliassat pisortat isumagisa-saat pillugit ataatsimut aningaasaqarnermut unammilligassat pillugit nutaamik isumaqatigiissuteqarnissamut tun-ngaviussa, ilaatigut pisortani ingerlatsiviit susassaqarfiillu piareersarlugit inuiaqatigiit unammilligassat pillugit nalilersueqqinissamut, politikikkut allaffissornikkullu iluseqartitsinerit naleqquttuunersut nalilersorlugit.

Sammisani ataasiakkaani tamani massakkut ajornartorsiutaasut unammilligassallu naatsumik allaaserineqarput. Tamatuma kingorna innersuussutit, 2014-imut tunngatillugu aningaasanik isumaqatigiissuteqarnissamut naatsorsu-usiukkat siunissaq qanittoq isigalugu iliuuseqarfiusinnaasut allaaserineqarput.

Aaqqiissutissatut siunnersuutigineqartut siunissamut qaninnerusumut ungasinnerusumulluunniit tunngasuunerat apeqqutaatinagu nassuiaammi isiginiarneqarpoq aaqqiissutissat pisortat ataatsimut oqartussaaffianni suleqatigiil-luni isumannaarneqarsinaanerat, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut aammalu taamaalilluni Kalaallit Nunaanni inut-taasunut iluaqutaasumik.

Malugineqassaaq nassuiaammi kommunit taaneqaraangata taaguumi aamma KANUKOKA ilaatillugu pineqartarmat.

Suliassiisutip imarisaanut naleqqiullugu immikkoortut ataasiakkaat pissusissamittut imminnut ataqatigiittut imaluunniit imminnut qalleraattut aatsimoortillugit allaaserineqarput. Taamaalilluni nassuiatip imarisaa suliassiis-sutip imarisaanut assingoqqissaangilaq. Suliassiisut naapertorlugu nassuiaammi aaqqiissutissatut innersuussutigi-neqartussatullu periarfissat allaaserineqarsinnaapput suliassiisummi killissartinneqartut qaangerlugit. Immikkoor-tuni arlaqartuni taamaaliortoqarpoq.

¹ Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut pillugu suliassiisut, 2013

2 SULEQATIGIINNERMI KILLISSARITITAT NUTAAT PILLUGIT INNERSUUSSUTIT

AJORNARTORSIUT

Pisortani ataatsimut oqartussaaffinni massakut politikikkut aamma allaffissornikkut ataqatigiissarisunik suleqatigiissitanik arlaqartunik peqarpoq, pisortani ataatsimut oqartussaaffinni periusissanik suliaqartunik aamma piviusunngortitsissallutik sammisaqartunik. Suleqatigiissitani taakkunani arlalissuarni illuatungeriillutik peqataasut sinnisorisaat taakkorpiaat peqataapput, taamaaliornermilu sulisorisat pingaarutilimmik inissisimasut ator-neqartorujussuullutik. Suliassat aallartinneqareersut aamma siunissami isumaqatigiissutaasarumaartussat pillugit pisariaqarpoq pingaarnerusutigut ataqatigiissarisooqarnissaa, taamaalilluni politikikkut pingaarnersiulluni tulleriarineq naapertorlugu suliassat siuariartortinneqarnerat isumannaarneqarlutik isumalluutillu pitsaanerusumik ator-neqarnissaat qulakkeerneqarluni.

Suleqatigiinnissamik nutaamik isumaqatigiissuteqarnissaq pisortat suliassaasa aningaasalersorneqarnissaat pillugit ukiumoortumik isumaqatigiinniartarnermik taamaallaat tunngaveqartinneqarsinnaanngilaq. Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni suleqatigiinneq pitsaanerusunik aamma siunissamut ungasinnerusumik sammisunik killissaqartinneqarnera qulakkeerneqassaaq, taamaalilluni pisortat tamakkiisumik suliassanik isumaginninnerat aamma aqutsinerat, pisortat aningaasaqarnerat pillugu isumaqatigiissummik tunngaveqartinneqarluni. Matumani misissorneqassaaq, qanoq iliornissaq ilanngullugu, periarfissaqarnera kommunit ukiunut arlaqartunut missi-ngersuusiorsinnaanerat, ataatsimoortumik tapiissutit aamma kommunip nammineq isertitai tunngavigalugit.

Nassuiaammi:

- A. Siunnersuutigineqassaaq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni siunissami suleqatigiinninnerup aaqqissugaanera nutaanik killissaqartinneqassasoq.
- B. Siunnersuutigineqassaaq siunissaq ungasinnerusoq isigalugu pisortat aningaasaqarnerata tamarmiusup ata-sinnaassuseqarnera qulakkeerniarlugu tunngavissanik suliaqartoqassasoq.

2 A SULEQATIGIINNINNERUP AAQQISSUGAANERANUT NUTAAMIK KILLISSARITINNEQARTUT

Missingersuusiortarneq pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut massakkut atuuttoq, taamanikkut 2003-mi aningaasarsiornikkut aaqqissugaanikkullu unammilligassanut atuuttunut naapertuuppoq. Taamanikkumut naleqqiullugu inuiaqatigiinni arlalinnik annertuunik allanngortoqarpoq, pisortat suliassa qarfianni suleqatigiinnissamik tunngavitusunik allanngortitsisunik.

2009-ip aallartinnerani kommunit siornatigut 18-iusimasut kattussuupput kommunerujussuarnut nutaanut sisamanut. Massakkut kattussuunnermi suliap ingerlanera naammassineqarpoq, inerneqarlunilu kommunit assigiiaarnerulernerannik, aningaasaqarnikkut aaqqissugaanikkullu qajannaannerulerlutik, suliassanillu amerlanerusunik suliat pillugit ilinniarsimassutsikkut annertunerusumik piunasaqarfiusunik isumaginnittoqartalerluni. Kommunit sulia annertuunik unammilligassa qarput, kisianni kattussuunnerit nassata qarput kommunit suliassanik isumaginnissinanerisa pitsaanerusumik tunngavissaqalernerannik.

2009-imi Namminersornerullutik Oqartussat pillugit aaqqissuussineq, Namminersorlutik Oqartussat pillugit aaqqissuussineramik nutaamik taarserneqarpoq, nunap aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissaanik aallaaviusussamik. Peqatigisaanik Namminersorluni Oqartussat pillugit inatsit aqutugalugu Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aningaasanik susassareqatigiinneq erseqqissarneqarpoq ataatsimoortumik tapiissutitut atasumik, naalagaaffimmiit oqartussaaffinnik nutaanik tiguisarnissaq pillugu aamma aatsitassarsiornermut ingerlataqarnerup nassataanik isertitat qanoq pineqartarnissaanut tunngatillugu.

Kommunerujussuit nutaat pilersinneqarnerat aamma Namminersorlutik Oqartussat pillugit aaqqissuussinerup eqqunneqarnera pivoq piffissami nunarsuarmi tamarmi aningaasarsiornikkut ajornartorsiornerup aamma tamatuma kingorna akiitsoqarnermik ajornartorsiornerup peruttulerneranik nunatta sunerneqaruttulernerani. Taamaattumik kommuninut aamma Namminersorlutik Oqartussanut iluanaaruteqarnissaq oqitsuinnaasimangilaq - paarlattuanilli aningaasaqarnikkut kiffaanngissuseqarneq nerukillisimavoq.

Pisortat sullissineranni immikkoortut pingaaruteqartut arlaqartut ingerlanneqarnerat kommunit isumagisaraat, pisortat ataatsimut aningaasaqarnerannut annertuumik pingaarutillit. Pisortat ataatsimut aningaasaqarnerata atasinnaassusiata qulakkeerneqarnissaanut unammilligassaq annertooq aatsaat aaqqiivigineqarsinnaavoq, kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat unammilligassa qitiusut takusinnaappassuk aamma tatigeqatigiilluni suleqatigiinnissamut aqut nassaarisinnaappassuk, erseqqissumik isumaqatigiissummik tunngaveqarunik, aningaasatigullu ajunngitsumik tunngavilimmik suliassat erseqqissumik agguartaarlugit.

Suleqatigiinneq taamaattoq oqartussaassuni pingaaruteqarnerpaamik inissisimasuni inissinneqassaaq, taamaalilluni aalajangiinnaassuseq aaqqiissutissallu, unammilligassa Kalaallit Nunaata aqusaagassaasa suliarineqarnerisa siuariartornissaat qulakkeerneqarlutik. Pisortat suliassa qarfiat inuiaqatigiinni aningaasaqarnerup ilagaa annertooq aningaasatigullu imminut napatissinnaanerulernissamut ineriartornermut annertuumik pingaaruteqarluni.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip nutaap isumaqatigiissutip pisoqaanerit arlaqartut paarlatsigissavaa, taamaalilluni siunissami Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni politikkikkut aamma allaffissornermik aqutsinermut tunngatillugu erseqqissumik aamma ataatsimik iluseqartumik tunngaveqalerlutik.

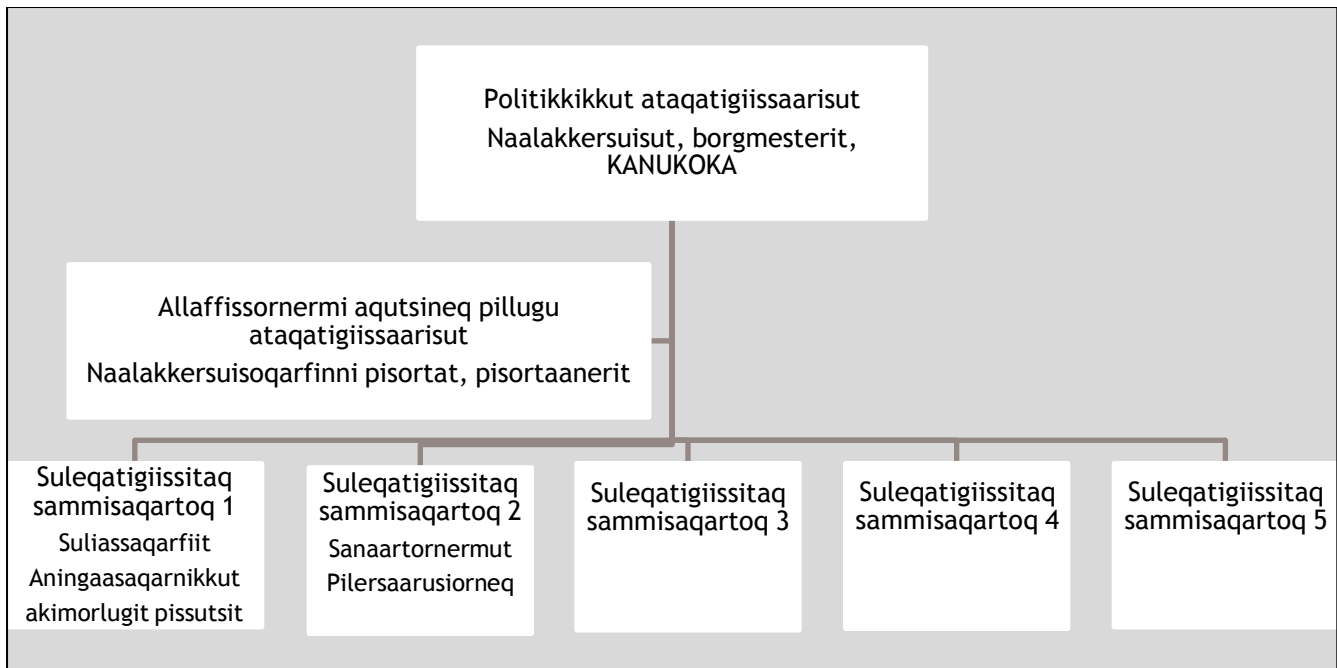
Politikkikkut ataqatigiissaarisut tassaasariaqarput Naalakkersuisut tamarmiusut, borgmesterit sisamat aamma KANUKOKA-p siulittaasua. Ataqatigiissaarisuni siulittaasooq tassaasariaqarpoq Naalakkersuisut Siulittaasuat.

Politikkikkut ataqatigiissaarisut ataaniittussamik allaffissornermik aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisunik pilersitsisoqassaaq, Naalakkersuisoqarfinni pisortanik, kommunini pisortaanernik aamma KANUKOKA-p pisortaanik inuttaqartussamik.

Taakku saniatigut suleqatigiissitanik pilersitsisoqarsinnaavoq, immikkoortunik aalajangersimasumik sammisaqartusamik imaluunniit pisortani suliassa qarfiit akimorlugit suliassanik isumaginnittartussanik /assersuutigalugu aningaasaqarnermut tunngasunik aamma sanaartugassanil pilersaarusernernerik). Aalajangersimasunik sammisaqartunik suleqatigiissitanik pilersitsisoqassapput erseqqissumik isiginiarneqassaaq maannamut pisortat ataatsimut suliassa qarfianni suleqatigiissitat atuuttut taakkunanga paarlanneqassanersut.

Aqqissugaaneq siunnersuutigineqartoq ataani takusassiarineqarpoq:

Assiliartaq 2, aqqissugaaneq pillugu siunnersuut. Paasissutissanik pissarsiffik: Nammineq suliaq

Suleqatigiissitanik aalajangersimasunik sammisaqartussani ilaasortassat allaffissornermi aqutsineq pillugu ata-qatigiissaarisunit toqqarneqassapput. Suliassat imatut agguataarneqassapput:

Suleqatigiissitaq sammisaqartoq 1; Aningaasaqarnermut pissutsit, suliassa qarfiit akimorlugit allannortitaluni nutarterinerit

Suleqatigiissitaq sammisaqartoq 2; Pilersaarusionerq tunngasut, Attaveqaateqarnermi pissutsit, sanaartornermut immikkoortorta.

Suleqatigiissitaq sammisaqartoq 3;

Suleqatigiissitaq sammisaqartoq 4;

Suleqatigiissitaq sammisaqartoq 5;

Piumasaavoq uammilligassat annertuut ukiuni aggersuni aqqiivigineqartussat suliassa qarfiit akimorlugit qitiutillugit isiginiarneqarnissaat aamma naatsorsuutigineqarpoq Naminersorlutik Oqartussat kommunillu suleqatigiissitat inutta-lissagaat sulisorisatut isumalluutunik naammattunik aamma aalajangiisinaassusilinnik. Taamaaliortoqassaarlu naak kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat suliassa qarfiit pillugit namminneq aqqissugaanermi allatut assi-giinngitsunillu agguartaarisimaguartut.

Suleqatigiissitat assigiinngitsunik sammisaqartussat suliassani siornatigut suleqatigiissitanut assigiinngitsunut arlaqar-tunut suliassiisutiginartut suliarisimasaaannik isumaginnissapput. Taakku Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini sulisorisat taakkorpiaat assiginik inuttaqartinneqarsimapput, naapertuuttissaarlu isumalluutit pigi-neqartut eqqarsaatigalugit suliassat katersornissaat inunntut ikittunut aamma suliart pillugit suleqatigiissitanut suli-assaata pillugit nassuiarlukkanut. Taakku sulineri pisariaqartitsineq naapertorlugu tunuliaquttaminni suliassanut ilisimasalinnik ikiorneqartarsinnaapput, kisiannili suliassap peqqussutigineqartup isumaginissaata akisussaaffigi-neqarnera erseqqilluinnartumik inummut ataatsimut inissinneqassaaq imaluunniit suleqatigiinnut arlaqartunut suli-amik ilisimasaqartunut.

Suleqatigiissitat aalajangersimasunik sammisaqartut allaffissornerq pillugu aqutsinermik ataqatigiissaarisut ataaniip-put taakkunungalu nalunaaruteqartassaallutik, allaffissornerq pillugu aqutsinermik ataqatigiissaarisut suleqatigiissi-tat suliassa ataqatigisaarneqarnerat isumagissavaat aamma politikikkut ataqatigiissaarisuni oqaluuserisassanik isummernissamullu tunngavissianik aalajangiiffigisassaannik suliqaartassallutik.

Suleqatigiilerneq nutaaq piffissami sivisuumi ingerlanissaa isiginiarneqassaaq aamma politikikkut ataqatigiissaari-sut sulinerat killissarititanut aalajangersimasunut aalajangersaavigineqartariaqarpoq, taamaalluni siunissaq ungasinnerusoq isigalugu anguniakkat ataqatigiissarisuni suliarineqartarlutik. Ataqatigiissaarisut suleriaasissat suli-arineqassaaq, tassani sulinnissami maleruagassat allaaserineqarlutik aamma suliassani sammisat suut oqaluuserineqas-sasut aalajangersarneqarlutik. Minnerpaamik ullormut oqaluuserisassani sammisassat makku ilaatinneqartariaqar-put:

- Politikkikkut anguniagassat suliniuteqarfissallu ataqatigiissaarneqarneri.
- Pingaarnerusutigut aningaasaqarneq pillugu oqaluuserinnineq.
- Suliassat isumagineqarnerat, angusat aamma anguniakkat killiffiat, (KPI)².
- Inatsiliorluni suliniutit ataqatigiissaarneqarnerat, takuuk kapitali 8A.

Politikkikkut ataqatigiissaarisut imminnut tikillutik ukiumut marloriarlutik ataatsimeeqqatigiitariaqarput. Tamanna sioqqullugu allaffissornermi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisut assinganik ataatsimiittassapput, politikkikkut isummernissamut tunngavissiat oqaluuserineqartussat ataqatigiissaarlugit.

❖ **Siunnersuutigineqarpoq suleqatigiinneq pillugu imaattumik aaqqissugaanermik pilersitsisoqassasoq:**

- Politikkikkut ataqatigiissaarisut
- Allaffissornermi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisut
- Aalajangersimasumik sammisat pillugit suleqatigiissitat tallimat

❖ **Siunnersuutigineqarpoq suleriaasissaq malittarisassiuunneqassasoq, politikkikkut aamma allaffissorneq pillugu aqutsinermi ataqatigiissaarisut ukiumut marloriarlutik ataatsimiittarnissaat aamma aalajangersimasumik ullormut oqaluuserisassat pillugit aalajangersaasoqassasoq, sammisassat minnerpaamik suut oqaluuserineqarnissaat aalajangerlugu.**

² KPI = Key Performance Indicator, uuttortaasarnermi kisitsisit pingaarnert maluginiagassat.

2 B PISORTAT ANINGAASAQARNERATA ATASINNAASSUSEQARNERANUT TUNNGAVIIT

Ukiuni 20-30-ini pisortat ingerlatsineranni ineriartortitsineq killilerneqartussaavoq allanngoriartornermik pisoqaler-neranik, tunngaviumik tunngavinnik arlaqartunik aallaaveqartumik. Innuttaasut amerlassusiat aamma katitigaane- rat tunngaviumik allanngorpoq, tamatumalu nassataanik innuttaasut atugarissaarnissaanut tunniuttakkat pillugit aningaasaqarnikkut politikikkut aqutsinissaq aamma pingaarnersiulluni tulleriaarisooqarnissaa pinngitsoorneqarsin- naanngitsumik piumasaalluni.

Aningaasaqarnermut aamma innuttaasut agguataarnerisa katitigaanerannut unammilligassaq anginerpaaq tassaavoq massakkumiit 2035-p tungaanut inuit 65-it sinnerlugit ukiullit amerlassusiat maloriaatingortussaanaera. Tamatu- munnga ilaatigut pissutaavoq 1960-ikkunni inunngorsimasut amerlasoorujussuunerat taakkulu ukioqatigiiaarpasuit 65-inik ukioqalersimassammata ukioq 2035 tikitsinnagu. Pissutaasoq alla tassaavoq agguaqatigiissillugu ukiuni inu- usarneq sivisunerulersimammata. Nuannersuavoq pitsaanagerusumik ineqarnermi pissutsit, suliffiit ulorianannginne- rusut, inuuniarnermi pissutsit pitsaanagerusut, peeqqinnissaqarfimmit sullinneqarneq pitsaanagerusooq aamma ulluinnar- ni inuunermit atugarisat nalinginnaasut pitsaanagerulersimanerat nassataqarsimammata sivisunerusumik inuusin- naanitsinnut periarfissaqartitsilersimanera. Tamanna nassataqartussaavoq utoqqalinermit pensionisianut anger- larsimaffinni ikiortinut, utoqqarnut angerlarfimaffinnut paaqutarinniffinnullu aamma peeqqinnissaqarfimmut anin- gaasartuutit amerlanerulerunnerannik. Immikkoortunut taakkununga aningaasartuutit tamarmiusut amerlanerulerne- rat 1 mia. kr.-inik amerlassuseqariaannaavoq. Aningaasartuutit taakku ilai Namminersorlutik Oqartussanit ilaalu kommunitit nammaneqartussaapput, taamaattumik aningaasaqarnermik politikikkut aqutsinissap aamma nunap aningaasaqarneranik ingerlatsinermik politikikkut aqutsinissap qulakkeerneqarnissaa unammilligassavoq ataatsi- moorussassaq, taamaaliornikkut innuttaasut akornanni ukioqqortuut amerliartornerannut atasumik unammilligassap aaqqiivigineqarnissaa periarfissaqalerluni.

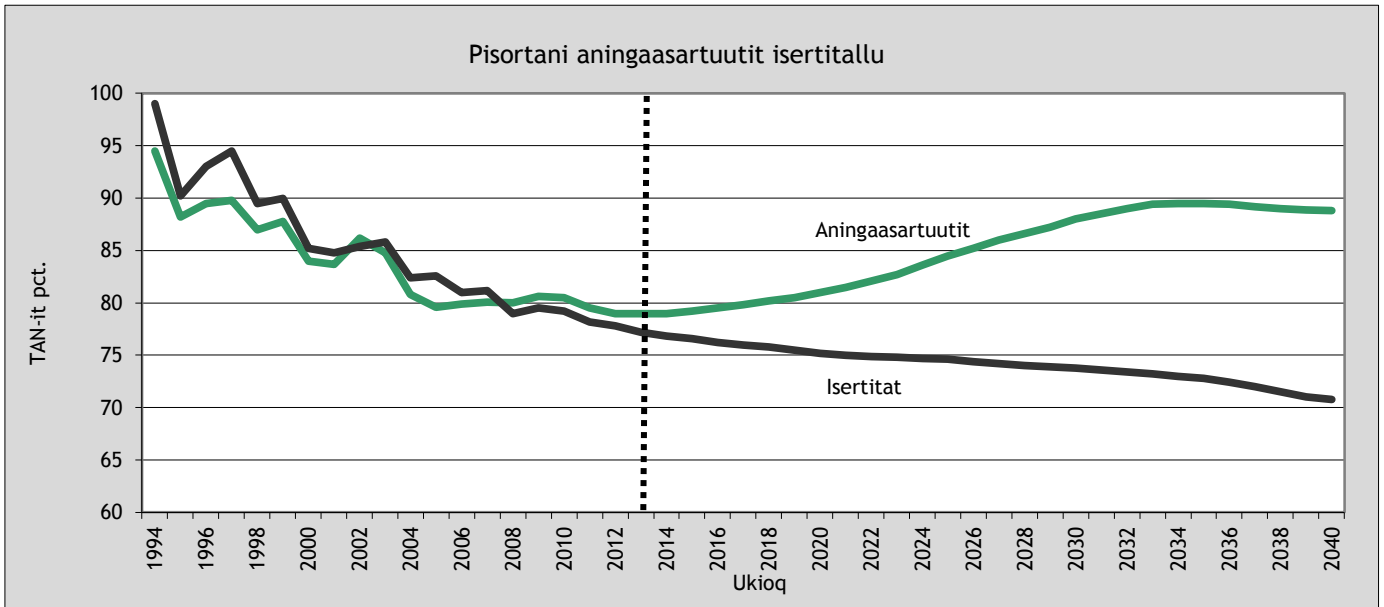
Peqatigisaanik inuit sulisinnaassuseqartut ukioqatigiiaat amerlassusiat 10 pct.-it missaanik ikileriassapput. Ukioqatigiiaat suliffeqalersussat ikinnerupput soraarnerussutisiaqarlarsussaniit. Sulisinnaasut annertunerpaamik akileraarutininik akiliuteqartarput, taakkulu ikinnerulerpata tamanna allatut ajornartumik nassataqassaaq akileraaru- tinut akiliutigineqartarput ikinnerulerunnerannik. Allatut oqaatigalugu pilersuisuunissamik nammatassaq annertuumik qaffariassaaq, sulisinnaasut ikinnerusut soraarnerussutisialinnut amerlanerusunut akilersuilerpata.

Pilersuisuunermik nammatap qaffannera annertusarneqassaaq nutserartunit. Ukiut qulikkaarput arlaqartut ingerla- neranni najugaqarfinnit mikinerusuniit najugaqarfinnut anginerusunut nutsernerit ingerlasimapput. Kisiannili Kalaa- llit Nunaannut tunngatillugu immikkut piartortoqarpoq, pingaartumik illoqqarfinnit angisuunniit nutserartoqarpoq pingaartumik Danmarkimut. Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut aallarlutik nutsertut tikillutik nutsertunit ilanngar- lugit amerlanerupput ukioqatigiiaanilu tamani tamanna pivooq, ukiullu qulit kingulliit agguaqatigiissillugit ukiumut 400-t missaanik amerlassuseqarlutik. Nutserartut ikilisinneqassappata pisariaqarpoq inuussutissarsiornikkut ineri- artortitsisoqarnissaa aamma pisortani kiffartuussinerup pitsaanagerulersinneqarnissaa, amerlanerusunut nunami maani najugaqaannarnissaat imaluunniit nooreersimasut uterlutik nuunnissaat soqutinarterulersinneqassappat.

Ilinniarsimassutsip appasippallaarnera aamma iluseqartitsinermit tunngatillugu annertuumik unammilligassaqarpoq. Inuusuttut ukioqatigiiaat affaasa missaat kisimik piginnaasaqalersitsisumik ilinniagaqartarput, tamannalu nalingin- naasumik nunanut sanilliullugu assersuuttakkatsinnut naleqqiullugu appasinnerujussuavoq. Ilinniarsimassutsip appa- sinnera sulisoqarnermi ajornartorsiutinik imminnut aporaattunik pilersitsisarpoq, tassami sulisorineqarsinnaasunit suliamik ilinniagaqanngitsut suliffissaqartinneqanngimmata imaluunniit amigartumik sulisarmata, peqatigisaanillu sulisussanik ilinniagaqartumik imaluunniit immikkut ilinniagaqarsimasumik annertuumik amigaateqartoqarluni, nu- nanit allaniit tikisitsisoqartariaqartarpoq. Ilinniartitaanermut tunngatillugu unammilligassat aaqqiivigineqarnissaa- nut unammilligassat aaqqiivigineqarnissaanut piumasaavoq piffissami sivisuumi immikkut ittumik kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat suliniuteqarnissaat. Ukiuni kingullerni pitsangoriaateqartitsisoqarsimavoq, kisianni pitsaassusermut aamma amerlassusit tunngatillugu annertuumik pitsaanagerulersitsisoqartariaqarpoq, nunat tama- laat akornanni pitsaassusimut assingusumik qaffasissuteqartitsilissagutta.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisooqatigiit 2010 misissuunermik suliaqarput erseqqissumik takutitsisumik inuusuttut ilinniagaqanngitsut agguaqatigiisitsinermit isertitaqartut appasinnerpaamik, aamma inuusuttut ilinniakkamik si- visuumik ingerlataqarlutik naammassinnissimasut qaffasinnerpaamik isertitaqartut. Qeqqani inissisimapput inuusut- tut assassornermik ilinniagallit allalu sivikitsumik imaluunniit akunnattumik sivisussusilimmik ilinniakkamik naam- massisaqarsimasut. Eqikkaanermi inerniliunneqarpoq inuusuttunut ataasiakkaanut aamma inuiaqatigiinnut akilersin- naasoq ilinniakkamik naammassisaqarsimanissaq. Taamaattumik nunap aningaasaqarneranut politikikkut unammil- ligassavoq siunissaq sivikinnerusooq akunnattumillu sivisussuseqartoq isigalugit isumalluutinik amerlanerusunik atui- nissaq siunissaq ungasinnerusooq isigalugu innuttaasut isertittagaasa amerlanerulersinniarneqarnissaanut.

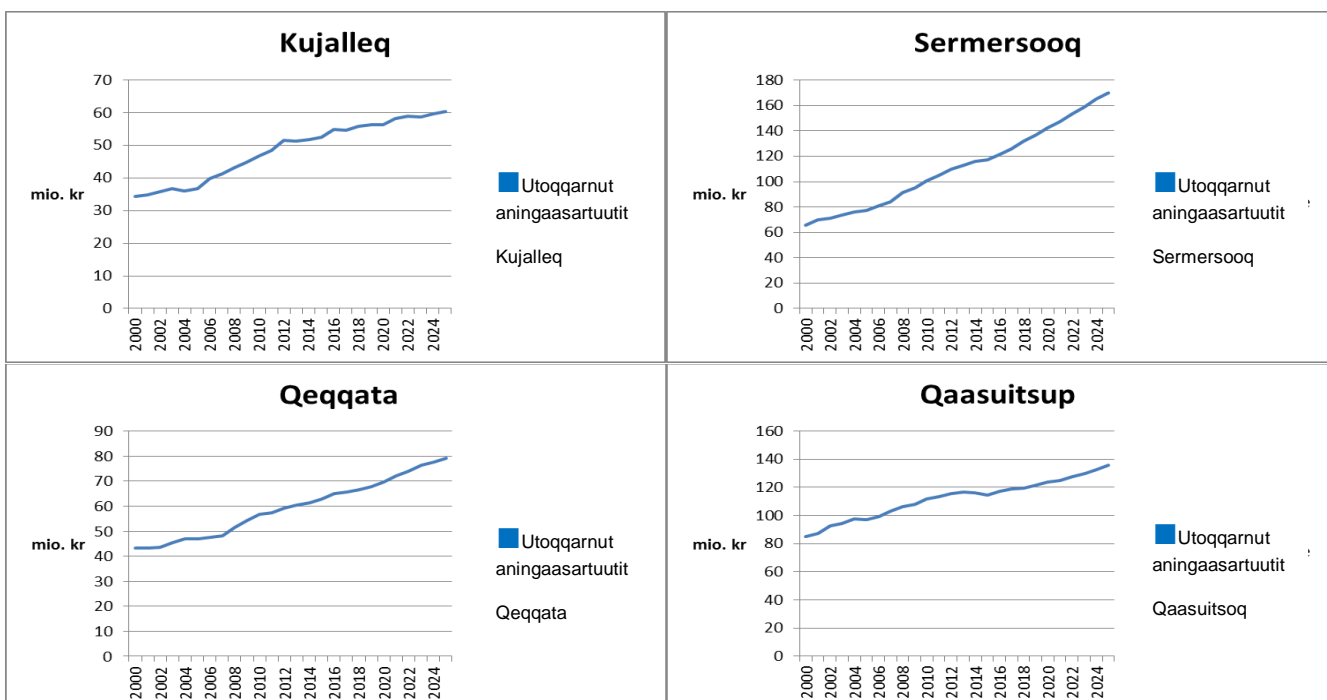
Inuiaqatigiinni atugarisaartuni allanngoriartortoqarnerani unammilligassat qitiusut ataani assiliartami eqik- karneqarsinnaapput, innuttaasut akornanni inuit ukioqqortusiartornerisa amerlanerulerunnerisa aamma innuttaasut akornanni sulisinnaasut ikinnerulerunnerisa nassataanik imaqartumi. Allatut oqaatigalugu aallaaviuvoq pisortat anin- gaasartuutaat amerlaneriartorput, isertitat ikiliartorput aammalu taamaalilluni nunap aningaasaqarneranik poli- tikikkut ingerlatsineq atasinnaajunnaariartorpoq.

Assiliartaq 3, pisortani nunap aningaasaqarnera pillugu nikingassutsip naatsorsorneqarnera. 2013-imiit 2040-mut ilisimasat aallaavigalugit siunissamat naatsorsuusiaq. Paasisutissanik pissarsiffik: AIN, 2010 - (TAN=Tunisassiat Ataatsimut Nalingat=BNP=Bruttonationalprodukt)

Assiliartaq tassaangilaq ineriartorneq pillugu missingersuineq kisiannili assiliartami takutinneqarpoq pisortani aningaasaqarnerup massakkorpiq oqimaaqatigiinnera. Taarsigassarsititsisartut nunani allaneersut aamma suleqatigisat allat akuerisinnaangilaat utertuatumik annertuumik ukiut tamaasa amigartooruteqartoqartarnissaa, aamma Inatsisartut kommunalbestyrelsillu akuerisinnajunnangilaat siunissaq ungasinnerusoq isigalugu attaneqarsinnaangitsumik ineriartortoqarnera. Assiliartaq taamaalilluni tasaaneruvoq kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat ataatsimoorlutik ukiuni qulikkaani tulliuuttuni aningaasaqarneq pillugu qanoq annertutigisumik iliuuseqartariaqarnerannik takusassiaq. Aningaasaqarnermut aamma politikikkut ingerlatsinnermut tunngatillugu suliniuteqarluni arlalinnik iliuuseqarneq peqataassaaq attassisinnaassutsimut apequttip annikinnerulersinnerarneranut - kisianni suliniutit iliuuserineqartup ataatsip attassisinnaassutsimut ajornartorsiut tamarmiusoq aaqqissinnaangilaq.

Utoqqaat pillugit kommunit sisamat unammilligassaat ataani assiliartamik takutinneqarpoq. Utoqqarnut tunngatillugu aningaasartuutininik tamarmiusunik naatsorsuinerit kommunit 2011-mi naatsorsuutaanit tunngaveqarput. Immikkoortup utoqqarnut tunngasup annertuumik aningaasartuuteqarfiup ingerlaneqarnerata siunissami aningaasalersorneqarnissaata saniatigut, taakkuninnga ukioqatigiiaani inuiaqatigiinni amerliartortunut najugarineqartussanik illunik paaqqinniffissanik sanaartornermut aningaasartuuteqarnissaq mianerisariaqarpoq. Massakkut suliniutit taamaattut Namminersorlutik Oqartussanit 50 pct.-inik aamma kommunit 50 pct.-inik aningaasaalersorneqartarput.

Assiliartaq 4, utoqqarnut tunngatillugu kommunit aningaasartuutaasa naatsorsorneqarneri. 2013-imiit 2025-mut siumut naatsorsuusiaq tunngavigineqarpoq. Paasisutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma nammineq naatsorsuusiaq.

Inuiaqatigiit ataatsimut isigalugit pisariaqarpoq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit imminnut sunniteqatigiiffiusumik peqatigiinnissaata nassarinnissaanut, aningaasaqarnikkut naammassisaqarsinnaassuseq qulakkeerumallugu. Siunissamut isigisumik attalluarsinnaasumik aaqqiissuteqarnissamut immikkoortuni qitiusut tassaapput missingersuusiorarneq pillugu isumaqatigiissut nutaaq aamma pisortani immikkoortut iluseqartinneqarnerisa nutaamik isiginiarneqarnissaat.

Ataatsimoorluni unammilligassat suliarineqarnissaanut aamma pisortat aningaasaqarnerata atasinnaasusiata, kommunit Namminersorlutik Oqartussallu ataatsimut isigalugit, qulakkeerneqarnissaanut tunngaviusumik periuseqarluni imaattumik ilusiliisoqarsinnaavoq:

- Ataatsimoortumik tapiissutit pillugit kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni ukiumoortumik isumaqatigiissuteqartarneq ingerlatiinnarneqarluni, tamatumani ataatsimoortumik tapiissutissatut kililiiussassat aalajangersarneqartarlutik.
- Akileraarutit annertussusissaanik kommunit aalajangersaasinnaatitaanerata atorunnaarsillugu aamma kommunit isertitaqarnissaanut tunngaviusoq ataatsimoortumik tapiissutit kisiat aqutugalugit qulakkeerneqarlutik.
- Pinngitsoorani malinneqartussamik pisortani aningaasartuutit qummut amerlanerpaaffissaanik aalajangersaasarnerup atortinneqalernera, matumani kommunit ilanngullugit. Tamanna nassataqassaaq aningaasartuutit amerlanerpaaffissaanik aalajangersaasarnemi atugassaritanik erseqqinnerusumik killilersukkanik atortuulersitsinermik, matumani aningaasarsiornikkut pissutsit allanngorarnernannik immikkoortuni aningaasartuuteqarfiusartuni malussarinnerpaani qanoq iliortoqartarnissaa ilanngullugu.
- Ataatsimoorussamik anguniakkanut aningaasaqarneq pillugu ukiunut arlaqartunut atuuttussanik isumaqatigiissuteqartarnissaaq.

Aningaasaqarneq pillugu ukiumoortumik isumaqatigiissutit.

Aningaasanut tunngatillugu ukiumoortumik isumaqatigiissuteqartarnissamik aallaaveqartumik ilusiliisoqarsinnaavoq aningaasanullu tunngatillugu isumaqatigiissutit ilaqartinneqarsinnaapput imaluunniit tooqaannartumik isumaqatigiissutigineqarsinnaapput immikkoortunut qitiutinneqartunut ataatsimut anguniagassanik. Taamaattorli isumaqatigiissutit ukiumik ataatsimik sivissususeqartut kommuninut siunissamut ungasinnerusumut isigaluni aningaasaqarnermik aqutsinissamut ajornakusoorutininik pilersitsisinnapput, nassataqarlutillu siunissamut qaninnermut taamaallaat pilersaarusiorsinnaanermut.

Paarlattuanik taamaaliorneq assut eqaatsuusinnaavoq, kisiannili misilittakkat malillugit ataatsimoortumik tapiissutitut tunngatillugu apeqqutinik immikkuaaluttorpassuarnut tunngatillugu qitiutitsilluni isiginninnermik nassataqartarluni, siunissami ilusilersuinissamik unammilligassanut ineriartortitsinissamut politikikkut ingerlatsinissamut aaqqiussuuniarnissamut qitiutitsilluni isiginninnissaraluaq taamaalilluni pinngitsoorneqartarluni.

Akileraarutit annertussusissaanik kommunit aalajangersaasinnaatitaanerannik atorunnaarsitsineq.

Akileraarutit annertussusissaanik kommunit aalajangersaasinnaatitaanerannik atorunnaarsitsineq kommunit isertaqartarnerisa iluseqartinneqarnerannut annertuumik allanngortitsisaaq. Allanngortitsineq kinguneqaratarsinnaavoq kommunit missingersuusiornerminni aningaasartuutissanik amerlisaasalernissaat. Taamatut tunngaveqarnissaaq Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiissitamit siunnersuutigineqarpoq, paarlattuanillu allaffissornermut tunngatillugu iluanaarutissanik nassataqarsinnaalluni aamma aaqqiussuusinermik takulertornerusumik paasinarnerusumillu pilersitsisoqarsinnaalluni, naligiissaarinerit tamarmik ataatsimoortumik tapiissutit aqutugalugit pisalersillugit. Taamaaliorneq immikkoortunut qitiusunut ataatsimut anguniagassat pillugit isumaqatigiissummik ilaqartinneqarsinnaavoq.

Pinngitsoorani malinneqartussamik pisortani aningaasartuutit qummut amerlanerpaaffissaanik aalajangersaasarnerup atortuulersinneqarnera.

Pinngitsoorani malinneqartussamik pisortani aningaasartuutit qummut amerlanerpaaffissaanik aalajangersaasarneq nunani allani atugaavoq - naapertuuttumik iluatsilluartumik - aningaasartuutinik sukangasuumik politikikkut aqutsineq piviusunnagortikkumallugu aamma qulakkeerumallugu, taamaaliorneqartatigullu siunissami atugarissaarnissaaq pillugu aningaasatigut periarfissaqarsinnaaneq pilersikkumallugu. Kalaallit Nunaannut tunngatillugu iluseritinneqartussamik atorsinnaasumik ineriartortitsisoqartariaqassaaq, siunertamut atorneqarsinnaasumik, kommuninut aamma Namminersorlutik Oqartussanut naapertuulluutuusutut misigineqartumik. Pinngitsoorani malinneqartussamik pisortani aningaasartuutit qummut amerlanerpaaffissaanik aalajangersaasarnissaaq immikkoortunut qitiusunut ataatsimut anguniagassat pillugit isumaqatigiissummik ilaqartinneqarsinnaavoq.

Paarlattuanik aningaasartuutinut amerlanerpaaffiliussassap killissaata suliarineqarnera aamma aqunneqarluni atortinneqarnera ilungersunarsinnaavoq. Peqatigiisanik sanioqqutitsinissamut periarfissaqarpoq, taamaammallu nakkutilliisoqarnissaanik piumasaqartoqassalluni immikkut allaffissornerup annertusineqarneranik nassataqartumik. Aningaasartuutinik amerlanerpaaffiliisarnissaaq taamaalilluni aatsaat atorneqarsinnaavoq, tutsuiginartunik

pineqaatissiissutigineqarsinnaasunik periarfissaqarpat aamma unioqutitsisoqartillugu taakku atornissaanut piumasuseqartoqarpat. Aammattaq Kalaallit Nunaat nunanut allanut sanilliullugu aningaasarsiornikkut mikisunnguusoq oqaatigisariaqarpoq siamasissumik najugaqarfigineqartoq. Tamanna isumaqarpoq assersuutigalugu peqqinnissaqarfimmi siniffinnik uningaarfissanik peqartuarnissaq pisariaqartinneqarpoq, tamatigut atornerneq ajortunik. Atuarfeqarnermi pissutsit assingupput. Pisortani immikkoortut assigiinngitsut, aningaasartuutit amerlanerpaaffissaanut ilaatinneqartut, politikikkut akuerineqarsinnaasumik naleqqussarnissaanut allanngortitserinissamut periarfissat killeqarput.

Ataatsimoorussamik anguniakkanut aningaasaqarneq pillugu ukiunut arlaqartunut atuuttussanik isumaqatigiisuteqartarnissaq.

Ukiunut arlalinnut tunngasumik isumaqatigiisuteqartarnissap siunertaraa, kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani siunissamut sammisunik siuarsaalluni suliniutinik aqqissuussaassumik ataatsimut nalilersuisarnissaq aamma aalajangersaasarnissaq. Aningaasarsiornikkut akisussaassuseqartumik killiliussat iluani ineriartortitsinissamut pisortani pitsaassutsip aamma naammassisaqarsinnaassutsip pitsaanerulernissaanut anguniagassat isumaqatigiisutigineqartassapput, matumani immikkoortuni periuseqarfissat pingaaruteqartut aningaasaliisuteqarfigineqarnissaat kivinneqarnissaallu ilanngullugit. Immikkoortuni pilersaarutit ataqatigiisarneqarnissaat aamma aningaasatigut pingaarnersiorlugit tulleriiaarneqartarnissaat ukiunut arlalinnut tunngasumik isumaqatigiisuteqartarnissami qitiutinneqarputtaq.

Ukiunut arlalinnut isumaqatigiisutit ukiumut tulliuuttumut missingersuusiorfiusumut ukiunullu pingasunut tullinnguu-tunut missingersuutinik missiliorneqartunut iluaqutaasumik ilaqartillugit suliarineqartarsinnaapput, aningaasanut inatsiliornermi ullumikkut atornerqartartumi iluseritinneqartoq naapertorlugu. Aningaasartuutigineqartussatut politikikkut anguniagassani isumaqatigiisummiittuni ilaatigut innuttaasut agguartaarnerisa allanngoriartornerat ilaatinneqartassaaq aamma immikkoortuni qitiusuni aningaasartuutit allanngoriartornerannut tunngatillugu ataatsimut anguniagassat allaaserineqartassallutik.

Ukiunut arlalinnut isumaqatigiisutit ilaqartinneqassapput ingerlatsinermut isumaqatigiisutinik ukiumoortunik, ataatsimoorumik tapiissutit pillugit isumaqatigiisutinut taarsiussanik. Isumaqatigiisutit taakku ukiumi aggersumi ingerlatsinermut tunngasunik aningaasalersuinermit killissarititanik imaqartassapput, aningaasarsiornikkut pissutsit allanngortarnerat, inatsisit malillugit aningaasartuutissanik, akit/akissarsiallu allanngornerat il.il. tunngavigalugit naatsorsorlugit iluarsisanik.

Aningaasat pillugit ukiunut arlalinnut isumaqatigiisutit kommuninit misigineqarsinnaapput sukaterinertut immaqalu aamma allaat iliuuseqarsinnaanermut pisinnaatitaanermut akulerunnertut. Aamma sakkutut pitsaasutut isigineqarsinnaavoq kommunalbestyrelsit aamma kommunimi allaffissorikkut aqutsisut pitsaanerumumik pilersaarusernermit piffissaqarnissaasa qulakkeerneqarneranut. Ukiunut arlalinnut isumaqatigiisutit soorunami immikkoortunut qitiusunut ataatsimut anguniagassat pillugit isumaqatigiisummik isumaqatigiisutinilluunniit arlaqartunik ilaqartinneqarsinnaapput.

Immikkoortut makku ilaatigut tulluarput aningaasartuutit pillugit politikikkut ineriartortitsinermi anguniagassanut aamma naammassisaqarsinnaassuseq pillugu anguniagassanut naleqqersuutissallugit:

- Allaffissornermut aningaasartuutit, matumani ilaatigut pingaartumik ataatsimut suliniutigineqartut digitaliseriinissamut, paasissutissat ataatsimoorussat atornerqartarnissaannut aamma pisiniartarnermi ataatsimut killiliussatut isumaqatigiisutit atornerqartarnissaannut tunngasut ataqatigiisarneqarnerat.
- Ilinniartitaanermut tunngasut, pingaartumik isiginiarneqarlutik atualernissaq sioqqullugu pissutsit aamma meeqqat atuarfiat, matumani immikkoortumi tamatumani kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani immikkoortortani suliniutigineqartut imminnut naleqqussarneqarnerat ilanngullugit.
- Suliffeqarneq pillugu suliniuteqarneq amerlanerusut suliffissaqalernissaasa qulakkeerneqarnissaa immikkut qitiutillugu isiginiarneqarluni aamma amerlanerusut suliffeqarnermi peqataalersinniarlugit, matumani Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit pingaarnerusutigut anguniagassanik isumaqatigiisuteqarnissaat ilanngullugu.
- Isumaginninnermut aamma pinaveersaartitsinermut tunngasut immikkut isiginiarneqassapput peqqinnissaqarfimmi, tamakkerluinnarlugu Namminersorlutik Oqartussanit oqartussaaffigineqartumi suliuiniutaasunut naleqqiullugit ataqatigiisaaresoqarnissaa qulakkeerumallugu.
- Sanaartornermut tunngasut, matumani kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni pitsaanerumumik ataqatigiisaaresoqarnissaa aamma immikkoortunut pilersaaruserioqarnissaa ilanngullugit. Immikkoortuni pilersaarutit nutartertuarneqartut ukiunut qulinut tunngasuutinneqarsinnaapput. Taamaaliorneq peqataassaaq kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani pitsaanerumumik pilersaaruserioqartaler-nissaaanik periarfissaqalernermik. Peqatigisaanik taamaaliornikkut sanaartornerup annersaata akisussaaffigineqarnerata kommuninut nuunneqarnissaanut aqqutissiuussissaaq, aamma ajornannginnerulersitsisin-naavoq kommunit akornanni agguassarneq pillugu atorsinnaasumik ilusiliinissamut.

Aningaasarneq pillugu ukiunut arlaqartunut isumaqatigiissuteqartalernissamik ilusiliinissaq aamma tamatuma malit-sigisaanik ataatsimut anguniakkat taaneqartut pillugit isumaqatigiissuteqartoqartalernissaanut piumasaavoq pingaarnerusutigut suliat ingerlanneqartarnerat pillugit erseqqissumik aqutsinissaq aamma ataqatigiissaarinissaq. Taamaattumik tunngavigineqartariaqarpoq kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuiner-mik suliaqartut aamma allaffissornikkut aqutsinermi siuttut qaffasinnerpaat toqqaannartumik peqataanissaat, massak-kut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiissuteqartarnermut periuuserineqartumut naleqqiullugu.

❖ **Innersuussutigineqarpoq politikikkut ataqatigiissaarisut oqaluuserissagaat iluseqartitsinissami ilusiliussas-sat sisamat akornanni sorleq nunatsinni unammilligassat suliarineqarnissaanut pitsaanerpaanersoq**

❖ **Ilusissamik toqaanissami mianerisassat:**

- Tutsuiginartuussaaq aamma aningaasaqarnerup atasinnaassusillip ineriartortinneqarnissaannut naammas-sisaqarfiulluartumik ataatsimut unammilligassat aqqiivigineqarnissaanut atorsinnaasaaq.
- Pisariitsuusaaq aamma paasiuminartuusaaq, aqutsinermi atoruminarluni.
- Kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani misigineqassaaq naapertuilluartuusoq aamma oqi-maaqatigisaarisoq.

❖ **Innersuussutigineqarpoq politikikkut ataqatigiissaarisut aqutsisoqarfinni immikkoortunut tamanut tun-ngatillugu ukiunut qulinut pilersaarutit pingaarnersiorlugit tulleriiiakkat oqaluuserissagaat, oqaluuseralugu pisortat siunissaq ungasinnerusoq isigalugu missingersuutaat pillugit, pisortat ataatsimut qitiutillugit isiginiagaat siunissaq ungasinnerusoq isigalugu pingaarnersiuninermi tulleriiarneqarnerat pillugit isumaqatigiittoqarnerata qulakkeerneqarnissaa siunertaralugu**

3 ATAATSIMOORTUMIK TAPIISSUTIT AAMMA NALIGIISARISARNEQ PILLUGIT TUNNGAVIIT NUTAAT

AJORNARTORSIUT

Isumaqataaffigineqarpoq siunissaq qanittoq isigalugu ataasimoortumik tapiissutit aamma akileraarutinik naligiissarisarnermi agguaaasseriaaseq allangortinneqassasut, kommunit akornanni aningaasaqarnikkut annerusumik naligiittoqarlernissaa qulakkeerumallugu. Suliassaqarfinnik nutaanik tigusinermi aningaasat agguaalugit ilaatinneqartut ataasimoortumik tapiissutit tamarmiusut agguanneqartarneranni ilaatinneqassapput. Utertitsisarnermik aqqissuussineq allangortinneqassagaluarpasut allangortitsinerup nassataanik kommuninut ataasimoortumik tapiissutit annertussusiannik allanguutit aamma taamatut ilaatinneqassapput (immikkoortoq 4). Suliassanik isumaginninnerup sunniutai, politikkikkut anguniagassani erseqqissumik nassuiarneqartut, uuttorneqarsinnaasariaqarput nalilersorneqarlutillu, taamaaliornerillu tunngaviussapput suliassat aningaasalersorneqarnissaannut. Annertusisamik tamanik oqimaaqatigiissitsisarnermi tunngavimmik taaneqartartoq (DTU) kapitali 3-mi erseqqinnerusumik allaaserineqarpoq. Tunngaviup tamatuma nassatarissavaa ataasimoortumik tapiissutit iluarsissuteqarfigineqartarnissaat, nutaamik inatsisiliornermi kommunit amerlanerusunik aningaasartuuteqartariaqalerpata imaluunniit nammatassanik oqilisaaffigineqarpata imaluunniit kommunit isertaqartarnerannut tunngavigineqartut allangorpata. Siunnersuutigineqarpoq tunngavik isumaqatigiissummi nutaami aalajangersimasumik erseqqissarneqassasoq.

Siunissamut ungasinnerusumut isiginiarnermi siunissami akileraarutit annertussusissaanik kommunit aalajangeersaasinnaatitaanerata atorunnaarsinneqarsinnaaneranut atasumik, taamaalillunilu kommunit isertaat taamaallaat ataatsimoortumik tapiissutit pisalerlutik, tunngavinnik arlaqartunik pilersitsisoqartariaqarpoq kommuninit ator-neqartartussanik, qanoq iliorluni kommunit aningaasaqarnerat iluarsissuteqarfigineqartassanersoq. Tunngaviit assersuutigalugu pineqartut tassaapput kommunit isertitaasa iluarsissuteqarfigineqartarnissaat innuttaasut katitigaa-neranut aamma ataasimoortumik tapiissutit pissarsianut naleqqiulugit, matumani suliniutinik annertuunik isuma-gisaqartoqarnersoq ilanngullugu. Kommunit ataatsimoortumik tapiissutinik pissarsisalernissaannut ikaarsaariarneq nassataqassaaq, ataatsimoortumik tapiissutit allangortinneqassangimmata akileraarutit akitsuutillu allangortin-neqarnerat Inatsisartuni aalajangiunneqarpat.

Tamatuma saniatigut ataatsimoortumik tapiissuteqartarnissamik iluseqartitsineq ima qajannaatsigissaaq, pingaarne-rusutigut iluseqartitsinermik, pisortani immikkoortuni tamanut tunngasuni, unammilligassat aqqinniarneqarneranni naleqqussarneqartarsinnaalluni, taamaalilluni aningaasaqarnermi pissutsit allangornerisa (pitsaanerulerlutik aamma ajornerulerlutik) kommuninut sunniutaat annikillissinneqassallutik.

Kommuninut ataatsimoortumik tapiissutinut aamma suliassat isumagineqarnerannut tunngatillugu pingaarne-rusutigut atuuppoq, suliniuteqarfiit immikkoortut assigiingitsut erseqqissuunissaanik pilersitsisoqarnissaa aamma suliniutigineqartussat pillugit anguniagassanik aalajangersimasunik isumaqatigiissuteqartoqarsinnaanissaa, matuma-ni Namminersorlutik Oqartussallu sunniuteqarfigeqatigiilluni peqatigiinnissaaq ilanngullugu. Suliniutigineqartussat assersuutigalugu tassaasinnaapput meeqaanut inuusuttunullu navianartumik inissisimasunut tunngasut imaluunniit meeqqat atuarfiani naammassinnereersunik inuusuttut amerlanerusut ilinniarnermik ingerlatseqqinnissaa qulakke-umallugu suliniarnissaaq. Anguniakkanut taakkununga tunngatillugu malitseqartitsisoqartarnissaa pillugu pi-umasaqaatit erseqqissumik ilaatinneqassapput.

Nassuiaammi:

- A. Siunissaq qanittoq isigalugu, siuliani allaaserineqartoq naapertorlugu, ataatsimoortumik tapiissutit aamma akileraarutinik naligiissaarutit agguanneqartarnerisa allangortinneqarnissaat pillugit siunnersuuteqartoqassaaq. Kommuninut aningaasatigut kingunerisassat erseqqissuusapput, matumani uter-titsisarnermi aqqissuussinerup allangortinneqarnissaaq ilanngullugu. Taamatuttaaq siuliani allaaserineqar-nera naapertorlugu akileraarutit annertussusissaanik kommunit aalajangersaasinnaatitaanerata atorun-naarsinneqarsinnaaneranut tunngatillugu siunissaq ungasinnerusooq isigalugu tunngavissat itisilerinerillu suli-arineqassapput. Tunngavigineqartussat qanoq ilusilerneqarlutik pivusinnigortinneqarnissaanut siun-nersuuteqartoqassaaq.
- B. Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat sunniuteqarfigeqatigiilluni peqatigiinnissaanut pingaarne-rusutigut tunngavissusar, kommuninut ataatsimimoortumik tapiissutinut aamma suliassat suliarineqartar-nerannut tunngavigineqartartussat piareersarneqarnerat, matumani suliniutigineqartussat erseqqissuunis-saat aamma aalajangersimasumik anguniagaqarluni immikkut suliniuteqarfigineqartussat pillugit isu-maaqatigiissuteqartarsinnaaneq, sunniutaasalu uuttorneqartarnissaasa qulakkeerneqarnissaat ilanngullugit. Matumani annertusisamik tamanik oqimaaqatigiissitsisarnermi tunngavimmik taaneqartartup (DTU) aalajan-gersimasumik ator-neqarnissaa pillugu siunnersuumik isumaqatigiissummi nutaami ilaasussamik suli-qartoqarnissaaq ilanngullugu.

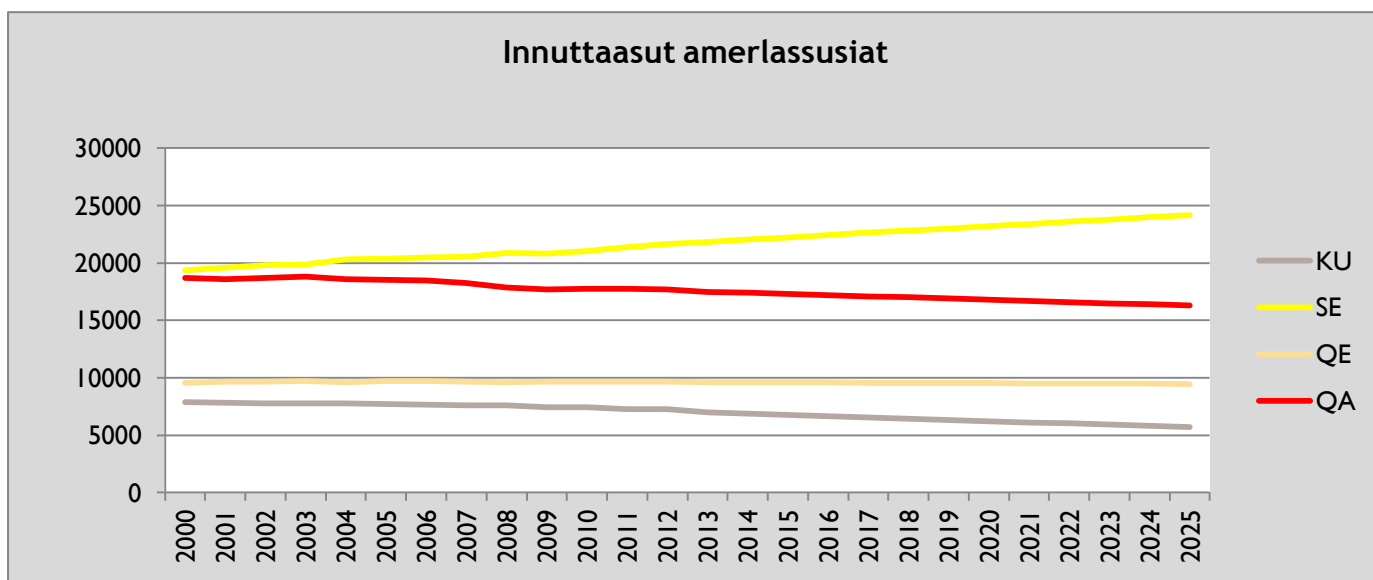
3 A ATAATSIMOORTUMIK TAPIISSUTINUT AAMMA NALIGIISAAARISARNERMUT ALLANNGUUTISATUT SIUNNERSUUTIT, 2014

Ukiut kingullit arlaqartut ingerlaneranni kommuninut ataatsimoortumik tapiissutit aamma akileraarutinik naligiisaaarisarnermi agguataarisarnermi iluseritinnegartup allanngortinneqarnissaanik kissaateqartoqartarsimavoq, taamaalilluni kommunit sisamat akornanni atugarissaarnek annertunerusumik naligiilerluni. Tulliuttumi ataatsimoortumik tapiissutit aamma akileraarutinik naligiisaaarisarnek pillugit ilusissamik nutaamik siunnersuut saqqummiunneqassaaq.

Aallaqqaasiutigalugu naatsumik nassuiarneqassapput kommunit akornanni iluseqartitsineq, ilaatigut kommunini isertitat innuttaasumit ataatsimit isertitanut naleqqiullugit, innuttaasut amerlassusiata aamma katitigaanerannik naleqqiussineq. Tamatuma kingorna naatsumik nassuiarneqassaaq ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiisaaarisarnermi nutaamik ilusissamik siunnersuuteqarnissami toqqaanermi isumaliutit, naggataatigullu ilusissamik siunnersuut aamma tamatuma nassataanik aningaasatigut kommuninut kingunissai saqqummiunneqassallutik.

Kommunit akornanni assigiinngissutsit annertupput

Ataani assiliartami takutinneqarpoq kommunini innuttasut 2015-imi amerlassusianik naatsorsuusuaq. Assiliartami takuneqarsinnaavoq naatsorsuutigineqassasoq Kommune Kujallermi innuttaasut ikinnerulissasut 30 %-it missaanik aamma Qaasuitsup Kommuniani 13 %-it missaanik. Paarlattuanik Kommuneqarfik Sermersooq-mi 25 %-it missaanik amerleriassapput. Piffissami pineqartumik Qeqqata Kommuniani innuttaasut amerlassusiat allanngungaasanngilaq. 2003-2013-imut taamatut piartortoqalernera ingerlaannassaaq, malunnartumillu Qaasuitsup Kommunianiit aamma Kommune Kujallermiit ukiuni kingullerni qulini Kommuneqarfik Sermersooq-mut nutsertut amerlasimapput.

Assiliartaq 5, kommunini sisamani innuttaasut amerlassusiat. Kisitsisit tunngaveqarput 2013-imiit 2025-mut naatsorsuusianik. Paasissutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

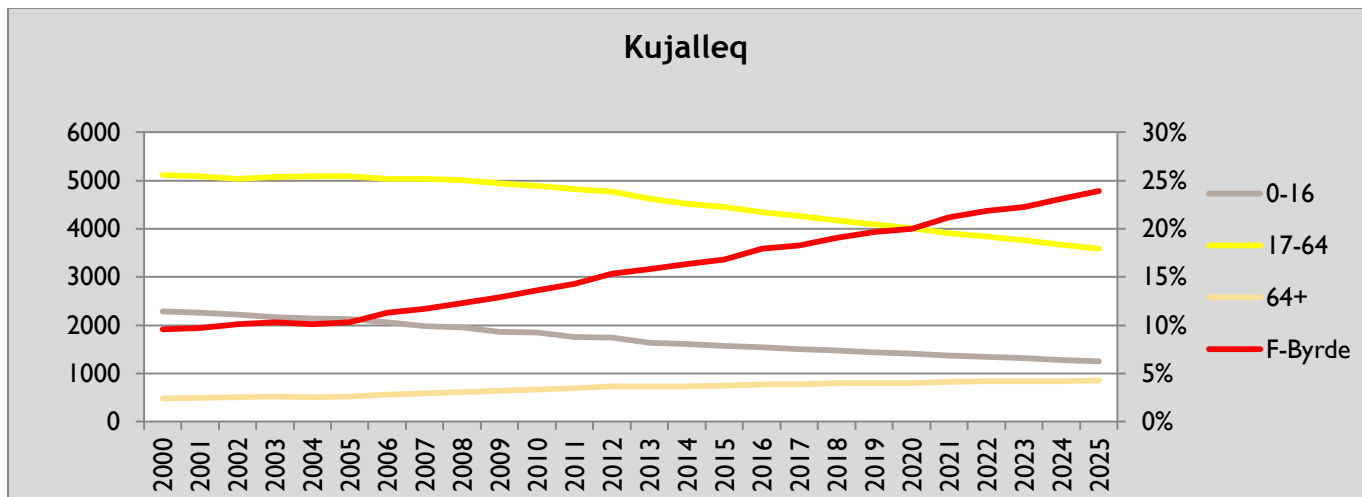
Takusassiami ataaniittumi takutinneqarpoq kommunini innuttaasut amerlassusiat ukioqatigiiaanut assigiinngitsunut pingasunut agguarlugit. Takuneqarsinnaavoq inuit sulisinnaassusillit, 18-imiit 64-inut ukiullit Kommuneqarfik Sermersooq-mi 72 %-iusut, kommuninili pingasuni allani 67 aamma 69 %-it akornanniillutik. Taamaalilluni kommunini taakkunani meeqqat, inuusutuut aamma utoqqaat Kommuneqarfik Sermersooq-mut naleqqiussinermi amerlanerujussuullutik. Tamatuma nassataraa kommunini taakkunani atugarissaarnissamut aningaasartuutit, ulluunerani paaqqinnittarfinnut, atuarfinnut aamma utoqqarnik isumaginninnermut ingerlatsinermut aningaasartuutit Kommuneqarfik Sermersooq-mut naleqqiullugit amerlanerunerat.

1. januar 2003-mi kommunini innuttaasut ukioqatigiiaat agguataarnerat

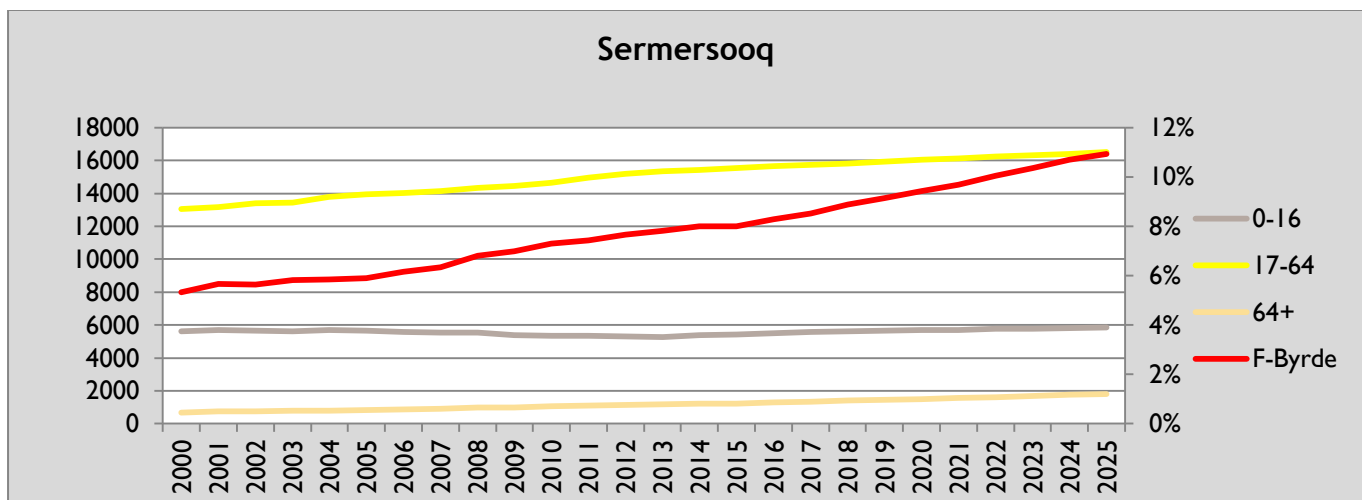
	0-17 ukiullit	18-64 ukiullit	65- ukiullit	Katinnerat
Kommune Kujalleq	25%	65%	10%	100%
Kommuneqarfik Sermersooq	25%	69%	5%	100%
Qeqqata Kommunian	26%	66%	8%	100%
Qaasuitsup Kommunian	27%	64%	8%	100%
Katinnerat	23%	69%	7%	100%

Assiliartaq 6, Paasissutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

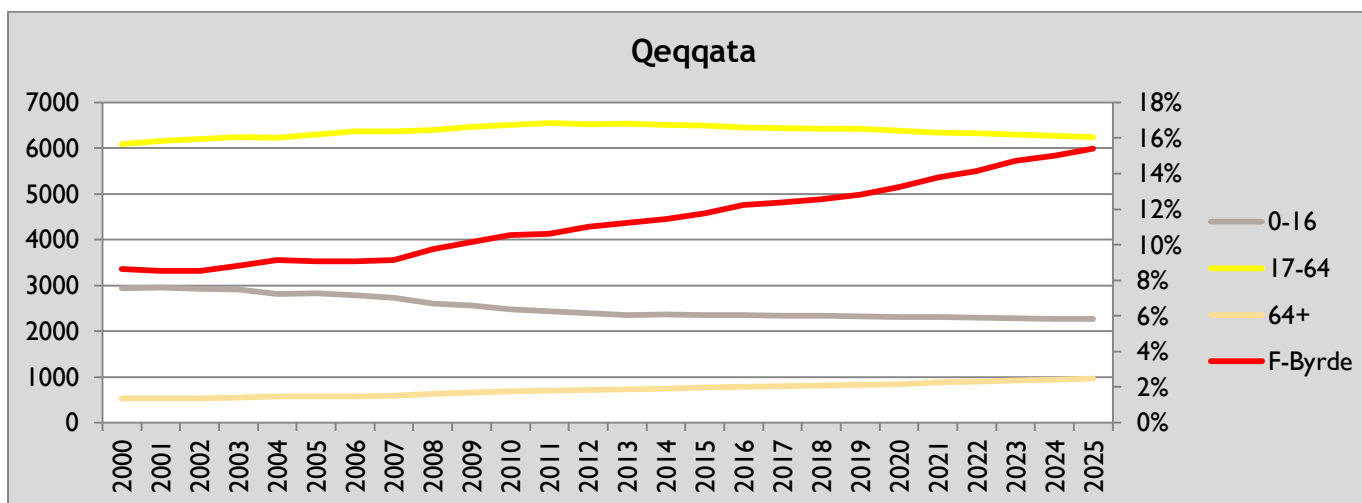
Kommunit sisamat akornanni massakut piffissamilu aggersumi naligiingittoqarnera takutilluarumallugu, innuttaasut amerliartornerisa nassataanik allangoriartortoqarnera pillugu siumut naatsorsuusiortoqarpoq, kommunip iserti-taanut aamma aningaasartuutaanut pingaaruteqartunut ukioqatigiiaanut pingasunut immikkoortitsilluni.

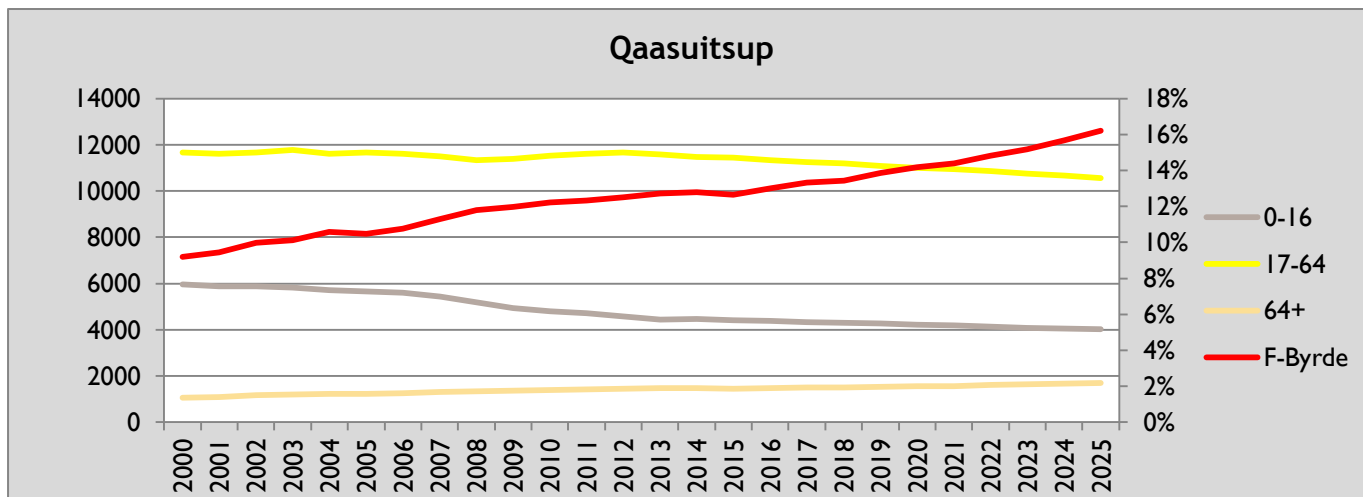
Assiliartaq 7, ukioqatigiiaat pingasut assigiinngitsut aamma pilersuisutut nammatassanik naatsorsukkat. Paasisutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, nammineq naatsorsukkat.

Assiliartaq 8, ukioqatigiiaat pingasut assigiinngitsut aamma pilersuisutut nammatassanik naatsorsukkat. Paasisutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, nammineq naatsorsukkat.

Assiliartaq 9, ukioqatigiiaat pingasut assigiinngitsut aamma pilersuisutut nammatassanik naatsorsukkat. Paasisutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, nammineq naatsorsukkat.

Assiliartaq 10, ukioqatigiiaat pingasut assigiingitsut aamma pilersuisutut nammatassanik naatsorsukkat. Paasisutissanik pissarsiffik: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, nammineq naatsorsukkat.

Innuttaasut siunissami amerlassuserilimaagassaanik naatsorsuinerit erseqqissumik takutippaat kommunini sisamani tamani utoqqarnik isumaginninnissamut nammatassat annertuumik qaffariarumaartut, kisiannili Kommuneqarfik Sermersooq kisimi innuttaasunik sulisinnaasunik amerlanerusunik tikerarfiujumaartoq taamaalluni meeqqat atu-artullu amerlanerulerlutik. Kommunini marlunni meeqqat ikiliartussapput, tamatumalu paaqqinnittarfinnik sullissi-veqarneq aamma atuarfeqarneq sunniuteqarfigissavaa.

Kisitsisini pingaarutilinni kisitsit pingaaruteqartoq tassaavoq pilersuisussanik nammatussaqassuseq³. Kommune Kujallermi taanna 14 %-imik qaffariassaaq, 10-miit 24-mut. Kommuneqarfik Sermersooq-mi 6 %-imik, 5-imiit 11-mut. Qeqqata Kommuniani 6 %-imik, 9-miit 15-imut. Aamma Qaasuitsup Kommuniani 7 %-imik, 9-miit 16-imut.

Takusassiami ataaniittumi 2010-mi aamma 2011-mi kommunit isertitaat tamarmiusut takuneqarsinnaapput, innuttaasumut ataatsimut agguaqatigiissitsilluni.

2010-mi aamma 2011-mi innuttaasumit ataatsimit kommunit isertitaat

Aningaasat kr.-inngorlugit	Kommune Kujalleq	Kommuneqarfik Sermersooq	Qeqqata Kommunian	Qaasuitsup Kommunian
2010	53.463	63.148	55.477	55.353
2011	60.168	67.069	60.366	61.389

Assiliartaq 11, Paasisutissanik pissarsiffik: Kommunit naatsorsuutaat, www.kanukoka.gl

Malugineqassaaq 2011-mi januaarip 1-ani innarluutilinnut sullissineq kommuninit tiguneqarmat. Tamanna pissutaaluni ataatsimoortumik tapiissutit amerleriarput, taamaammallu kommunit isertitaat 2010-miit 2011-mut malunaatilimmik amerleriaateqarput.

2011-mi kommuninut pingasunut naleqqiullugu Kommuneqarfik Sermersooq-mi innuttaasumit ataatsimit isertitait 10 %-it missaanik qaffasinnerupput. Peqatigisaanik kommunimi akileraarutit procentia Kommuneqarfik Sermersooq-mi aamma Qeqqata Kommuniani 25 %-ivoq, Kommune Kujallermi aamma Qaasuitsup Kommuniani 28 %-iulluni. 2011-mi kommunini akileraarutit procentii taaneqartut, taamaallaat Qeqqata Kommunian pinnagu, 2013-imi taakuuginnarlutik allannguuteqanngillat. Qeqqata Kommunian kommunit akileraarutit procentiat 25-miit 26 %-inut 2012-imi qaffappaa Sisimiuni Umiarsualiviup aningaasalersornissaa siunertaralugu.

Qulaani takuneqarsinnaavoq innuttaasumit ataatsimit 2011-imi kommunip isertitait Kommuneqarfik Sermersooq-mi 10 %-it missaanik kommuninut allanut naleqqiullugu qaffasinnerusoq, tamannalu oqaatigisariaqarpoq nikingassut annertuujuusoq. Peqatigisaanillu pissutsit imaapput, kommunit aningaasarliornerusut, Kommune Kujalleq aamma Qaasuitsup Kommunian, atugarissaarnissamut suliaassanik annertunerusunik suliaqarlutik Kommuneqarfik Sermersooq-mut naleqqiullugit, tassami kommunit taakku amerlanerusunik meerartaqarlutik, inuusuttortaqarlutik aamma utoqqartaqarmata. Kommunit taakku marluk pissutsinik ajorsigaluttuinnartunik, qimallugu nutsertunik aamma akileraarutunik qaffakkaluttuinnartunik atugaqaleriartornerat malunnarpoq.

Ataani takusassiami takutinneqarpoq innuttaasumit ataatsimit kommunit isertitagaasa assigiingissusiat, kommunit akornanni aningaasat qanoq amerlatigisut agguateqqinneqartariaqartut kommunini tamani innuttaasumit ataatsi-

³ Pilersuisussanik nammattussaqassuseq tassaavoq innuttaasut 65-it sinnerlugit ukioqalersimasunik, innuttaasut sulisinnaasut 14-iniit 64-inik ukiullit amerlassusiannut naleqqiussineq.

mit isertinneqartartut assigiimmik amerlassuseqalissapata. Takuneqarsinnaavoq Kommuneqarfik Sermersooq-miit aningaasat amerlasuut kommuninut allanut pingasunut nuunneqartariaqassasut tamanna anguneqassappat.

Aningaasat agguateqqitassat innuttaasumit ataatsimit isertitat amerlaqatigiilersinniarlugit

Aningaasat mio. kr. -inngorlugit	Kommune Kujalleq	Kommuneqarfik Sermersooq	Qeqqata Kommunia	Qaasuitsup Kommunia
2010	34,9	-108,0	25,0	48,1
2011	22,7	-82,8	27,6	32,5

Assiliartaq 12, Paasisutissanik pissarsiffik: Kommunit naatsorsuutaat, www.kanukoka.gl aamma nammineq naatsorsukkat

Ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissaassarneq pillugit massakkut iluseq

Naligiissaarisarnermik aqqissuussinerup siunertaraa kommunini isertitat assigiingisitaartut naligiilersinneqarnissaat, ataatsimoortumillu tapiissutit atorneqartarput kommunit aningaasartuutaasa assigiingissusiisa naligiilersinneqarnissaanut. Ataatsimoortumik tapiissutit ukiut tamaasa Naalakkersuisut aamma KANUKOKA-p akornanni isumaqatigi-inniutigineqartarput, kommunillu akornanni innutaasut amerlassusiannik aamma pilersuisussaarnermik nammatanut naleqqiussineq aallaavigalugu agguanneqartarlutik, (Inuit 0-imiit 17-ininik ukiullit aamma 65 sinnerlugit ukiullit amerlassusiat).

Naligiissaarisarneq agguaaissarnermi politikikkut sakkuuvoq, kommuninit peqarnerusunit kommuninut pissakinne-rusunut aningaasanik nuussisarnermi atorneqartartoq. Nuna tamakkerlugu inunnit akileraarutininik isertitat agguateqqinneqartarput naatsorsueriaaseq aalajangersimasoq aallaavigalugu. Kommuni isertitaqarpata nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermi 115 %-it qaangerlugit, isertitanik kommuninut agguaqatigiissitsinermi 90 %-it ataallugit isertitalinnut tunniussissaaq. Kommuneqarfik Sermersooq 115 qaangerlugu inissisimavoq, naligiissaarisarnermullu akiluteqartussaalluni. Pissarsisartut marluusut tassapput Kommuneq Kujalleq aamma Qaasuitsup Kommunia, Qeqqatalu Kommunia tunniussinani pissarsineq ajorpoq, taakku agguaqatigiissitsinermi 93 %-imi inissisimagamik. Naligiissaarisarnermi inuit akileraarutaanit isertitat kisimik ilaatinneqartarput, kommuninut ataatsimoortunik akileraarutininik isertitat aamma ingerlatseqatigiifinnit agguagarsianiillu akileraarutininik isertitat agguanneqartarput ataatsimoortumik tapiissutit agguanneqartarneranni iluseritinneqartup assinga atorlugu. Taamaalluni kommunit si-samat tamarmik amerlanerusunik ikinnerusunillunniit immikkoortunit taakkunanga marluusunit naligiissaarutininik pissarsisarput.

Ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissaarisarneq pillugit nutaamik ilusissamut isumaliutit

Ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissaarisarneq pillugit iluseqartitsinerup allanngortinneqarnissaanik kissaa-teqarnermut tunuliaqutaavoq kommunit akornanni naligiinnerulersitsinissaq. Naligiinnermik apeqummi aningaasaqarneq kisimi pineqanngilaq kisianni aamma innuttaasut periarfissaqartitaanerannut apeqqutit pineqarlutik. Taamaalluni ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissaarisarnerup allanngortinneqarnissaani kissaa-teqarneq inuit tamarmik oqartussaqaataanerannut tunngatillugu annertuumik isiginiarneqarpoq.

Massakkut naligisaarisarnermik aqqissuussineq kommunit akornanni 100 %-imik naligisaarineq ajorpoq. Tamatuma kinguneraa kommunit akornanni iluseqartitsinermi aningaasanik ajornartorsiortoqalersarnera. Taamaaliornermi Kommune Kujalleq aamma Qaasuitsup Kommunia iluseqartitsinermi pissuteqartumik amigartooruteqartarpoq, aningaasartuuteqarnerunissamik pisariaqartitsineq piviusoq naligisaarutininik piviusumik isertinneqartartuniit anginerummat. Tamatuma kinguneraa akileraarutit qaffakkiartulernissaanut sunnerneqarnerat, isertitassat amigaataasut isertinniarsarinerini. Paarlattunik Qeqqata Kommuniani aamma Kommuneqarfik Sermersooq-mi pisoqarpoq. Taakkunani isertitat amerlanerupput aningaasartuutigineqartussatut pisariaqartitaniit, tamannalu aningaasartuutit qaffakkiartulerneranik sunniuteqarsinnaavoq aningaasartuutissatut killiliussaasut amerlanerulerneranik kinguneqartumik.

Ataatsimoortumik tapiissuteqartarnermi aamma naligisaarisarnermi massakkut iluserinneqartumi tunngaviusut pisariunngillat. Kalaallit Nunaanni kommuninut nunap assinganni sisamanik kommuneqarpoq, Kommuneqarfik Sermersooq taaneqarsinnaalluni pisuujusoq, Qeqqata Kommunia akunnattumik inissisimasoq, taavalu Kommune Kujalleq aamma Qaasuitsup Kommunia pitsaanngitsumik inissisimallutik. Taamaattumik ilusissamut pingaarnersutigit anguniagaavoq, Kommuneqarfik Sermersooq-miit aningaasanik Kommune Kujallermut aamma Qaasuitsup Kommunianut nuussisoqartalernissaa. Anguniakkap taassuma qulakkiisavaa ilaatigut ataatsimoortumik tapiissutit agguanneqartarneranni innutaasut amerlassusiat naapertorlugu pilersuisussanik nammaqataasussaqaassuseq nalilittut ilaatillugu, agguaaassineq pisalerpat. Taamatuttaaq ilusiliinerup allanngortinneqarnissaanut teknikikkut periarfissaqarpoq, kommunit akornanni naligiissaarineq annertusineqarsinnaalluni imaluunniit annikillisinneqarsinnaalluni. Ilusiliineq nutaaq malillugu agguaaaseqqittarnissami Sermersooq kommuneqarfiummat nunami illoqarfiup pingaarnersap inissisimaffia aamma Nuummi siuariartornissamik pisariaqartitsineq mianerineqartariaqarpoq, pingaartumik naammattunik attaveqarnermut atorulersuutininik pisariaqartinneqartumik aamma inissanik amigaateqartoqarneranut naleqqiullugu.

Ilusiliinermik nutaamik toqqaaniarluni isumaliuteqarnermi qulakeerniarneqarpoq massakkut aqqissuussinerup pisariinnerulersinneqarnissaa peqatigisaanillu annertunerusumik naligiissaarisarnissap tunngavissaanik pilersitsinis-saq. Peqatigisaanik ilusissap allanngortinneqarnera sapinngisamik atituummik tunngaveqartinneqassaaq, massakkut immikkoortut assigiinngitsut tunngavineqartartut saniatigut tunngaviit allat atuummassuteqartut ilaatinneqarsin-naanngorlugit.

Naligiissaarineq aamma ataatsimoortumik tapiissuteqartarneq pillugit nutaamik ilusiliinissamut atasumik atunngavi-it assigiinngitsut amerlasuut ilaatinneqarsinnaapput. Ataani taagorneqarput tunngaviit immikkoortut assigiinngitsut suliap ingerlaqqinnerani ilaatinneqarsinnaasut:

- 1) Kommunitinnit innutaasut Namminersorlutik Oqartussanut akileraarutit aamma akitsuutit aqputigalugit akiligaat
- 2) Akileraarutit naligiissaarineq aamma kommunitinnit ataatsimut akileraarutit
- 3) Kommunitinnit innutaasut Namminersorlutik Oqartussanut aningaasanik nuussinetaq aqputigalugu atuinerat
- 4) Toqqartumik tapiissuteqartarnermi aqqissuussinerit
- 5) Tapiiffiqeqatigiissutigineqartartut
- 6) Akileraarutit aningaasartuutit

Nutaamik aqqissuussinerup atasumik pingaaruteqarpoq, taassuma sapinngisamik paasiumi-nartuunissa aamma naapertuulluunissaa. Aamma peqatigisaanik kommunitinnit ataasiakkaat pisariaqartitaannut inissaqartitsissaaq ka-juminnarnerulersitsilluni aamma periusissanik toq-qaasarnissami

Ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissaarisarneq pillugit nutaamik ilusiliinissamik siunnersuut aningaasatigullu kingunerisassai

Massakkut naligiissaarisarnermi aqqissuussinerup allanngortinneqarnissaanut ataatsimoortumik tapiissutit aamma naligiissaarisarnermi iluseqartitsinerup ilusissamut nutaamut siunnersuummi ataani taaneqartut ilaatinneqarput:

- Isumaqatigiissutigineqartutut immikkut annertusisamik atuartitsinerup, perorsaanermut aamma tarnip pissusaanut tunngasunik siunnersuisarfii (PPR) aamma innaarluutilinnik sullissinerup kommunitinnit tiguneqarnissaanut atasumik tapiissutit ataatsimoortumik tapiissutit pillugit nutaamik ilusiligaq atorlugu agguanneqartassapput
- Inuit akileraarutaasa naligiissaarneqartarnerat atorunnaassaaq.
- Kommunitinnit ataatsimut akileraarut qaffanneqassaaq 6 %-imiit 15 %-imut

Immikkut annertusisamik atuartitsineq, perorsaanermut aamma tarnip pissusaanut tunngasunik siunnersuisarfii (PPR) aamma innaarluutilinnik sullissinerup kommunitinnit tiguneqartarmata Namminersorlutik Oqartussat immikkoortunut aningaasartuutaat kingullit kommunitinnit ataasiakkaanut agguanneqarput. Ajunnginnerpaajusinnaavoq suliassaqarfii annertuumik aningaasartuuteqarfii tuniunneqarnerannut atasumik taamatut agguanneqartarnerat, taamaalilluni suliassaqarfimmik tigusermi kommunitinnit arlaannaalluunniit eqqornerlunneqarani. Taamatulli agguassinermi periuseqarneq tassaavoq tiguserup nalaani pissusiusunik aallaaveqartoq, siunissaq unasinnerusiq isigalugu agguassinissamut tunngavigissallugu annertunerusumik isumaqanngitsoq. Suliassaqarfii tiguneqartut tassaalersartut kommunitinnit ingerlatsinerup suliassat nalinginnaasut ilaat, atuarfeqarfinnut aamma utoqqarnik isumaginninnermut il.il. assingusut. Taamaattumik suliassaqarfii tiguneqartut kommunitinnit ataatsimoortumik tapiissutit allat agguanneqartarnerannut ilaatinneqalertariaqarput.

Ullumikkut kommunitinnit akileraarutit isertitat naligiissaarneqartarnerannut naleqqiullugu atuuppoq, inuit akileraarutaanik aamma kommunitinnit ataatsimut akileraarutit naligiissaareriatsit assigiinngitsut marluummata, akileraarutitinnit ataasiusunit aallaaveqartut. Tamatumunnga oqaluttuarisaanermi pissutsit pissutaapput, 1987-imi kommunitinnit ataatsimut akileraarut, kommunitinnit agguanneqartartussat atortuulersinneqarluni. Taamanikkut inuit akileraarutaanik naligiissaarisarneq atuutsilereernikuvoq.

Siunnersutigineqarpoq inuit akileraarutaanik naligiissaarisarneq atorunnaarsinneqassasoq, ajunnginnerussammat aamma paasiuminernerussammat akileraarutitinnit pissarsiffiusumit atasiusumit naligiissaarinerup aqqissuussinerup atasuinermik peqarpat. Peqatigisaanik inuit akileraarutaanik naligiissaarisarneq pitsaanngitsumik ilusiligaavoq. Assersuutigalugu 2013-imi naligiissaarineq 2010-imi ukiumik aningaasarsiorfiusumik tunngaveqarpoq. Tamatuma nassatarisarpa, inuit akileraarutaanik isertitat appariaataat aatsaat ukiunik pingsunik kingusinnaartumik kommunitinnit taartisissutaassarnera. Aammattaaq inuit akileraarutaanik naligiissaarisarneq 90/115 %-itit killissaralugit ukiumiit ukiumut illugiinngiffeqarpoq, tassami kommunitinnit pigissaanginnerusut ukiumi aalajangersimasumi agguaqatigiissillugu isertitarineqartunut tunngavigineqartup 90 %-ianik naligiissaarutitinnit pissarsinnaassarmata, ukiullu tulliani asseersuutitalugu 87 %-iusinnaasarpoq, apeqqutaalluni kommunitinnit akornanni inuit akileraarutaanik isertitat qanoq agguataarneqarnerut.

Inuit akileraarutaanik naligiissaarisarnerup atorunnaarsinneqarneratigut aqqissuussineq paasinernerulissaaq aamma pitsaanerup iluseqalissaaq. Peqatigisaanik siunnersutigineqarpoq kommunitinnit ataatsimut akileraarut qaf-

fanneqassasoq 6 %-imiit 15 %-imut, inuit akileraarutaanik naligiissaarisarnerup atorunnaarsinneqarneranut taarsi-ullugu. Tulliuttumi naatsorsuinerit tunngaveqartinneqarput kommunit ataasiakkaat kommunimut akileraarutip assinganik appartitsinerannik, taamaalilluni akileraarutissat tamarmiusut allannguuteqaratik.

Allannguutissatut siunnersuutigineqartut tunngavigalugit kommunini aningaasanut kinguneri ataani saqqummiunneqarput. Naatsorsuinerit piffissamat 2010-miit 2013-inut tunngapput, taamaaliornikkut piffissap sivisuup ingerlanerani kingunerineqartussat ajunnginnerusumik takuneqarsinnaaqqullugit. Maluginiagassaq taamaattumik tasasaariaqarpoq piffissami 2010-miit 2013-imut agguaqatigiissitsineq, tassami aningaasanut kinguneri ukiuni ataasiakkaani nikerartarmata, pingaaatumik ukiuni akunneranniittuni inuit akileraarutaasa naligiissaarneqartarnerisa allanngortinneqarnerata malitsigisaanik. Naatsorsuinerit suliarineqarput suliaasaqarfiit immikkut annertusisamik atuartitsineq, perorsaanermt aamma tarnip pissusaanut tunngasunik siunnersuisarfiit (PPR) aamma innaarluutilinik sullissinerup piffissamat tamarmut 2010-miit 2013-imut kommuninit tiguneqareersimasutut ilaatillugit. Taamatuttaaq akileraarutininik allanngortiterinerup sunniutai utertillugit peerneqarput, taamaalilluni ataatsimoor- tumk tapiissutit 2013-imi 27,5 mio. kr.-inik qaffanneqarlutik aamma kommuninut akileraarut missingersuutit naa- pertorlugit akileraarutussaraluaq taakku assinganik appartinneqarluni.

Nutaamik ilusiliinermi aningaassatigut kommuninut kinguneri

Aningaasat 1.000 kr.-inngorlugit	2010	2011	2012	2013
Kommune Kujalleq	18.814	24.200	15.215	10.519
Kommuneqarfik Sermersooq	-30.945	-34.531	-32.335	-12.404
Qeqqata Kommunia	2.454	-1.606	-3.337	-2.041
Qaasuitsup Kommunia	9.678	11.937	20.457	3.928
Katillugit	0	0	0	2

Assiliartaq 13, Paasisutissanik pissarsiffik: Nammineq naatsorsukkat

Agguaqatigiissil- lugu 2010-2013
17.187
-27.554
-1.133
11.500

Kommuneqarfik Sermersooq agguaqatigiissillugu 28 mio. kr.-it missaanik ukiumut annaassaqaassaaq aamma Qeqqata Kommunia 1 mio. kr.-it missaanik allanngortiterinissamat missingiut naapertorlugu, Kommune Kujallerlu 17 mio. kr.-it tikillugit aamma Qaasuitsup Kommunia 12 mio. kr.-it missaanik iluanaaruteqassallutik. Assersuut qulaaniittoq takutitsineruinnaavoq naligiissaarisarnermut ilusiliineq nutaap atortulersinneqarneranut atasumik atuutsilerumaar- tussanik.

Sunniutitut pineqartunut ilisimatitsissutigineqassaaq Kommune Kujallermi akileraarutip procentia ataaseq ukiumut piffissami 2010-miit 2013-imut agguaqatigiissillugu 7,2 mio. kr.-inik naleqarmat, Kommuneqarfik Sermersooq-mi 36,2 mio. kr.-inik, Qeqqata Kommuniiani 11,6 mio. kr.-inik aamma Qaasuitsup Kommuniiani 16, 8 mio. kr.-inik Kommuninut ataatsimut akileraarutip procentimik ataatsimik qaffanneqarnerani assinganillu kommunimut akileraa- rutip apparneqarnerani kommunit aningaasaqarneranut kingunerisassai ataani takusassiami takuneqarsinnaapput.

Aningaasaqarnermut kingunissat - kommuninut ataatsimut akileraarutip procentimik ataatsimik qaffanneqarnerani assinganillu kommunimut akileraarutip procentiata appartinneqarnerani

Aningaasat 1.000 kr.-inngorlugit	2010	2011	2012	2013
Kommune Kujalleq	2.599	2.904	3.080	3.427
Kommuneqarfik Sermersooq	-12.042	-12.245	-12.159	-12.069
Qeqqata Kommunia	1.188	815	692	766
Qaasuitsup Kommunia	8.255	8.525	8.388	7.876
Katillugit	0	0	0	0

Assiliartaq 14, Paasisutissanik pissarsiffik: Nammineq naatsorsukkat

Agguaqatigiissil- lugu 2010-2013
3.002
-12.129
865
8.261

Saqqummiussinermi matumani qitiutillugu nassuiarniarneqarput kommunit akornanni allanngoriartorneq aamma assigiinngissutit, aamma ataatsimut tapiissuteqartarnermi naligiissaarisarnermilu nutaamik iluseqartitsilernissamik siunnersuutip imarisaanik tunngavigineqartut. Kommunit aningaasaqarneranut kingunissanut naleqqiullugu inernerit tamarmiusut kisimik saqqummiunneqarput. Taamaattumik itinerusumik nassuiaammik allakkiortoqarpoq, erseqqis- sarlugu ataatsimoor- tumik tapiissutit, akileraarutit kiisalu akileraarutininik naligiissaarisarneq pillugit ilusissamat siun- nersuutigineqartumi kommunit aningaasaqarneranut kingunissat pillugit.

Naggasiutigalugu taaneqassaaq, utertitsisarnermi aqqissuussinerit atuuttut allanngortinneqarnissaanik innersuus- sutit immikkoortoq 4 B-mi allaaserineqarmata. Utertitsisarnermik aqqissuussinerit allanngortinneqarnissaat akuer- sissutigineqarpat, taakku ataatsimoor- tumik tapiissutitut ilanngunneqassapput, ataatsimoor- tumillu tapiissutit ag- guanneqartarnerannut sunniuteqassallutik. Periarfissaqarpoq sullissiviit pineqartut 2014-imiit allannguiffigineqar- nissaat 100 %-imik aalajangersimasumik akeqartinneqarlerlutik. Tassunga atatillugu pingaaruteqarpoq ilisimassal-

lugu, ikaarsaariarneq Kommuneqarfik Sermersooq-mut annertuumik aningaasartuuteqarnermik nassataqassamat, tamannalu ilisimaneqartariaqarpoq ataatsimoortumik tapiissuteqartarnermi aamma naligiissaarisarnermik nutaamik ilusissamik siunnersuummik suliamik ingerlatitseqqinnermi.

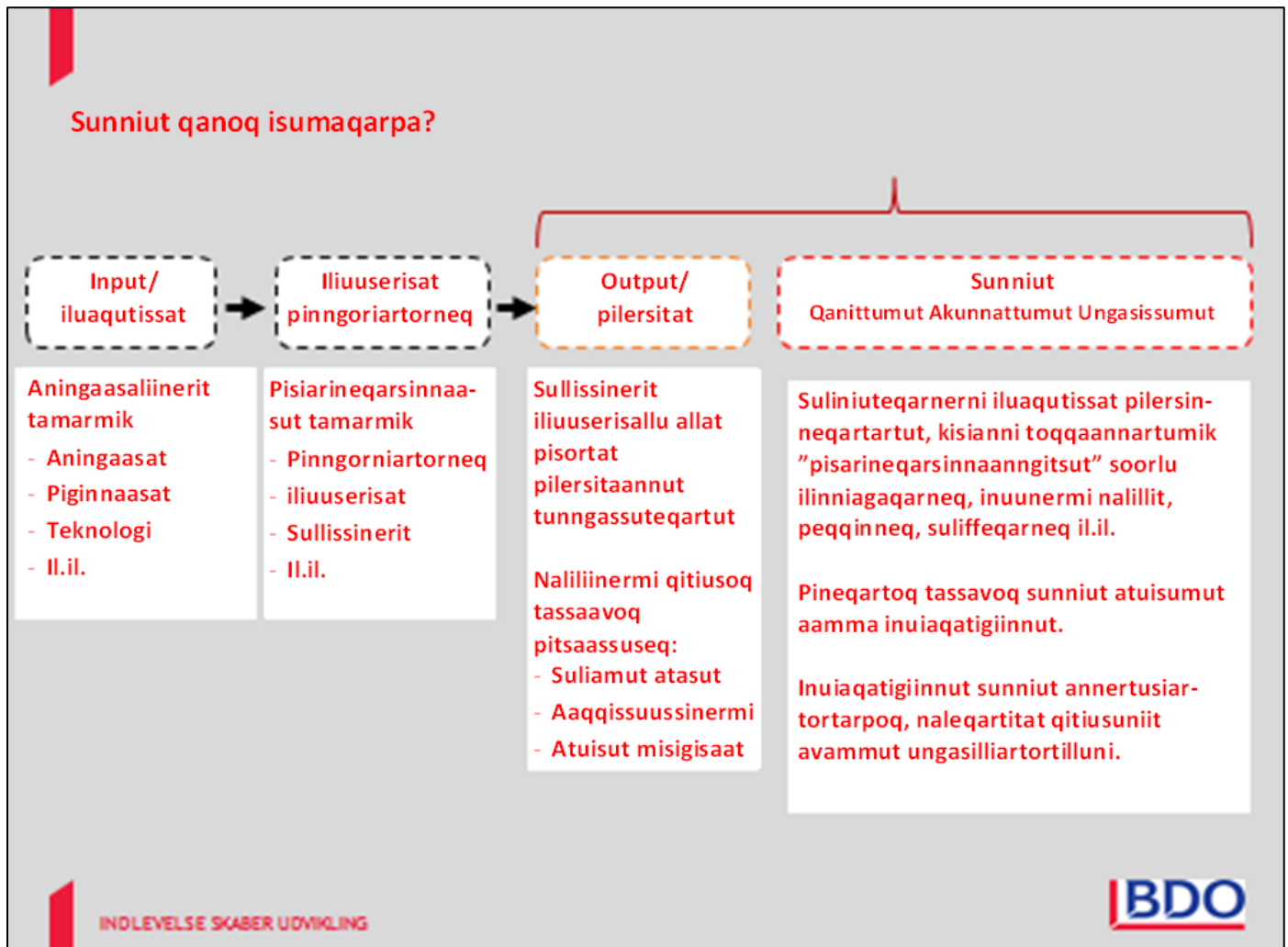
- ❖ **Naalakersuinikkut ataqatigiissaarisut isumaqatigiissutigisariaqarpat naligiissaarisanermi iluseq allanngortinneqassasoq, kommunit sisamat akornanni annertunerusumik naligiittoqarnissaanik qulakkerinnittoq peqatigisaanillu kommunip ineriartortuarnissaata qulakkerneqarissaanik kajuminnarnerulersitsisoq.**

3 B NAAMMASSISAQARSINNAASSUTSIP UUTTORNEQQARTARNISSAANUT TUNNGAVIIT AAMMA DUT-MI TUNNGAVIIT NAAPERTORLUGIT ILUARSISSUTEQARTARNISSAMIK SIUNNERSUUT

Naammassisaqarsinnaassutsip uuttorneqarnissaanut tunngaviit

Pisortani immikkoortortat suliassanik angusaqartarnerat aamma naammassisaqarsinnaassuseqarnerat misissorneqas-sapput. Pisortani immikkoortortat angusartagaat sunniutigisartagaasalu ingerlaavartumik pitsanngorsartuarneqanis-saanut aqutsinermi atorneqarsinnaasunik pisariaqartitsisoqarpoq. Aqutsinermi apeqqutit, pingaarnersiulluni tulleri-iaarisarnek aamma aningaasaliissutinik eqqortitsisarnek kisimik pineqanngillat. Apeqqummili pingaarnertut pineqarput immikkoortuni ataasiakkaani politikkikkut anguniakkat tikikkiartornissaanut malitseqartitsisoqartarner-soq aamma pisortani immikkoortuni isumalluuterpassuit ajunngitsumik atorneqarnersut. Assersuutitalugu meeqqat atuarfiat pillugu uuttuisoqassanngilaq isumalluutit qanoq amerlatigisut atorneqarnersut paasiniarlugu, kisiannili uuttuisoqassaaq annermik paasiumallugu atuartut kissaatigineqartunik piginnaasaqalersimanersut, ingerlariarnermi-it ingerlariarnermut misilitsittoqartarneratigut uuttorneqarsinnaasunik, meeqqat atuarfiani naammassinermi misi-litsinnikkut aamma ilinniagaqarluni aallartinermi naammassinermilu uuttorneqarsinnaasunik.

Angorusunneqarpoq Key Performance Indicators (KPI) - kisitsisit pingaarnert atorlugit uuttuisarneqornek - pisortani aqutsinermi ilaalersinneqarnissaa. Allatut oqaatigalugu politikikkut anguniakkanik pingaarnernik anguneqartunik aamma anguniagassanik naammassisaqartoqarneranik kisitsisit pingaarnert.

Assiliartaq 15, naammassisaqassutsimik uuttuisarnissap siunertanik allaaserisaq, Paasissutissanik pissarsiffik: BDO.

Angusanik sunniutinillu uuttortaasarnissap siunertaraa pisortani immikkoortortat innuttaasunut inuiaqatigiinnullu nalilinnik pilersitsinnaasusiata nukittorsarneqarnissaa. Taamaaliortoqassaaq isumalluutit atorneqartussat immik-koortinneqartut, suliniutit aallartinneqareersut aamma sullissinerit tunisassiarineqartut imminnut ataqatigiissinneri-sigut, suliniuteqarnerit sapinngisamik annertunerpaamik sunniuteqarnissaat pissarsiariumallugu. Allatut oqaati-galugu siunertarineqarpoq nalilinnik annertunerusumik pilersitsisoqarnissaa, isumalluutit immikkoortinneqartut aqqutigalugit aningaasartutigineqartut naammassisaqarnerunermut atorlugit aamma aqqissugaaneq taamaalillugu nukittunerulersillugu. Piumasaavoq aqutsinermik ilusiliinissaq, pingaarnersiulluni tulleriiaarisarnek pitsaaneruler-sinneqarluni, akisussaaffiit annertunerulerlutik, paasinarnerulersitsilluni aamma aqqissuussamik ilinniartitsilluni.

Sunniutilimmik iliortoqarnissaanut immikkoortut atorneqarajuttut aalajagersimasut tassaapput:

- Isumalluutit atornerqarneranni sullissinernillu tunisassiornermi kiisalu suliniuteqarnermi sunniutaasut allat angusassat pillugit anguniagassat erseqqissuusapput. Erseqqissunik anguniagassanik suliaqartoqassappat erseqqissaasoqassaaq allannortitsinerit suut pilersinneqassanersut, taakku kikkunnut atuutsinneqassanersut aamma suliniutissat suut suliniutigineqassanersut.
- Sunniutinik angusanillu uuttortaanermit atortut, matumani ilanngullugit
  - 1 Paasissutissat KPI-mi atugassat, inernerit aamma sunniutit allat
  - 2 Paasissutissanik katersuinermit aamma suliaqarnermit suleriaatsit erseqqissut, naammasisaqarfiullu aamma ajornaatsut
  - 3 IT-mik atortut ataatsimoorussat, KPI tunngavigalugu uppernarsaasersuinermit iluaqutaasut
- Anguniakkat uppernarsaasersuisarnerillu ineriartortinneqassapput naleqqussarneqarlutillu Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni ukimoortumik qitiusumik aalajangersimasumik suleriaaseqarluni aalajangersaasarluni ima pisoqaqqullugu
  1. Aalajangiisarnernut atasumik pitsaanerumik aqutsinissamut tunngavissaqarnissap pilersinneqarnissaa
  2. Anguniakkat aamma KPI-mik ineriartortitsinermik tunngasunik Namminersorlutik oqartussat, kommunit aamma innuttaasunut paasissutissanik tunniussisarneq siunissami suliniuteqarfissanut aalajangiiffiqineqarnissat siunertaralugu
  3. Isumalluutinik amerlanerumik pilersuinissaq imaluunniit pisinaatitsissutinik siammaalluni tunniussisar-nissanut iluarsiissuteqartoqarnissaanik tunngavissiorneq

Aqutsinermik aqqissuussinermik taamaattumik atortuulersitsinissaq aqqissugaanermi piginnaasaqassutsimut pi-umasaaqartitaqarpoq, politikkimik aamma allaffisornikkut aqutsinermik suliaqartunut. Suliniutini angusat aamma sunniutaat pillugu uppernarsaasersuinissami allaffisornikkut inissitsiterisoqarluni, katersuisoqarluni aamma misisueqqissaartoqartariaqarpoq aamma politikikkut pingaarnersuilluni tulleriarisarneq, angusanik nalilersuilluni uuttortaaarnissaq aamma qitiusumik aalajangiisarnermi suleriaatsit sunniutaanik nalilersuisarneq qitiutillugit isiginiarneqarnissaanik kultureqarluni tunngavigineqartariaqarput.

Aqqissugaanermi piginnaasaqassutsip ineriartortinneqarnera piffissamik atuinissamik piumasaaqarpoq aamma piffissami sivisuumik ineriartortitsinermi pisortamik nukittuumik sakkortuumik pingaarnersuilluni tulleriarisannaasumik pisariaqartitsilluni. Aqutsinermi periutsit, uppernarsaasersuinermit tunngaviit aamma suliniutigineqartut sunniutaanik ingerlaavartumik nalilersuisoqartarnera isumaliutigineqartariaqarput ineriartortinneqarlutillu. Tamakku Namminersorlutik Oqartussanut aamma kommunit annertunerumik piumasaaqateqassapput - aamma pitsaasutsip ineriartortinneqarnissaa taamaattoq pisariaqarlunnarpoq pisortani immikkoortut atasinnaassutsimik unammilligassaanut annertuunut aqqiissuteqarnissamut tunngavissanik pilersitsisoqassappat.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni pingaarnersutigit isumaqatigiissuteqartoqassasoq siunertat tunngaviillu pillugit, suleqatigiilluni angusat aamma sunniutit pillugit aqutsineq annertunerulersikkumallugu.**
- ❖ **Innersuussutigineqarpoq immikkoortunik/politikikkut ingerlatsiviusunik arlaqartunik toqqaasoqarnissaa, angusat sunniutillu pillugit aqutsinissamut misiliutitut suliniuteqarfiusussanik.**
- ❖ **Innersuussutigineqarpoq KPI-t aalajangersimasut aamma aqutsinermi atortut ineriartortinneqarnerisa akisussaaffigineqarnerat allaffissormi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisunit isumagineqassasoq .**

Annertusisamik tamanik oqimaqatigiissitsisarnermi tunngavik, (DUT).

DUT tassaavoq iluarsiissuteqartarnermi atortussiaq, Namminersorlutik Oqartussat maleruagassanik, kommunit aningaasaqarnerannut sunniuteqartumik allannortitsigaanngata, ataatsimoortumik tapiissutit iluarsiissuteqarfigineqartarnissaanik qulakkeerinnittusaaq. Ataatsimoortumik tapiissutit iluarsineqartassapput, kommunit aningaasartuutaasa kingunerisa amerlaqataanik. Tunngavik illuttut sammiveqarpoq, kommunit aningaasartuuteqarnerulersinneqarpata imaluunniit suliassanik nammatassanik oqilisaaffigineqarpata taamaalillutillu aningaasartuutit ikinerulerlutik.

DUT makkunani tunngaviusaaq:

- Aalajangikkat aningaasalersuinerlu imminut atanerat, Namminersorlutik Oqartussat maleruagassanik kommunit aningaasaqarnerannut sunniuteqartumik allannortitsineranni.
- Kommunit missingersuutaat illersorneqassapput, suliassat isumagineqartussat allannorneranni.
- Kommunit aningaasaqarnerisa allangorartuunnginnissat qulakkeerneqassaaq.
- Pisortat ataatsimoortumik aningaasartuutaasa pitsaanerumik aqunneqarnerat.
- Inatsisiliorartullugu kajumissuseqartoqarnissaa aalajangiisartuni mianerineqartassasoq.

Namminersorlutik Oqartussaat aamma kommunit akornanni missingersuusiortarneq pillugu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi⁴ atuuttumi anguniarneqarpoq kommunini aningaasarsiornikkut ineriartornerup aamma nuna tamakkerlugu aningaasaqarneq pillugu politikikkukut ingerlatsinerup imminnut perlagullugit ataqatigiisinneqarnissaat. Isumaqatigiisut pisussaafimmik imaqarpoq illugiilluni ilisimatitseqatigiitoqarnissaanik aamma nutaanik suliniuteqarnermi kingunerisassat pillugit isumaqatigiinniartoqartassasoq. Isumaqatigiisut naapertorlugu aammattaq misissueqqissaarnissamut aamma kingunerisassanik naatsorsuinermi tunngavigineqartussatut atugassanik paasisstissanik ataatsimoorusanik qulakkeerinneqatoqassaaq. Nutaanik inatsissatut siunnersuutit pillugit tusarniaasarnissamik aamma kinguneerisassanik naatsorsuisarnissamik tunngasut pillugit innersuussutigineqartoq matumani nas-suiaammi kapitali 8-mi allaaserineqarpoq.

Naak missingersuusiortarneq pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi massakkut atuuttumi imikkoortut DTU-mut ilaasut allaaserineqaraluartut, innersuussutigineqarpoq nutaamik isumaqatigiisuteqarnissami tunngaviit pineqartut taakku atorneqarnissaat aamma tunngavissaritinneqartut suut tunngavigalugit atorneqarnissaat sukumii-sumik allaaserineqassasut. Pingaartumik nutaanik suliniuteqarnermi kingunissanik naatsorsuinermi paasisstissat suut tunngavigineqarlutik atorneqarssanersut pillugit isumaqatigiisuteqarnissamut tunngavissamik pilersitsisoqarta-riaqarpoq. Nassuiaammi kapitali 6-mi innersuussutigineqartut tunngaviussapput naatsorsuinerit taamaattut ataatsi-moorussanik tutsuiginartunik tunngaveqartinneqartarnissaat.

Inatsisit, peqqussutit, nalunaarutit aamma kaajallaasitat nutaat kingunerisassaanik naatsorsukkat suleqatigiisitanut aalajangersimasunut sammisaqartunut tallimanut saqqummiunneqartassapput. Naatsorsukkat allaffissornermi aqut-sineq pillugu ataqatigiissarisunut tunniunneqassapput, taakkulu qulakkiisavaat kingunerisassat ataatsimoorumik tapiissutit pillugit pingaarnerusutigut isumaqatigiiniarnermi ilaatinneqarnissaat. Pisariaqartitsisoqarpat politikikkukut suliaqartut pingaarnerusutigut oqaloqatigiinnissaat, sammineqartut politikikkukut ataqatigiissarisut oqaloqatigiis-utigissavaat.

❖ **Innersuussutigineqarpoq DTU-mi tunngaviusut nutaamik suleqatigiiniisamut isumaqatigiissummi malitas-sannngortillugit ilaatinneqassasut, taamaalilluni erseqqissumik takuneqarsinnaalluni aamma atugassarititat qanoq ilineranni atorneqartassanersut.**

⁴ Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat aamma Kalaallit Nunaanni Kommunit Kattuffiata akornanni missingersuutit pillugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiisut, 2003

4 UTERTITSISARNERUP TAPISSUTEQARNERULLU PISARIINNERULERSINNEQARNIS-SAA

AJORNARTORSIUT

Immikoortuni arlaqartuni kommunit tapiissutinik pissarsisarput, ingerlaavartumik ingerlatsinermut atugassanik. Nassuiaammi qulaajaaffigineqassaaq immikkoortuni taakkunani kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat - immikkut imaluunniit ataatsimoortutik - anguniakkanut naappertuuttumik sunnuteqartumik suliasat isumagineqarnissaasa qulakkeerneqarnissaanut naammattumik kajumissuseqarnersut.

Namminersorlutik Oqartussani qitiusumik immikkoortitanik aningaasanik arlalikkaanik peqarpoq, suliniutit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit aningaasalersorneqarnissaanut kommunit qinnuteqarnerisigut atorineqarsinnaasuunik. Taamatut suleriaaseqartoqarnera, annertuumik allaffissornerisigut suliasat saniatigut, akuttunngitsunik nassataqartarpoq, suliarineqartussat qaammatinik ikittuinnarnik piffissaqarluni suliarineqartarneri aamma suliarineqartoq pillugu nalilersuisoqarneq ajornera ukiumut tulliuuttumut pingaarnersiuilluni tulleriaarnermi tunngavittut atorineqartussamik.

Taamatuttaaq nassuiaammi qulaajarneqassaaq, pisortat innuttaasunut tunniuttagaat pitsaasumik iluarsisuteqarfigineqarsimanersut aamma suliffeqarnissamat kajumilersitsinersut.

Nassuiaammi imatut iliortoqassaaq:

- A. Namminersorlutik Oqartussanit kommunini immikkoortunut tapiissutaasartut misissoqissaarneqassapput, naammassisaqarfiulluarnerusumik suliasat isumagineqarnissaat aamma allaffissornermik ingerlatsinerup annikillisinneqarnissaa siunertaralugit. Misissueqqissaarneq tunuliaqutaralugu nassuiaammi innersuussuteqartoqassaaq siunissami immikkoortuni allaffissornerup aamma aningaasalersuisarnerup nutaamik ilusilerneqarnissaat pillugit.
- B. Utertitsisarnermi aqqissuussinerit aqqusaartorlugit misissorneqassapput nalilersorneqarlutillu (matumani utertitsisarnermi procenteritinneqartut ilanngullugit) paasiniarlugu taakku naammassisaqarfiulluurtumik suliasat isumagineqarnerisa qulakkeerneqarnissaanut naammattumik kajumilertsinersut. Aamma nalilersuinerit tunuliaqutaralugit nassuiaammi innersuussuteqartoqassaaq siunissami immikkoortuni utertitsiffiusartuni allaffissornerup aamma aningaasalersuinissap nutaamik ilusilerneqarnissaat pillugit.
- C. Pisortat innuttaasunut ataatsimoortukkaartunut tunniuttagaat pitsaasumik iluarsisuteqarfigineqarsimanersut nalilersorneqassaaq.

4 A IMMikkoortuni Tapiissuteqarfigineqartartuni Suliassat Isumagineqartarnerat Aamma Allaffissornikkut Aqunneqarnerat

Immikkoortuni arlaqartuni Namminersorlutik Oqartussat kommunit ingerlatsinerannut tapiissuteqartarput. Toqqaannartumk tapiissutinik imaluunniit suliniutinut tapiissuteqartarput piffissamut sivikinnerusumut imaluunniit sivisunerusumut atuuttunik.

Assersuutigalugu Piareersarfinnut ingerlatsineranut tapiissutit ukiut tamaasa oktobarip qaammataani naatsorsorneqartarput. Naatsorsuinermit tunngavigineqartarpoq naatsorsueriaatsimik iluseq 2006-imi kommunit aamma taamanikkut Namminersornerullutik Oqartussat akornanni Piareersarfiit pilersinneqarnerannut atatillugu isumaqatigiissutaat. Iluseq siunissamut qulakkeerumallugu aamma Piareersarfiit ataasiakkaat angissusiat assigiinngisitaartuunerat ilaatikkummalu siunnersuutigineqarpoq, ingerlatsineranut tapiissutit piginnaasaqalersitsiniarnermut tunngasooq immikkoortoq ilaatinneqartoq ilaneqassasooq suliata qanoq amerlatiginerannik iluarsiiussummik aamma inuit sullinneqartussatut pineqartut pillugit innuttaasut ukiqassutsimmikkut katitigaanerisa allanngorarnerannik iluarsiiusutaasartussamik. Ingerlatsineranut tapiissutit aalajangersimasumik amerlassuseqartuassapput ingerlatsineranut aningaasartuutinut aalajangersimasunut matusissutaasartussat, tapiissutilli ilai allat piginnaanngorsanermit qanoq suliartaqartigineq aallaavigalugu tunniunneqartalissallutik. Piginnaanngorsaanermit qanoq suliartaqartigineq aallaavigalugu tapiissuteqartoqartalerpat tapiissutit namminerisamik amerlisassapput imaluunniit ikinnerusalissapput, siunissami Piareersarfimmi ilinniartut amerlassusiat allanngussagaluarpat. Taamatuttaaq ajornartorsiutaavoq ilinniartuqarnermut (lærlingevarneq) tunngasut ataatsimut aningaasalersuinermut ilaalernerat, sionratigut aqqissuussineq piumaneqarnerugaluarluni, taakku ingerlatsineranut tapiissuteqarnermit iluseqartitsineranut immikkoortillugit pineqartarmata.

Aningaasanut inatsimmi immikkoortuni arlaqartuni aningaasanik immikkoortunik atugassiiisoqarpoq, tapiissutitut kommuninit qinnutiginneqarsinnaasunik. Tamatumani pineqarput:

- Nuttarnersitsiniarluni aningaasaliissutit.
- Nunap immikkoortuisa ineriartortinnissaanut pilersaarut, (RUS)
- Meeqqanut inuusuttunullu immikkut suliniuteqarfigineqarnerannut aningaasaliissutit, (BUS)
- Isumaginninnermut tunngasunut, pingaartumik pinaveersaartitsineranut immikkoortitat assigiinngitsut arlaqartut.

Aningaasanik tapiissutinik allaffissornikkut aqutsineq nalinginnaasumik ima ingerlasapoq, suliniut tapiissuteqarfigineqartussaatitaasooq naammassineqaraangat kommunit naatsorsuutinik tuniussaqaartarlutik. Tamatuma kingorna naatsorsuutit naalakkersuisoqarfimmi suliassaqaarfimmik akisussaasumit misissorneqartarput. Tassunga aamma pi-umasaavoq kukkunersuisut allataqarnissaat aamma ukiumoortumik nalunaaruteqartoqarnissaa. Suliniutinut anner- tuunut ataasiakkaanut allaffissornikkut nammagassiiisoqartarnera pissutissaqarpoq oqaatigissallugu. Kisiannili sulini- utit ilarpasuunut qinnuteqaassunneqartartunut tunngatillugu allaffissornikkut suliassersuineq pitsaanngitsumik an- nertuvallaarpoq. Suliniutit ilaat isumaginninnermut tunngassuteqartut ukiuni arlaqartuni ingerlasarput, kisiannili pi- umasaalluni suliniutinut ukiup aningaasaqarfiup ataatsip iluani naammassineqartunut sulariaaserineqartup assin- ganik allaffissornikkut suliassersuutaanissaat. Taamatuttaaq isumaginninnermut atugassanik aningaasanik qin- nuteqarnissamik piffissanik killiliisarnerit aamma aningaasaliisoqarnissaanik neriorsuinerit pillugit suleriaatsit pit- saanngillat. Qinnuteqarnissamik piffissaliusaaq killeqartarpoq decembarip 15-ianut, taavalu akuersissuteqartoqar- nissaanik nalunaaruteqartoqartarluni ukiup tulliani januaarip 15-iani. Tamanna pitsaanngilaq suliniutinut, anin- gaasaliissutinik immikkoortitanik tapiissuteqartoqarnissaanik pinngitsuuisinnaanngitsunut tunngatillugu kommunip pilersaarusioneranut naleqqiullugu.

Kommunini nalinginnaasumik isumaqartoqarpoq, innikkoortunut Namminersorlutik oqartussat tapiissuteqarfigisar- tagai annermit iluarsiiisuteqarfigineqartariaqartut pingaarnersutitugit killiussat aallaavigalugit, immikkualuutut tunngavigalugit maasakkut aqutsineq atorneqartoq taarsrlugu. Taamaaliornikkut kommunit periarfissaqalissapput pingaarnersuillutik tulleriissarinissaminut, kommunit ataasiakkaat pisariaqartitaanut naleqqussakkanik. Matuma- ni kommunit ilanngullugu isumaqarput Namminersorlutik oqartussani qitisusumik allaffeqarfiissuarmi ajornartikkaat tapiissutinik kommunit pisariaqartitsinerisa pitsaasumik nalilersornissaanut, tapiissutit piviusunnagortinneqarnerat taama sukumiitigisumik immikkoortiterneqartartillugit, soorlu ullumikkut taamaattoqarnerani assersuutissaqartoq. Taamaattoqarnera tapiissuteqartarnermi aamma utertitsisarnermi immikkoortumut ajornartorsiutaasinnaavoq.

Ukiuni kingullerni marlunni kommunit periarfissaqarsimapput suliffissaaleqisut pillugit immikkut iliuuseqarnissamut aningaasanik qinnuteqarnissamut. Suliffissaaleqisut pillugit iliuuseqarneq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni suleqatigiinikkut ingerlanneqarpoq, tassani kommuni aningaasalersueqataallutik. Kommunit immikkut tamarmik isumaqatigiissummik atsiugaqarput, suliffissaaleqisut pillugit iliuuserineqartunik sulini- uteqarneq tassani allaaserineqarluni kiisalu suliniuteqarnermi angusassatut naatsorsuutigineqartup sunniutissaa ilanngullugu. Suliniutit assigiinngitsut sunniutaa ukiut tamaasa uuttortarneqartarput aamma nalunaarutsiorneqarlu- tik, taamaalluni suliniutigineqartut ingerlaavatumik naleqqussarneqartarlutik. Kommunit akilernerqartarput liuuse- rineqartunut ataasiakkaanut naatsorsuutit nassiunneqarnerisa kingorna. Tamanna kommuninut allaffissornikkut

ingerlatsinermi nammakkersuisarpoqm, kisiannili siunissaq qanittoq ungasinnerusorlu isigalugitiliuseqarnerup sunniutaanik uuttortaasarneq qulakkeerneqarluni.

Tapiissutigineqartartunut tunngatillugu nalinginnaasuvoq, tapiissutit tunniunneqarneranni tunngavigineqartut naammassineqarsimaneri pillugit sunniutaanik aqqissukkamik uuttuisoqartoqartanninnera. Naalakkersuisoqatigiit isumaqatigiissutaani sunniutit uuttorneqartarnissaat erseqqissarneqarpoq, (KPI) siunissami sakkutut ator-neqassasoq, uppersaasersuinissaq qulakkeelumallugu, ilumut aningaasat immikkoortinneqartut sunniuteqartumik ator-neqarsimanersut aamma naammassineqartut uuttorneqarsinnaasut, tamannalu aamma pisortanit ataatsimut ingerlanneqartunut allanut atuuppoq. Anguniagassat erseqqissumik allaaaseralugit suliarineqartariaqarput, periarfissaqalersillugu aningaasat taakkunani piumasaaqatitut naapertuuttumik ator-neqarnerisut uuttortarneqarsinnaalersillugu. Tassunga tunngatillugu sammisaq allaaserineqarpoq kapitali 3 B-imi.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq tapiissuteqartarnermut tunngasut misissoqqissaarneqassasut, naammassisaqarnarnerusumik suliassat isumagineqartarnissaat aamma immikkoortuni annikinnerusumik allaffis-sornikkut ingerlatsisoqalernissaanik aalajangiinissamik tunngavissamik pilersitsisoqarnissaa siu-neratalugu.**
- ❖ **Aalajangiinissamat tunngavissiami takuneqarsinnaassaaq, immikkoortoq pineqartoq ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiissummi ilaatinneqarnerisut, imaluunniit pineqartoq pillugu immikkut nam-minerisamik aqqissuussisoqarnerisut.**
- ❖ **Misissueqqissaarnermi ilaatinneqassaaq aningaasat tapiissutaasartut pillugit sunniutaanik uuttor-taasoqartarnissaanik innersuussut.**

4 B SULIASSANIK ISUMAGINNINNEQ AAMMA UTERTITSISARNERMIK ALLAFFISSORNIKKUT INGERLATSINEQ

Ingerlatanut immikkoortunut assigiinngitsunut arlaqartunut tunngatillugit kommunit aningaasartuutini Namminersorlutik Oqartussaniit utertitsisarput. Pisortani naammassisaqarsinnaasutisimik periarfissanik BDO-p misissueqqissaarnerani, kommuninit aamma Namminersorlutik Oqartussaniit erseqqissaatigineqarpoq, taamatut aqqissuussinerup isumaliutigeqqinneqarnerani pitsanngorsaateqarnissamat periarfissaqartoq. Missingersuusiortarneq pillugu kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni suleqatigiinnissamat nutaamik isumaqatigiisusior-toqarnissaanut suliassat allaaserineqarneranni aalajangersarneqarpoq, nassuiaammi - hvidbogimi - utertitsisarnermik aqqissuussinerit qanoq pitsaasuseqarnerat qulaajarneqassasut, suliassat isumagineqarnerannut allaffissor-nikkut isumalluutitut ator-neqartartunut naleqqiussilluni kiisalu suliassamik suliarinnittumut aqqissuussineq mas-sakkut atuuttoq naammattunik imaqarnerisut kajumilersitsissutaasinnaasunik.

Utertitsisarnermik aqqissuussinerit maleruagassanik, suleriaatsinik aamma suliassat killissaqarfilersorneqarnerinik malinneqartussanik amerlasuunik nassataqarput - allaffissor-nikkut ingerlatsiviit akornanni, annertuumik allaffissor-nikkut ingerlatsisoqarnissaanik nassataqartunik. Isumaginninnermut tunngatillugu inatsisit tunngavigalugit aningaasartuutit tuniunneqartartut arfineq pingasut utertitsisarnermik aqqissuussinerit ilaasunit, aningaasartuutitut tunniunneqartartunut 50 aamma 100 %-it akornanni kommunit utertitsisarput. Utertitsisarnermi tunngasumi kommunit akuttunngitsumik akiliuteqaqqaartarput aatsaallu kingusinnerusukku utertitassat pissarsiaralugit, taamaaliornikkullu akiligassaq pineqartoq ataaseq arlaleriarluni suliarineqarluni.

Utertitsisarnermi aqqissuussinerit ataaniittut pineqarput, Namminersorlutik Oqartussanit utertinneqartartoq procentilerlugit siulliullugu taaneqarpoq, kommunit akilertaagaa procenti naggasiullugu taaneqarluni:

- Erninermi ullormusiat, 90/10
- Meeqqanut tapiissutit, 100/0
- Ineqarnermut tapiissutit, 60/40
- Utoqqalinermi pensionisiat, 90/10
- Siusinaartumik pensionisiat, aqqissuussineq pisoqaaq, 90/10
- Siusinaartumik pensionisiat, aqqissuussineq nutaaq, 50/50
- Meeqqanut akilersuutit, 100/0
- Piginnaanngorsaaqqinneq, 50/50

Siusinaartumik pensionisqaartitsisarnermut tunngatillugu kajumilersitsiniarneq immikkut ajornartorsiutaavoq. Pisortanit ikiorsiissutit annermik komunimit 100 %-inik aningaasalersorneqarmata, kommuninut aningaasaqarnikkut iluaqutaasinnaavoq innuttaasup suliffeqartinnagu pilersorneqarnissaanut nuunneqarnissaa siusinaartumik pensionis-aqartitsinermik aqqissuussineq aqqutigalugut.

Soorlu kapitali 3A-mi erseqissarneqartoq, utertitsisarneq iluarsisuteqarfigineqartarpoq kisitsisit ukiunik marlunnik pisoqaasusillit tunuliaqutaralugit. Naammaginangilaq kisitsisit massakut atuuttut tunuliaqutaralugit iluarsisuteqartoqartaannginera aamma utertitsisoqarneq ajornera. Taamaaliortoqarnissaanut paasissutissat tunuliaqutaasussat ataatsimut pigisat piumasaapput, kapitali 6D-mi allaaserineqartut.

Aningaasat tunniunneqartartut ilaat arlaqartut inatsisini aalajangersakkat aqputigalugit iluarsisuteqarfigineqarput, periarfissaqaranilu missingersuilluni aalajangiisoqartarnissaanik. Taamaattumik suliassanik aamma aningaasanik tunniussisarneq taakkununga tunngasunik suliarinnittarneq nammineq pissusissaattut ingerlasumik suliarineqartarnerat periarfissaqartariapoq, siunissaq isigalugu pisortatut oqartussat sorliit suliassap isumagineqarnissaanut akisussaana apeqqutaatinnagu. Utertitsisarnermi allaffissornerup annikinerulersinneqarnissaanut isumaliutigineqarsinnaavoq aaqqiissutissatut ilusiliinissaq, kommunit suliassamik suliarinnittutut inassuteqaateqartarlutik taavalu Namminersorlutik Oqartussat nammineq pissusissaattut ingerlasumik nakkutiginnillutik, aalajangiillutik aamma aningaasat tunniuttarlugit.

Piginnaangorsaaqqittarnermut tunngatillugu illoqarfinni mikisuni aamma nunaqarfinni amerlasuuni piginnaangorsaaqqinnissamut periarfissat piviusut qulakkeerneqarnissaat ajornakusoorpoq. Suliffeqarfii amerlanerit pisortat sullissiviutigaat imaluunniit suliffeqarfiullutik pisortanit pigineqartut. Immikkoortoq misissorlugu aqusaartorneqartariaqarpoq nalilersuiffigalugulu, piginnaangorsaaqqittarnermut periarfissat amerlanerusut qulakkeerniarlugit.

Ineqarnermut tapiissutit pillugit aaqqissuussineq massakut atuuttoq inissaaleqisoqarnerani attartortitsisartut akornanni aningaasanik iluanaaruteqarniarnermik periarfissiisarpoq. Aaqqissuussineq nalilersoqqittariaqarpoq, taamaalilluni aaqqissuussineq aqputigalugu attartortitsinermik akit qaffakkiartortinneqartarnerannut pisortat peqataajunnaarlutik.

Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiissitap tikkuarppaa utertitsisarnermut aaqqissuussinerit salinneqassasut aamma siunissaq isigalugu atorunnaarsinneqassasut, taakku pisariaqanngitsumik allaffissornermik pilersitsimmata aamma kajumissuseqarnissamut ajornartorsiutinik pilersitsimmata.

Immikkoortunut tapiissuteqarfigineqartunut atuuppoq, kommunit pingaarnerusutigut killiliussanik peqartariaqarnerat, najukkami kommunimilu politikikkut ingerlatsinermi pingaarnersuilluni tulleriissaarisarnernissa naleralersarnernissami aallaavigineqartartussanik. Taamatut aaqqiissuteqartoqarnerani suliassat ataatsimut isiginnilluni kommuninmit isumagineqartassaluarpud, naalakkersuisoqarfinni mianerisassat apeqqutaatinnagit.

- ❖ **Kaamttuutigineqarpoq utertitsisarnermi aaqqissuussinerit kommuninit 100 %-imik aningaasalersorneqarsinnaaneri nalilersorneqassasut allaffissornikkut aningaasartuutit annikinnerulersikkumallugit aamma suliassat isumagineqartarnerannut aamma aningaasalersuisarnermut akisussaaffiup imminnut naapertuuttunngortinneqarnissaat siunertaralugu.**
- ❖ **Aalajangiinnissamut tunngavissiami takuneqarsinnaasaaq, immikkoortut arfineq pingasut tamarmik ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiissummi ilaatinneqarnerisut, imaluunniit aaqqissuussinerit ilaat immikkuullarissutut atuutsitiinnarneqassanersut.**
- ❖ **Ineqarnermut taapiissuteqartarnermut aamma piginnaangorsaaqqittarnermut tunngasut misissorlugit aqusaartorneqassappud, taakkunungalu tunngatillugu sunniuteqarnerusunik aamma suliassat suliarineqarneranni aningaasartuutinnik sipaaruteqarfiunerusumik ilusiliinermik paarlattaasinnaasunik saqummiussisoqassaaq.**

4 C NALILERSUINEQ, ANINGAASAT PISORTANIT TUNNIUNNEQARTARTUT ILUARSISSUTEQARFINGEQARNERAT, INNUTTAASUT ATAATSIMOORTUKKAAT

”Pisortanit ikiorsiissutit” tuniunneqartarnerat siunertarineqarpoq, innuttaasut allatut imminnut napatissinnaangitsut isumannaallisaaffigineqarnissaat. Pisortanit ikiorsiissutit aningaasangorlugit tunniunneqartarput tassangaannaq pisunik pissuteqartumik, imaluunniit piffissamik killilernerneqanngitsumi ikiuutitut, aningaasartuutit aalajangersimasut akilerneqarlutik aamma pilersorneqarneq akilerneqarluni.

Maleruagassani pingaarnersaavoq inununnut suliffissaaleqisunut suliffissarsiortunullu aningaasat ikiorsiissutit tunniunneqartarnerat. Kisianni pisuni immikkut ittuni tunniunneqartarput inunnut sulisinnaajunnarsimasunut imaluunniit allanik pissuteqartumik sulisoqarnermi piareersimangitsunut. Inununnut piffissamik killiligaanngitsumik ikiorsiissutinik pissarsisartunut iliuusissatut pilersaarummik suliaqartoqartassaaq, sulisoqarnermut aalajangersimasut atuummassuteqarnissaata pilersinneqarnissaa siunertaralugu. Taamaaliortoqarnissaanut isumaginninnermi suliassanik immikkut ilisimasaqartut piumasaapput.

Pisortanit ikiorsiissutit amerlanerpaaffissaat killeqartinneqarput sulianik ilinniagaqanngitsut SIK-mut isumaqatigiisut naapertorlugu aningaasarsiat minnerpaaffissaasa 65 %-iannut, imaluunniit qaammammut 9.100,- kr-it missaanut. Tunniunneqartartut akileraaruteqaataasussaapput, kisianni pissutsit imaagajullutik, tunniunneqartartut akissarsiat minnerpaaffissaasa 90 %-erisinnaasarlugu, isertitanit allanit akileraarutinik akiliteqartoqanngikkaangat. Akileraararneq Atugarissaarnissarlugu pillugit Isumaliutissiisummi kapitali 6 innersuussutigineqarpoq, tassani pisortanit ikiorsiissutit naatsorsorneqartarnerat pillugit assersuutit arlaqartut allaaserineqarput.

Isumaliutissiisummi pingaartumik immikkoortut ataatsimoortut marluk, ilaqutariit amerlasuunik meerallit aamma ilaqutariit annertuunik pisortanit imaluunniit isumaginninnikkut aalajangersimasunik pisartagallit akissarsiaqarluni sulilernissamut kajumissuseqarnerat killeqarsinnaasoq erseqqissumik saqqummiunneqarput. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq akissarsianit isertitat koruuniniit koruniimut pisortanit pisartakkaniit ilanngaatigineqartarnerat, ilaatigullu pisartagaritineqartut meeqqanut akilersuutinik aamma meeqqanut tapiissutinik ilaqartinneqartarnerat, ikinnerulersillugit ilanngarneqarneq ajortunik. Pisuni amerlasuuni tamanna nassataqartarpoq appassisumik akissarsianik isertitaqartut imaluunniit ukiup qanoq ilinerani suliassaqarluartillugu sulinermit piviusumik isertitat nammineq atorsinnaasat ikinnerulertarnerannik.

Aalisartut piniartullu immikkoortuupput ataatsimoortut immikkut maluginiagassat, taakku aallaavittut suliffeqarnermut piareersimasuunngimmata. Pisassiussutigineqartut nungukkaangata amerlanerusunik isertitaqarnissamut periarfissat qaqutigoortorujussusarput. Aammattaaq atuuppoq, ataatsimoortut taakku aalisarnermit piniarnermilu inuussutissarsiuteqarnerup saniatigut inuussutissarsiutinik allaniit isertitaqarsinnaanngimmata 50 %-it sinnerlugu, inuussutissarsiornermut allagartaq uppersaat piginnassagunikku. Immikkoortut ataatsimoortut taakku maleruagassaq aqqutigalugu allanik paarlattuanik isertitaqarsinnaanerannut periarfissaat killilernerneqarpoq

Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumaliogatigiisitaq innersuussutigaa pisortat ikiorsiissuteqartarnerannut immikkoortoq allanngortinneqartariaqartoq, taamaalilluni annertunerusumik nammineq pilersorsinnaanermut kajumissuseqarneq aqqissuussineq aqqutigalugu annertunerulersinneqarluni. Taamaalornikkut ajunngitsumik ineriartorneq ikorfartorneqassaaq, innuttaasumut pineqartumut kisianni aamma ataatsimut isigalugu inuiaqatigiit aningaasqarneranut. Imminut akilersinnaanngitsuusariaqarpoq pisortanit pisartagaqarneq, suliffeqarnermut naleqqiullugu.

❖ **Innersuussutigineqarpoq innersuussutit ataaniittut kapitali 2 A-mi allaaserineqartuni aalajangersimasunik sammisaqartuni suleqatigiisitati suliarineqassasut. Allaffissornermi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisut pisortanit ikiorsiissuteqartarneq pillugu nutaamik ilusissamik inassuteqassapput, 2013-imi januaari naannginnerani, politikkikkut ataqatigiissarisunut tunniunneqartussamik.**

- Ineqarnermut tapiissutit, meeqqanut tapiissutit aamma paaqqinnittarfinnut akiliutit imminnut sunniuteqatigiinnerat allanngortinneqassaaq, taamaalilluni suliffeqalernissaq kajuminnarnerulersinneqarluni.
- Pisortanit ikiorsiissuteqarnermi missingersuisarneq annikkinnerpaanngortinneqassaaq, tunniunneqartartut maleruagassanik tunngaveqartinneqassapput. Matumani utertitassanik ikiorsiissuteqartarnermi atugassartinneqartut pillugit assigiinnik piumasaqaatinik maleruagassanik aalajangersaasoqarnissaa ilanngullugu.
- Isumaginninnermi sulianik immikkut ilisimasallit qulakkeerneqassapput immikkoortumi sulisorineqartut piginnaanngorsarneqarnerat aqqutigalugu.

- Isumannaarsuutitut tunniunneqartartut tamarmik akileraaruteqaataasassapput, taamaalillutik imminnut

naleqqiunneqarsinnaalerlutik aamma paasiuminartunngorlutik.

- Pisortanit ikiorsiissutit naatsorsorneqartarnerat pillugu ilusiliinissamik inassuteqarneq, innuttaasut ukiup ingerlanerani isertaasa annertuumik nikerartarnerat mianeralugu. Ilulissaq aningaasanik katersaqarnissamut kajumilersitsissaaq aamma ukiup qanoq ilinerani suliassaqartitsinerup allanngorarnera tunngavigalugu isumaginninnermit tunniunneqartartut akilerlugit utertinneqartarnissaanik maleruagassanik suli-aqartoqassaaq.

5 SANAARTORNERMUT INEQARNERMULLU TUNNGASUT PILLUGIT AKISUSSAAF-FIUP AGGUAANNEQARNERA

AJORNARTORSIUTIT

Sanaartornermut tunngatillugu immikkut ittunik unammilligassaqarpoq. Isumalluuterpassuit qinnuteqarnermut up-
pernarsaasersuinernullu atorneqartarput aamma kommunit ukiunut arlaqartunik aningaasaliissuteqarnissamik
takusassiornissaanik suliaqarnissaq ajornakusoortarpoq, Namminersorlutik Oqartussat aningaasaleeqqataassutissaat
aningaasanut inatsit aqutugalugu akuersissutigineqartarmata. Assinganik Namminersorlutik Oqartussat qulakkeer-
lugu ilisimasaqarneq ajorput, kommunit aningaasalersueqataassutissaat kommuninit aningaasaliissutitut immik-
koortinneqarsimanersut.

Aaqqissuussaaneermik iluarsaaqqinneq pillugu isumaliutissiisummi inassutigineqarpoq sanaartornermut immik-
koortortap oqartussaaffigineqarnerata annersaa kommuninut nuunneqassasoq, aamma sanaartukkanik suliniutit
aqunneqartarnerat pillugu qulaajaaneq aallartinneqarpoq.

Sanaartornermut tunngasut immikkoortuni arfinilinni nalilersorneqassaaq:

- ❖ Ineqarnermut tunngasut aaqqissugaanerata. Akisussaaffiup agguaanneqarnera aamma aningaasalersuineq.
- ❖ Aaqqissuussaaneermik iluarsaaqqinneq pillugu isumaliutissiisummi sanaartornermut tunngasut tunniun-
neqarnissaat pillugu innersuussutitut naleqqiullugu sulii naammassineqanngitsut.
- ❖ Sanaartornermi suliaqarnissaat Namminersorlutik Oqartussanit aamma kommuninit ataatsimoorullugit aningaasa-
lersorneqartartut.
- ❖ Pisortat pigisaani illuni sanaartukkanilu aserfallatsaaliuinermit kinguaattoorutit. Illuni pisortanit pigineqar-
tuni tamani aningaasanik nalillit ataannarnissaasa qulakkeerneqarnissaanut aningaasanik immikkoortitsiso-
qarnissaa aamma inniminniisoqarnissaa.
- ❖ Atuarfinnik aamma atuartut angerlarsimaffiinnik sanaartorneq ingerlanneqarnerilu.
- ❖ Meeqqanut utoqqarnullu tunngasunik, sullissivinnik, paaqqutarisariallit angerlarsimaffiinnik aamma utoqqaat
illuinik sanaartorneq ingerlanneqarnerilu.

Nassuiaammi nalilersorneqassaaq kommunit sanaartugassanik aningaasanut inatsimmi ilaatinneqartussanik qin-
nuteqarneranni qinnuteqariaaseq atuuttoq pitsaasuunersoq. Matumani pisariaqarpoq siunnersuummik ilaatitsiso-
qarnissaa, immikkoortuni atuummassuteqarfigineqartuni kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat siunissami
pitsaanerpaamik pingaarnersiulluni tullerijaaarisarneq suliarisassaneraat aamma pilersaarusiernerup sanaartugassa-
nillu suliaqarnissaat suliariumannittussarsiuunneqartarnerisa ajunnginnerpaamik ingerlasarnissaat pilersinneqassanersoq
kiisalu ajunnginnerpaamik aningaasalersuisarnissap qulakkeerneqarnissaa.

Nassuiaammi imaattoqassaaq:

- A. Sanaartugassanik suliniutit ataatsimoortumik aningaasalersorneqartarnerisa atorunnaarsinneqarnissaat pil-
lugit ilulisiinissamik innersuussuteqarneq.
- B. Sanaartukkanut tunngatillugu aserfallatsaaliuisarneq kinguaattoorutitik nutaanik pilersaqannginnissaata
qulakkeerneqarnissaa pillugu aaqqissutissamik innersuussuteqarneq.
- C. Ineqarnermut akisussaaffiup inissisimanera ajunnginnersoq nalilersorneqassaaq aamma siunissami ineqar-
nermut akisussaaffiup ilusissaanik innersuussuteqarneq.
- D. Sanaartornermut immikkoortortap kommuninit tiguneqarnissaanut tunngavissanik innersuussuteqarneq, ma-
tumani ilanngullugit;
  - Sanaartornerup kommuninit tiguneqarnerani pineqartuni ingerlatat annikippallaarnerat pissutaallu
akornutaasinnaasunik peqarnersoq aamma immikkut ilisimasalinnik annaasaqartoqassanersoq na-
lilersorneqassaaq.
  - Sanaartornermut tunngasunik, nuunneqartussatut isumaliutigineqartunut tunngatillugu kommunit
aningaasalersuisinnaassutsimik aamma allaffissornikkut piginnaasanik pisariaqartunik peqarnerisut
nalilersorneqassaaq.

5 A SANAARTORNERMUT AAMMA INEQARNERMUT AKISUSSAAFFIUP ISUMAGINEQARNERA

Sanaartorneq tamanut tunngasoq

Pingaarnerusutigut politikikkut anguniagaq, annertunerusumik nammineernissaq, aamma aningaasaqarnikkut, kiisalu nuna tamakkerlugu naligiinnerusumik ineriartortitsinissap pitsaasumik aningaasaliissuteqartarneq aqquutigalugu ikorfartorneqarnissaanik periarfissaq ullumikkut kigaalauqusersorneqarpoq makkunanga:

- Ullumikkut immikkoortuni periusissanik aamma taakku kingunerinik immikkoortuni sanaartornissamat pilersaarutik peqanngilaq, politikikkut anguniakkanut ikorfartuisunik aamma pisortat tamarmiusumik sanartornermut aningaasaliissuteqartarnissaa pillugu periuseqarnissamik qulakkeerinnittumik. Siunissaq ungasinnerusooq periusissatut pilersaarusiorneq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu sanaartornissamat missingersuutaannut pingaaruteqarluinnarpoq.
- Sanaartornermut tunngatillugu sunniuteqaqatigiilluni peqatigiinneq, pingaartumik kommuninut tungasumik, tamanut tunngatillugu annikitsuinnarmik ineriartortinneqarsimavoq pitsanngorsarneqartariaqarlunilu immi-nut atanerusumik aamma siunissaq ungasinnerusooq isigalugu pilersaarusiortoqartarnissaa, innuttaasut katit-igaanerisa allanngorarnernanik mianerinninneq aamma nuna tamakkerlugu naligiinnerusumik ineriartortitsi-nissamik politikikkut pingaarnersiulluni tullerriaarnermi pingaartinneqartoq qulakkeerneqassappata.
- Kommunit, Namminersorlutik Oqartussat aamma suliffeqarfiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut imaluunniit suliffeqarfiit namminersortitat akornanni imminnut sunniutigeqaqatigiilluni peqatigiinneq assin-ganik tamaappoq. Pisortat sanaartornermut pilersaarutaat ataqaqatigiissarneqanngillat, pisortallu oqartussat allat imaluunniit suliffeqarfiit sanaartornermut sulianut naleqqusassangaamik tamatuma nassataanik sun-niutit akuttunngitsumik pitsaasuuneq ajorput aamma siunissaq qanittoq isigalugu aaqqiissoqakkajuttarpoq.
- Attaveqarnermut atortulersuutitut tunngatillugu ilaatigut Assartuussineq pillugu Isumalioqaatigiissitap isu-maliutissiissutaa aallaavigalugu mittarfeqarneq aamma umiarsualiveqarnermut pingaarnerusutigut iluseqartitsinissaq pillugit aalajangiisoqanngilaq.
- Suliniutit pisortanit ataatsimoorussamik aningaasalersorneqartut allaffissornikkut annertuumik nammatassi-isarput, utertitassanik naatsorsuinerit aamma uppersaatinik nakkutilliinerit nassataanik.
- Massakkut iluseritneqartoq aallaavigalugu kommunit killilimmik kajumissuseqarput sanaartukkanut sulini-utitut pisortanit ataatsimoorutimik aningaasalersorneqartunut tunngatillugu aserfallatsaaliuinerup ilaatin-neqalernissaanut.
- Assinganik Namminersorlutik oqartussat kajumissasuseqanngillat sanaartornerup nalaanili tamatuma kingor-na ingerlatsilernissap ilaatinneqarnissaanut.

Sanaartornermut tunngatillugu pisortat ataatsimoorutimik ataqaqatigiissarisarnerisa amigaataanerata kinguneraa, sanaartornermi suliniutit aqunneqarnerisa pitsaasuunginnera. Suliniutit akuttunngitsumik naatsorsuutigineqartumiit akisunerulersarput, najukkani pissutsit mianerineqanngikkaangata. Pingaartumik sanaartugassat ukioruttornerani aallartinneqaraangamik naatsorsuutigisamiit pisariaqanngitsumik akisunerulersarput, kisiannili tamanna tassaavoq ataqaqatigiissarinnginnerup kingunera. Annertuumik allaffissornikkut nammataqalersarneq pisortat ataatsimoorlutik suliniutaanut tunngasumik aningaasanik akilerneqartunik ingerlaavartumik utertitsisarneq atavoq, ilaatigut Nam-minersorlutik Oqartussat aamma kommunit assigiinngitsunik marlunnik naatsorsuuserisarnermik aaqqiissuussinernik peqarmata, taamaalilluni pisortatut oqartussat taakku marluk naatsorsuutaasa oqimaqaqatigiisiniartarnerat ajor-nakusoortarluni.

Ukiunut tulliuuttunut aningaasamat ilaatinneqartussanik kommunit qinnuteqartarneranni suliap ingerlasarnerannut aalajangersakkat pitsaanngillat. Ukiunut aggersunut sanaartugassanut pilersaarutitut aningaasanut inatsimmi ilaatinneqartussaik kommuni qinnuteqartarpoq marsip aallaqqaataani. Misilittagarineqarpoq suliniutissatut qinnute-qaatit ilai ikittuinnaat kisimik aningaasanut inatsimmut ilanngunneqartarneri. Sanaartugassatut suliaasat Namin-ersorlutik Oqartussanit pingaarnersiorlugit tullerriaarneqarneranni kommunit akuutinneqarneq ajorput taamaatu-millu akuttunngitsumik sanaartugassatut suliniutitut amerlanerujussuarmut qinnuteqartoqartarpoq, kommunit namminneq missingersuutiminnut immikkoortitaanut naleqqiullugu. Ataani takutinneqarpoq aningaasanut inatsimmi 2014-imiit 2017-imut kommunit sanaartugassatut kissaataat.

Suliniutit kommunit qinnutaat. 1.000 kr.	2014	2015	2016	2017	Katinnerat
Ineqarneq	154.950	201.025	155.900	110.500	620.375
Immikkoortut kommunit isumagisaat					
Meeqqanut inuusuttunullu tunngasut	25.450	15.250	0	0	40.700
Kulturimut tunngasut	12.100	11.400	4.900	3.000	31.400
Isumaginninnermut tunngasut	25.655	49.618	21.378	1.000	97.651
Avatangiisinut tunngasut	41.000	31.000	6.000	0	78.000
Atuarfeqarnermut tunngasut	6.100	4.000	4.000	4.000	18.100
Ilinniartut inaat/atuartunut angerlarsimaffiit	28.200	22.000	19.000	0	69.200
Attaveqarnermut atortulersuutit	0	30.000	30.000	30.000	90.000
Sanaartorfigissaaneq	61.330	74.200	16.000	12.000	163.530
Namminersorlutik Oqartussat isumagisaat					

Umiarsualiveqarnermut tunngasut	41.300	11.300	0	0	52.600
Mittarfiit	9.000	255.000	250.000	50.000	564.000
Nukissiorfiit	22.600	51.100	78.000	48.000	159.700

Assiliartaq 16, 2014-imut aningaasanut inatsimmi ilaassusanik kommunit sanaartugassatut suliniutinut qinnutaaat, Paasissutissanik pissarsiffik: Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut 2014.

Sanaartugassatut suliniutissanut katillugit 2 mia. kr.-it sinnerlugit amerlassusilinnik qinnuteqartoqarpoq.

Nunamut tamarmut atuuttussatut siunertalinnut, taamaattumillu Namminersorlutik Oqartussanit oqartussaaffigineqartunut, kommunit annertuumik kissaateqarput aningaasaliisoqarnissaanik. Taakkku assersuutigalugu tassapput umiarsualiveqarnermut aamma mittarfeqarnermut tunngasut. Kommunit susoqarnissaanik kissaateqarnerat namminermi pissusissamisoorsinnaavoq, kisiannili tunngaviumik pilersaarusionerq aamma pingaarnersiulluni tullerriaarnerq sianiginngitsooratarneqarsinnaavoq.

Kisiannili sanaartugassanut tunngasunik Namminersorlutik Oqartussat pingaarnersiulluni tullerriaarinerat kommunit ilisimaneqanngimmat, suliniutinut aningaasaleeqataaffigineqarsinnaasunut tamanut qinnuteqartoqarpoq, kommunimi immikkortuni pilersaarutinut ilaatinneqartunut tunngassuteqartunut. Aatsaat aningaasanut inatsit akersissutigineqaraangat, taanna naapertorlugi kommunit missingersuutertik naleqquttunngorlugit iluarsisuteqarfisarpaat. Tamanna pisarpoq novemberip naajartornerani, januaarip aallaqqaataani atuutilersussamik. Tamatuma kingorna aatsaat suliniutinut atatsimoorullugit aningaasalersorneqartut isumagineqarnissaat pillugit naalakkersuisoqarfiit suliassaqarfimmik akisussaasut isumaqatigiinniarfigalugit aallartittoqarpoq. Tamanna akuttunngitsumik kinguneqartarpoq, suliniutit aatsaat aallartinneqarsinnaalersarnerat ukiup missingersuuteqarfiusup naalernerani.

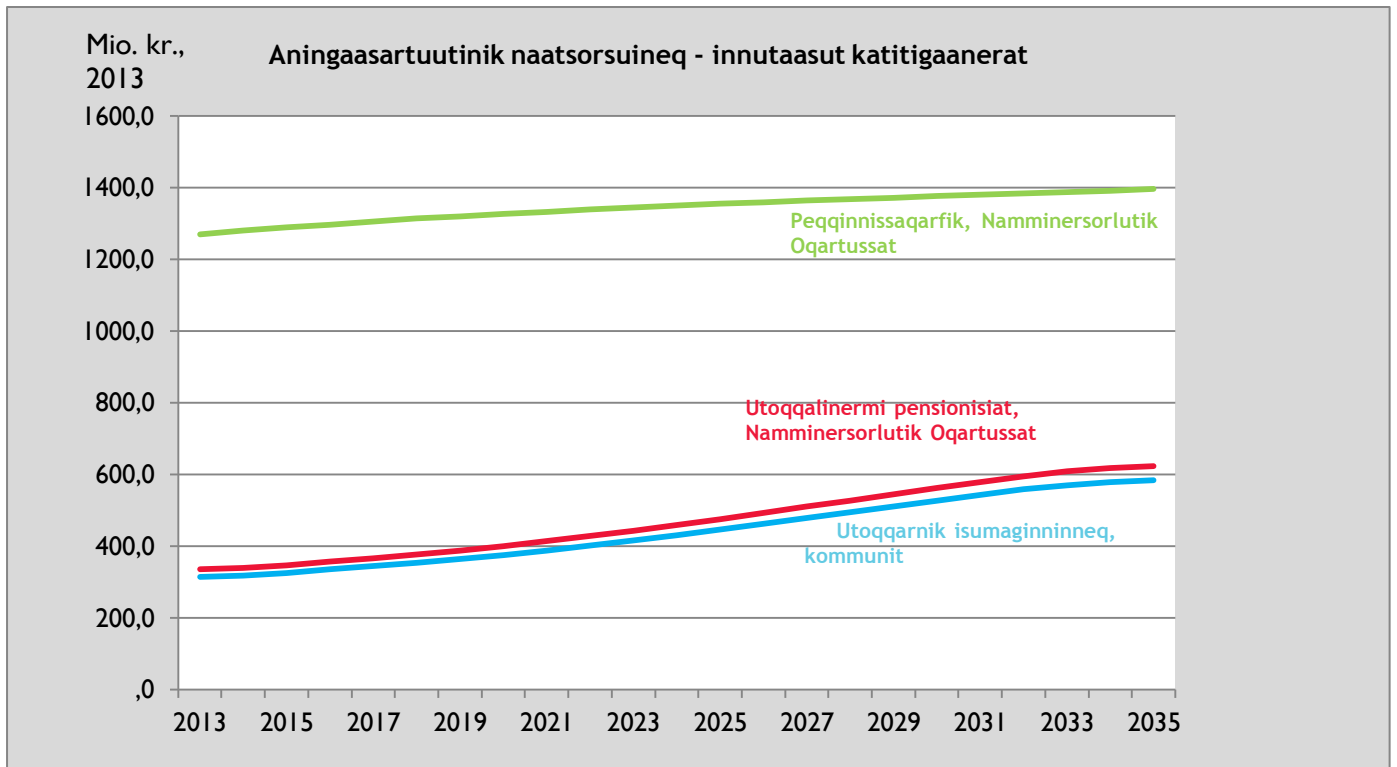
Tigussaasut pillugit aamma aningaasaqarnerup akornanni pilersaarusionerit imminnut ataqatigiinnerat nukit-torsarneqartariaqarpoq. 2009-mi kommuninik nutaamik aqqssuussinerup inernerisa ilaattut, kommunerujussuit nutaat sisamaasut ukiuni kingullerni pilersaarusionerq pillugu periusissanik aamma kommunimi pilersaarutinik digitaliusunik suliaqarsimapput. Kommunit pilersaarusionerit annertuumik pitsanngorsimavoq, matumani inuiaqatigiit ineriartornerat pillugu innuttaasut annertunerusumik oqaloqatigineqartarlerlutillu peqataatinneqalerlutik. Kommuninut pilersaarut tassaavoq pingaarnerusutigut kommunit ineriartornissaanut pilersaarut, tamanik takutitsisoq kommunit anguniagaanik aamma immikkortuni pilersaarutinik aamma tamakku piviusunngortinneqarnissaat qanoq eqqarsaatigineqarnersut aalajangersimasumik tigussaasut pillugit pilersaarusionerit. Unammilligassaq ilaatigut tassaavoq kommunimi pilersaarutit Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik anguniagaanut, immikoortuni pilersaarutinut aamma inuiaqatigiit pingaarnerusutigut ineriartortinnissaanut killissartinneqartunut ataqatigiissinneqarnissaat, aamma ilaatigut siunissaq ungasinnerusoq isigalugu tigussaasut pillugit pilersaarutit aningaasanut inatsit aqutugalugit aningaasaqarnermik pilersaarutinut, ukiumoortumik missingersuutit pillugit isumaqatigiinniar-tarnermut kommunillu pingaarnersiullutik tullerriaarinerisa imminnut akulerutsinneqarnissaat.

Naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissut aamma aningaasaqarnerq pillugu politikikkut ingerlatsinissaq saqqummiunneqartoq aallaavigalugit, immikkoortuni pingaarutilinni tamani siunissaq ungasinnerusoq isigalugu immikkoortuni periusissanik aamma iliusissanik suliaqartoqassaaq. Taamaaliortoqassaaq aningaasaqarnerq aamma politikikkut anguniakkat aamma tunngaviumik innuttaasut ilaasa ukioqortuneruleriartornerat, illoqarfinni najugaqartut amerliartornerat aamma suliniutit angisuut, aningaasaliisuteqartarnerup ilusianik sunniisinnaasut, mianeralugit.

Taamatuttaaq innersuussutigineqarpoq, inatsisiliornerit aqutugalugit imaluunniit Namminersorlutik Oqartussat komminillu akornanni pisussaaffiliisumik isumaqatigiissuteqarnikkut qulakkeerneqassasoq, illut aamma sanaartukkat pisortanit pigineqartut pillugit ingerlaavartumik aqqissuussamillu aserfallatsaaliorneqarnissaa aamma nutarterneqarnissaat qulakkeerneqassasoq.

Siunissaq ungasinnerusoq isigalugu immikkoortuni pilersaarutit politikikkut ataqatigiissaarisuni isumaqatigiissutigineqassapput, taamaalilluni nuna tamaat pillugu periuserineqartussat assinganik kommunit periuseriniagaanut ataqatigiissarneqarniassammata. Pisariaqassaaq tamatuma sanaartugassatut suliniutinut tamanut atuutinneqarnissaa, immikkoortoq sunaluunniit pineqaraluarpat. Sanaartugassatut suliniutit ataatsimoorullugit aningaasalersorneqaraluarpataluunniit, imminnut aningaasalersoraluarpataluunniit imaluunniit komminimit kisimiilluni aningaasalersorneqaraluarpataluunniit, pisariaqarpoq ataatsimut pisortat ataqatigiissaarinissaat. Tamanna aamma suliffeqarfinnut Namminersorlutik Oqartussanit pineqartunut atuutissaaq, pingaartumik Nukissiorfinnut, innaallagissamik, imermik kiammillu pilersuinermik, sasnaartorfigissaanermut aamma nutaanik sanaartukkanik suliniutit pilersorneqarnerinut akisussaasumut. Pisuni amerlasuuni kommunini sanaartorfissaanermi suliaasa aamma suliassat ilaannik Nukissiorfiit isumaginittarnerisa akornanni ataqatigiissarisarneq amigartarpoq. Politikikkut ataqatigiissarisut suliassarissavaat pisortat sanaartugassanik pilersaarusionerit imminnut ataqatigiissaarneqarnissaa qulakkeerneqarnissaat, matumani aamma ingerlatseqatigiiffiit namminersorlutik oqartussanit pigineqartut suliaat ilanngullugit.

Pisariaqartitsinerup annertusiartorneranik takussutissiaq, innuttaasut katitigaanerisa allanngoriartornerat tunngavigalugu.

Assiliartaq 17, sanaartugassanik pingaarnersiulluni tulleriiaarisooqartarnissaanik pisariaqartitsinerup takutinneqarnera, Kilde: Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisooqatigiit

Ineqarnermut immikkoortortamut tunngatillugu pissutsit immikkut ittut atuupput. Kommunit aamma namminersorlutik oqartussat inissianik attartortitsisarnermik tamarmik ingerlatsipput, aamma tamanut tunngatillugu aserfal-latsaaliuinermit suliniuteqartoq taaneqartariaqarpoq naammaginngitsoq. Namminersorlutik Oqartussani sanaar-tornermi aningassat atugassat immikkoortukkaarlugit immikkoortinneqartarput, allaffissornikkullu aqunneqarlutik aningaasanut inatsimmi oqaasertaliussat tunuliaqutaralugit. Tamanna kommunini nalorninermik pilersitsisarpoq, suliniutit suut naatsorsuutigineqassanersut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit aningaasalersueqataaaffigineqas-sanersut. Paarlattuanik assersuutininik peqarpoq, kommunit sanaartugassatut kissaatinik Namminersorlutik oqartus-anut nassiussaqaartartut, namminneq missingersuutiminni aningaasanik aningaasaleeqataaassutissat amerlaqataanik immikkoortitsisimangikaluarlutilluunniit. Ammattaq ukiorpassuangortuni ileqquliunneqarsimavoq, kommunit ata-atsimorlutik sanaatugassatut kissaatinik nassiussaqaartarnerat, Namminersorlutik Oqartussani illuliortitsernisamat atugassatut killiliussat tamarmiusut amerlassusiat qummut sipporujussuarlugit.

Taamatuttaaq innuttaasut katitigaanerata allanngoriartornera tamanik isiginninneq aallaavigalugu annertuumik pisariaqartinneqarpoq illuuteqarnermut tunngasut pilersarusiorneqarnissaat. Ukiuni qulikkaani tulliuttuni illunik, utoqqarnik najugaqarfigiuminartunik aamma ilinniartut inaanik pisariaqartitsineq annertooujussuannngussaag, aamma sumiiffiit immikkut ittumik inuusutissarsiutinik ineriartorfiusut annertusaaffigineqarnissaat immikkut it-tumik pisariaqalissaag. Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat pilersarusiornerat annertunerusumik siunissami pisariaqartinneqartussanut naleqqussarneqassaaq, aamma utoqqaat illuisa, ingerlanneqarneri kommu-nimit akisussaaffigineqartut kiisalu inuusuttunut ilinniagaqartunut ilinniartut inaat, ingerlanneqarneri Namminersor-lutik Oqartussanit akisussaaffigineqartut, aningaasalersorneqartarnerannut apeqqut pillugu aaqqissutissamik nas-saartoqassaaq.

Nammineq illuliortarneq immikkut ittumik ajornartorsiutaavoq, tassami taakku tunniussorneqartarmata kommuni sunniuteqartinnagu, kisannili akuttunngitsumik imaattoqartarluni malitsigisaanik aningaasartuuteqarfiusarlutik, kommuninut siulittoruminaatsunik. Nunaqarfinni illuliassat ataatsimoortut piumaneqartorujussuupput, aamma kommunit taakkununga aningaasanik immikkoortitsinissaanut tatisiniarneq annertuvoq, Namminersorlutik Oqartus-sat agguasigaangata.

- ❖ **Pisortani ataatsimoortumik aqutsisoqarfiusuni tamani immikkoortunut pilersaarutit suliarineqarnissaat politikikkut ataqatigiissaarisut qulakkeertariaqarpaat.**
- ❖ **Ukiuumut ataasiartumik immikkoortuni pilersaarutit nalilersuiffegeqqinneqartassapput, politikikkut angu-niagassanut piffissami pineqartumi atuuttunut iluarsissuteqartoqarnissaa siunertaralugu.**

Ineqarnermut tunngasut

Kalaallit Nunaanni qangaanilli ilitsoqqussaavoq pisortat isigineqarlutik tassaasut annertusisamik pissusaafillit innuttaasunik inissaqartitsinissamik. Tamaatut ilitsoqqussaarneq aallaaveqarpoq silap pissusianik pissutsinik aamma Kalaallit Nunaanni sananerup akisuneranik, peqatigisaanik aningaasalersuinissanik periarfissat namminersortunit ingerlanneqartut tamatigut pitsaasuusimanginnerannik. Politikkikkut anguniagaavoq Kalaallit Nunaanni tamarmi kikkut tamarmik namminerisamik ineqarnissaasa annertusiartortinneqarnissaa aamma siuariartortinneqarnissaa

Pisortat inissaqartitsinerat inissianik, pisortat aningaasaataat atorlugit sananeqartunik aamma aningaasalersorneqartunik attartortitsinikkut ingerlanneqarpoq. Inissiat attartortittakkat katillugit 23.000 sinilaarlugit amerlassuseqarput, amerlanerpaallu 83 %-it missaat illoqarfinniillutik. Illoqarfinnik inissaqartitsinermi illut ilaqutariinnut ataatsinut arlalinnulluunniit atorneqartussat naatsorsuussat atorneqarput, nunaqarfinnilu illut tamarluinnangajammik ilaqutariinnut ataatsinut naatsorsuussat atorneqarput. Nunaqarfinni illut ilaat pisortanit tapiiffigineqarlutik saneqartut amerlapput illunat namminerisamik pigineqartut amerlassusiannut naleqqiullugit. Illoqarfinni angisuuni illut pisortanit pigineqartut aamma namminerisamik pigineqartut amerlassusiat assigiinngisitaarneruvoq.

Pisortat illunik piginnittut assigiingitsut pisortatut oqartussaaffillit tallimaapput, tassalu Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit sisamat. Kommunit inissiaatai attartortittakkat kommunip nammineq killeqarfiata iluani inissisimapput. Namminersorlutik Oqartussat illuttaat nuna tamakkerlugu siammaqqallutik inissisimapput; kommunit killeqarfiisa iluani aamma sumiiffinni kommunit aggornerisa killeqarfiisa avataani.

Inissianik piginnittut tamarmik tallimaallutik toqqarsimavaat namminneerlutik inissianik aqutsinermik ingerlatinnginnissartik. Ingerlatseqatigiiffiit inissianik pisortanik pigineqartunik aqutsisut tassaapput A/S INI, Illuut A/S aamma Iserit A/S, suliassanik illut aamma attartortitsinerit aquneqarnerannik isumaginnittut.

Inissianut immikkoortortat imminnut atasut

Inissiat kommunit pigisaat kommunit aggornerisa iluani inissisimapput, Namminersorluni Oqartussalli inissiat pigisaat nuna makkerlugu siammarlutik inissisimallutik. Tamanna isumaqarpoq illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi ataatsimi inissiaq kommunimit pigineqartoq inissisimasinnaammat inissiap Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartup saniani. Taamaalluni inissiap aappa kommunimi inissiat immikkoortortaanit pigineqarsinnaavoq, inissiallu aappa Namminersorlutik Oqartussani inissiat immikkoortortaanit pigineqarluni. Inissiat immikkoortortata siunertaraa najugaqartut oqartussaaqataanerisa siuarsarneqarnissaa aamma aningaasaqarneq pillugu ataatsimoornissaq, ajungitsorsianut attartortut ataatsimoorlutik akiliuteqartarlutik, assersuutigalugu aputaajaanernut, aserfallatsaaliuinnernut aamma kiffartuussinernut. Aningaasaqarnikkut ataatsimoorneq sunniuteqartarpoq inigisamik attartornermut akiliutissap annertussusianut. Najugaqartut oqartussaaqataanerit siulliullugu sallahsaatillugu tunngaveqarpoq inissianut immikkortortani ataasiakkaani attartortut kiffartuunneqarnissap kissaatigineqartup qanoq issusissaa pillugu aningaasanik pingaarnersiullutik tullerriaarisarnissaanik.

Najugaqartut oqartussaataanerisa ikorfartorneqarnissaat siunertaralugu aamma inissianut immikkoortortat aningaasatigut imminnut napatittut pilersikkumallugit pitsaasuusaaq inissianut immikkoortortat iluseqartinneqarnerat aquneqarnerallu qimerluussallugit. Ullumikkut inissianut immikkoortortat amerlassuut assut ajornartorsiuteqarput, inuerukkiartorneri pingaarnertut pissutaalluni, taamaattoqarneratalu inissianut immikkoortortat aningaasaqarnerat pitsaangitsumik sunneqqavaa. Pissusissamisunngilaq attartortut ulluinnarni eqqaamiorit assigiinnik illullit attartornermut akiliutaasa assigiinngitsuunerat, illumik piginnittup kinaanera pissutaalluni.

Iluseqartitsinerup nalilersornissaanut siunertaavoq inissianut immikkoortortat ingerlaneqarnerannut atasumik sumiiffinniittut anginerulersinneqarnissaat aamma imminnut atanerulernissaat. Inissianut immikkoortortat angilerulersinerisigut ingerlatap anertusinerani iluaqtissat pissarsiarineqarinnaapput aamma periarfissaqartinneqartariaqarput suliassat isumagineqarneranni namminersortut toqqarneqarsinnaalernissaanik. Taamaaliornikkut illoqarfinni nunaqarfinnilu unammilleqatigiinneq aamma suliffissaqartitsiniarneq iluaquserneqassapput. Inissianut immikkoortortuni anginerusut aamma nassatarissavaat inimik attartornermut akiliutit asiinngitorpassuarnik qaffasissusillit assigiisarneqarnerat, taamaalluni inimik attartornermut akiliut illup nalinganik aallaaveqartinneqalerluni

Pisortanit pigineqartuni ininik attartortitsinermi akiliutaasartut aserfallatsaaliuinerup annertuumik kinguartooq-qaneramik immikkut sunnerneqarput. Tamanut tanngatillugu atuppoq, siornatigut sumiginnaasimaneq massakkut siunissamilu attartortumit akilerneqarnissaanik pitsaasumik aaqqiissuteqarnissaq ajornartorujussuummat. Matumani inissianut immikkoortortat angisuut - kisimiillutik imaluunniit ataatsimoorlutik, aningaasat atorlugit inissianik amerlanerusunik pilersitsisinnaapput, suliassat annertunerusut suliariumannittussarsiuunneranni akinik unammillertitsineq sunniuteqarluartumik atorluarunikku. Suliassaq sumiiffiup aalajangersimasumik killillikkap iluaniissinnaavoq aamma tassaasinnaavoq illut imminnut qanittut aalajangersimasumik amerlassusillit imaluunniit nuna tamakkerlugu suliassaasinnaavoq, inissianut immikkoortortat arlaqartut ilaatinneqarlutik aalajangersimasumik suliassat pineqarlutik, assersuutigalugu igalaanik taarsersuineq.

Siunissami ineqarnermut akisussaaffik aamma iluseqartitsineq

Inissiat tunngaviusumik isigineqartariaqarput tassaasut pigisat aningaasanik nalillit, Kalaallit Nunaanni inissianik piginnittunut annertuumik nalillit, pingaartumik illoqarfinni piviusumik inissianik niuerfiusuni. Taamaammat inissianik piginnittut ataasimoorlutik soqutigisariaqarpaat pigisat nalillit ajunnginnerpaamik ingerlanneqarnissaat. Taamaaliorneq tassaasinnaavoq nutarterinissamik, aserfallataaliuinnissamik aamma nukissiornermut avatangiisinullu tunngasumik periuiseqarnikkut. Tamanna aamma tassaasinnaavoq siunnersuineq, sanaartukkat pitsaassusiannik nakkuttilliineq, illunik pigisanik aqutsinermik ingerlatsisumut ingerlatseqatigiiffimmut ukiumoortumik isumaqatigiinniarneq. Immikkoortuni allani pisariaqarsinnaavoq ataatsimoorlutik aqutsisoqarnissaa aamma tuniniaalluni pilerisaa-risoqarnissaa, soorlu assersuutigalugu Attartortumiit-Piginnittumut Aaqqissuussinerumut tunngatillugu aamma inissianik piginnittut akornanni suliassat ingerlasarnerat pillugu allaffissornerujussuup annikinnerulersinneqarnissaanik innersuussuteqarnerit.

Pisotaniit pigineqartuni inissiani atortortittanut tunngatillugu akisussaaneq pisariaqartumik tamatigut pisortaniippoq. Kisianni isumassarsiatsialaasinnaavoq inissianut immikkoortut ataatsimut eqiterneqarnissaat illunik aqutsinermik ingerlatseqatigiiffimmi ataatsimi imaluunniit arlaqartuni pisortaniit pigineqartuni. Aamma isumassarsiatsialaasinnaavoq kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani ingerlatat assigiinngitsut toqqakkat teknikkimut aamma allaffissornikkut aqutsinermut tunngasut ataatsimut eqiterneqarnissaat. Taamaaliornikkut isiginiarneqassaaq piginnaasaqassutsit aamma immikkut sulianik ilisimasallit eqitsernissaat, siunissaq isigalugu inissianik piginnittut ataatsimut soqutigisaasa nukittunerusumik siuarsarneqarnissaat pilersikkumallugu.

Massakkut pisariaqarsinnaavoq ineqarnermut tunngatillugu sullissivinnut killissartineqartut atuuttut iluarsisuteqarfigineqarnissaat. Tamatumani siunertarineqarpoq massakkut aaqqissuussinerup pitsaanerulernissaa aamma naammassisaqarfiunerulernissaa. Iluarsisuteqarneq taamaalilluni isigineqassaaq pitsanngorsaaniissamut alloriarnerugalarnertut, ineqarnermut tunngasumik politikkikkut nutaamik ingerlaaseqarlernissap utaqqineqarnerani, matumani ilangullugu pisortaniit pigineqartunik inissianik attartortitsisarnermut tunngasut siunissami qanoq aaqqissuussivigineqassanersoq politikkikkut ingerlatsinermut tunngatillugu paasinarsinissaata tungaanut.

Iluarsisuteqarnermi akisussaaffiup aamma suliassat agguataarneqarnerat erseqqinnerusumik takuneqarsinnaalernissanut alloriartoqassaaq. Pingaarnertut imatut aaqqissugaassaaq:

- 1) Ingerlatseqatigiiffiit allaffissornikkut illunik aqutsiviit. Suliassaq pingaarnaq tassaassaaq suliassanik attartortut aamma attartortut pisariaqartitaat napertorlugu illuni kiffartuussinernik suliaqarnerit pillugit allaffissornikkut aqutsineq.
- 2) Ingerlatseqatigiiffiit allaffissornikkut illunik aqutsiviit illunik piginnittut pisariaqartitaannik isumaginnittut. Illuutitut tunngatillugu naammassisaqarluarnerulluni aqutsineq. Isumaqatigiissutit pitsaassusiannik qulakerinnittarneq aamma aaqqissugaaneq illunik piginnittunut iluaqutaasumik ilisimasanik nalinginnaasumik katersuiffik.
- 3) Ininik attartortut naammagittaaliortarfiat, soorlu tamanna ullumi ilisimaneqareersoq. Inatsisileriffik arlaannaannulluunniit atanngitsoq, apeqqutinik attartortunut atugassarititanik aamma piginnaatitaaffinnik kiisalu attartortut attartortitsisullu akornanni aaqqagiinnginnernik isumaginniffik.

Ineqarnermut immikkoortorta q annertoorujussuusoq, pissutsinik imminnut atasorpassuarnik aamma assigiinngitsunik isiginneriaatsinik sunnerneqarsimasutut mianerisariaqartunik imaqartoq isigineqarpoq, taamaattumillu imminut atasumik qulaajaasoqarnissaa piumasaalluni aaqqissuugaanermut, aningaasalersuisarnermut aamma kajumissuseqarlarsitsinissamut unammilligassat tunngasut aaqqiivigineqassappata. Taamaammat innersuussutineqarpoq qulaajaaneq taamaattoq aallartineqassasoq aamma suliassat nammatassallu agguanneqartarnerat pillugit aalajangersaanissat utaqqissunneqassasut, qulaajaanerup taamaattup naammassineqarnissaata tungaanut.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq allaffissornermi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisut ineqarnermut tunngatillugu nassuiaammik suliaqassasut, 2014-p qiteqqunnerani saqqummiunneqartussamik.**
- ❖ **Nassuiaat siunissami ineqarnermut tunngatillugu akisussaaffiup pisortani agguanneqarneranik innersuussutinik imaqassaaq, 2015-imi aningaasanut inatsimmut aamma kommunit aningaasaqarneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissaanut ilaatinneqarsinnaanngorlugu. Nassuiaatip suliarineqarnerata 2012-imi ineqarnermut nassuiaat suliarineqartoq aallaavigissavaa.**

C. SANAARTORNERMUT TUNNGASUP TUNNIUNNEQARNISSAANUT TUNNGAVIIT

Aaqqissuussanermik allangortiterineq pillugu isumalitissiisummi takuneqarsinnaavoq sanaartornermut tunngasut oqartussaaffigineqarnerat kommuninut tunniunneqartariaqartut. Isumaliutissiissulli aalajangersimarpasinnigilaq sanaartornermi immikkoortortat tamarmik pineqarnersut, matumani nuna tamakkerlugu atorineqartut mianerineqartussat pineqarnersut, soorlu pingaartumik attaveqarnermi atortorissaarutit, misissueqqissaartoqaqqaartariaqartorlu suliassaarfimmik tunniussaqaarnissaq pillugu aalajangiisoqannginnerani.

Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiissitap innersuussutigaa, immikkoortup ulluinnarni ingerlanneqarneranik pisortatut oqartussat akisussaasut, aamma sanaartornermut akisussaaffik tigungmissagaat. Taamaaliortoqassaaq pilersaarusionerup, pingaarnersiulluni tullerriaaraluni isumaliornermi isumatusaarnermik tunngaveqartup, imminnut atanerat qulakkeerniarlugu. Taamaaliornerup nassatarissavaa pingaarnersiulluni tullerriaarinerit eqaannerusumik ingerlasarnissaat, pilersaarutillu piviusunngortinnissaanut aqqustissaq sivikinnerulersissallugu. Tamatuma aamma nassatarissavaa kommunit annertunerusumik aningaasaqarneq pillugu kajumissuseqalernerannik suliassat isumagineqarnissaanut pitsaasumik iluseqartitsinissamut aningaasaliissuteqarnissaanut aamma ullutsinnut naleqqunnerusumik aserfallatsaaliuinerup isumagineqarnerata qulakkeerneqarnissaa kajumiginerulissagaat.

Pissusissamisuussaaq, sanaartukkat naammassinerisa kingorna ulluinnarni ingerlanneqarnerinik kommuninit pissusaaffeqarfiussat, sanaartorneqarneri kommunit tiguppasuk. Taamaaliornikkut nassuiaammi, pisortat ingerlatsineranni naammassisaqarsinnanerulernissamik nalinginnaasumik innersuussutigineqartut malinneqassapput. Aningaasanut aamma siulersuinermik akisussaaffiit ataatsimoortinneqassapput. Matumani innersuussutigineqassaaq, sanaartugassanik suliassat, sanaartornerup kingorna ulluinnarni ingerlanneqarneri kommuninit akisussaaffigineqartussat, kommuninit tiguneqassasut. Matumani pineqarput:

- Meeqqat atuarfii aamma atuartunut angerlarsimaffiit.

Taakku saniatigut innersuussuttip nassatarissavaa, sanaartukkanut kommunit tamakkiisumik akisussaalernissaat, matumani aningaasaqarnermut tunngasut ilanngullugit, pineqartuni makkunani, ullumikkut avitseqatigiilluni aningaasalorsorneqartunik imaluunniit taamaaliornissamik periarfisaqarfiusuni:

- Ulluunerani paaqqinnittarfiit
- Utoqqarnik sullissiviit
- Meeqqanut, inuusuttunut aamma innarluutilinnut sullissiviit
- Kulturimik timersornermillu sammisaqartitsiviit
- Sanaartorfissaaneq
- Eqqagassalerineq aamma avatangiisit pillugit suliassat allat

Namminersorlutik Oqartussat suliassaanik kommuninut suliassanik nuussinermi tunngavik pingaarneq tassaassaaq, Namminersorlutik Oqartussani siunertamut aningaasat immikkoortinneqartut malinnaatinneqarnissaat ataatsimoor-tumik tapiissutit qaffanneqarnerisigut. Meeqqat atuarfiinut aamma atuartunut angerlarsimaffinnut tunngatillugu atuuppoq, taakku sanaartornerat Namminersorlutik Oqartussat isumagisarimmassuk, kommunit ulluinnarni ingerlanneqarnerinut aamma aserfallatsaaliuinermut akisussaasuugaluartut.

Erseqqilluinnarpoq sanaartornermi suliassaq taamaattoq kommuninit tiguneqartariaqarmat. Taammaaliortoqarnissaanut ilaatigut pissutaavoq atuarfeqarneq pillugu iluseqartitsinissamut sanaartugassanik tigussaasumik pilersaarusionerme kommunit isumaliutaanut pingaaruteqarluinnarnera, aamma ilaatigut pissutaavoq atuarfinnik nutarterisarnerup Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersuisarneq kommuninut aningaasatigut naammattumik kajumilersitsineq ajormat illuutit aserfallatsaliorneqarnissaanut.

Kulturimut, isumaginninnermut aamma avatangiisinut tunngasunut sanaartukkanut kiisalu sanaartorfigissaanermut imaappoq, kommunit ulluinnarni ingerlatsinermut akisussaallutik aamma tunngaviummik tamakkiisumik akisussaallutik sanaartornermut. Kisianni inatsisit naapertorlugit Namminersorlutik Oqartussat immikkoortunut taak-kununga sanaartornermut tapiissuteqarsinnaapput, kisianni tapiissuteqarnissamut pissusaaffeqaratik. Piffissap ingerlanerani aamma nunap ataatsimut aningaasaqarnera mianeralugu kiisalu Namminersorlutik Oqartussat namminneq pingaarnersiullutik tullerriaarinerat aallavigalugu, Namminersorlutik Oqartussat taamaaliornermi aalajangersagaq atortarsimavaat. Piffissap ingerlanerani pingaarnersiulluni tullerriaarisarneq aamma aningaasaqarnikkut periarfissat allangorartarsimapput, taamatullu aamma aaqqissuussaaneermik nutarterineq sioqqullugu pingaarnersiulluni tullerri-aarisanermi kommunit ilaat allanut naleqqiullugit isiginiarneruneqartarsimallutik.

Pingaarnersiulluni tullerriaarisanermi erseqqinnerusunik tunngaveqarnissamik aamma kommunit namminneq aalajangiisinaassusiata annerulernissaanik kissaateqarneq kinguneqartittariaqarpoq, immikkoortuni pineqartuni sanaartornermik aningaasalersuisarnerup tamarmiusup siunissami kommuninit isumagineqartalernissaa aamma pineqartunut sanaartugassanut aningaasaliissutit aningaasanut inatsimmi ilaajunaartut assinginik kommuninut ataatsimoor-tumik tapiissutit Namminersorlutik Oqartussat amerlisariaqarat.

Kapitali 2-mi taaneqartutut siunissaq ungasinnerusoq igisalugu aamma atasinnaassuseqartumik pilersaarusionermit pingaaruteqarluinnarpoq, immikkoortuni pilersaarutit, sanaartornermi immikkoortut pineqartut nuunneqarnissaanut tunngavigineqartut anguniakkat anguneqarnissaanut qulakkeerinnittut politikikkut isumaqatigiissutigineqarnissaat.

- ❖ Innersuussutigineqarpoq sanaartornermut tunngasut kommuninut nuunneqarnissaat pillugit politikikkut ataqatigiissarisut pingaarnersiulluni tulleriarissasut
- ❖ Taamaaliortoqassaaq immikkoortuni pilersaarutit aamma aqutsisoqarfinni pineqartuni pingaarnersiulluni tulleriarinerit kingunerisassa at pillugit politikikkut isumaqatigiissutigineqareepata.
- ❖ Allaffissornermik aqutsineq pillugu ataqatigiissarisut aalajangiinissamut tunngavissiamik suliaqassapput, immikkoortut nuunneqarneranni kingunerisassa at pillugit naatsorsukkanik piunasaqaatinillu imaqtumik aamma siunnersuuteqarlutik tunngavissaritinneqartut sunaanissaanik kiisalu nuussinerit qanoq sukkatigisumik ingerlassanersut.

6 NAAMMASSISAQARNERULERSITSINEQ, PISORTANI OQARTUSSAAFFIIT AKIMORLUGIT SAMMISAT

AJORNARTORSIUTIT

Pisortani suliassat ilaat pisortani oqartussaaffiit akimorlugit isumagineqartarput. Pingaartumik isumaginninnermut aamma peqqinnissaqarnermut tunngasut, kisianni aamma ilinniartitaanermut tunngasut aamma suliffeqarnermut tunngasut. Tamanna isumaliulersitsivoq inuttalersuinnermut aamma akisussaaffiup agguanneqarneranut tunngasunik, siulersuinnermut aamma aningaasanut akisussaaffiit imminnut atanersut. Isumaqtigiissutaavoq marloqiusamik allaffissornermik ingerlatsineq atorunnaarsinneqassasoq. Immikkoortoq alla tassaavoq pisiniartarnermut tunngasoq, tassani takuneqarsinnaalluni sipaaruteqarsinnaanermut periarfissaqartoq, pisortat ingerlatsivittut ataa-siusutut inissilluni pisiniartarnek pillugu nutaanik isumaqtigiissuteqarneq aqutigalugu. Suliassat isumagineqartarnerat pillugu eqqarsartoqassaaq, suliassat isumagineqarnerisa sumi inissinneqarnissaat pinnagu. Suliffeqarfinnik nunatsinni angerlarsimaffeqartunik pisiniartarnek pillugu isumaqtigiissuteqarnerit sunniutaat nas-suaammi ilaatinneqassaaq.

Pisortat ingerlatsinerat naammassisaqarfiulluortoq ataatsimut tutsuiginartumik tunngaveqarnissamik pi-umasaqarpoq, taamaalilluni qulakkeerneqarluni suliassat suliarineqarlutik naammassisaqarfiulluortumik aamma pisariaqanngitsumik aningaasartuuteqarani. Tunngavik taamaattoq ullumikkut pigineqanngilaq. Aningaasaqarnermik aqutsineq aamma siulersuinnermi paasissutissiisarnek pillugu suliniut Pisariillisaaneq angusassap tungaanut aqqummi ataatsimik alloriarneruvoq, suliniullu taanna ilaatinneqartassaaq, immikkoortuni nassuiaammi atuummassute-qarfigineqartuni. Matumani nassuiaammi ilanngullugu innersuussutigineqassaaq tunngavissat, piffissami aggersumik pineqartumi suleqatigiinnissamut sammivigineqarumaartussat. Taamatuttaaq suliniummi Sullissivik-mi misilittakkat sammisami pisortat ataatsimoorussaasa sammineqarneranni ilaatinneqassapput.

Naasuaammi imaatttoqassaaq:

- A. Peqqinnissaqarfiup aamma kommunit akornanni suleqatigiineq aamma akisusaaffiup agguarneqarnerat pillugu ilusissamik innersuussuteqarneq.
- B. Nunaqarfinni illoqarfinnilu ataatsimoortumik kiffartuusiveqarnissamik aaqqiissuteqarnissamik periarfissap nalilersorneqarnera, IT-mut tunngasut siulliullugit toqarneqarlutik misileraalluni suliniuteqarfissatut.
- C. Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit aqqiissugaanerak pillugu ilusiliinissamik innersuussuteqarneq, matumani kommunit ataatsimoorussaaniq immikkoortumik ingerlatsivimmik pilersitsisinnaanermut periarfissamik ilusi-liinnermi aqqiissutissamik nalilersuineq.
- D. Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit kontolersuisarnerat pillugu ataatsimoortumik tunngavissanik innersuussuteqarneq
- E. Pisortat ataatsimoortumik pisiniartarnissaat pillugu isumaqtigiissuteqarnermi sipaarutaasinnaasutut periarfissat nalilersorneri, taakkulu tunuliaqutaralugit pisiniartarnermik suleqatigiinnissamut ilusissamik innersuussuteqarneq. Matumani najukkani suliffeqarfinnik nunatsinni angerlarsimaffeqartunik pisiniartarnermik isumaqatiissuteqarsinnaanerup sunniutigisinnaasai allat allaaserineqarneri ilanngunneqassapput.

6 A PEQQINNISSAQARNIKKUT SULEQATIGIINNERMI PERIUSISSATUT NUTAATUT INNERSUUSSUT

DBO-p misissueqqissaarnerani tikkuarneqarput Namminersorlutik Oqartussat, suliffiillu Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut aamma kommunit sullissiviutaat illoqarfinniittut nunaqarfinniittullu suleqatigiilluarnerulernissaminnut arlalinnik periarfissaqaraluartut sulisissorneqarsimangitsunik. Tamakku aqqiissutissanut nutaanut attuumasinnaapput, suliassat sullissivimmit ataatsimit aquneqartarlutik, soorlu pisortat suliffiutai ataatsimoortilerlugit - imaluunniit aqqiissutissat nutaat allat atorlugit, pisiniartarnej, illuutit aamma sulisunik ilinniarsimasunik atuilluarnej ataatsimoorunneqarlarsinnaallutik.

Aaqqiissutissat nutaat peqataasinnaapput suleriaatsinik pitsanngorsaateqarsinnaanernut aammali suliassat naammassineqartartut pitsaassusaannik arlalippassuartigut qaffassaanernut.

Kommuni ataaseq peqqinnissaqarfimmik pisiniaqatigiittarnissamut isumaqatigiissuteqarsimavoq, utoqqaat angerlarsimaffiat aamma napparsimavik ataatsimoorussamik pisiniunneqartalerlutik. Sumiiffinni ataasiakkaani ataatsimoorussamik ineqartoqarpoq, inimik atorluanaanerulersitsiinnarani aamma suleqatigiinnerup paaseqatigiissinnaanerullu nukittorsarneranik kinguneqartumik. Taamatuttaaq sulisut pisinnaasaasa atorluarneqarnerannik malitseqarpoq peqqinnissaqarfimmi, teknikkeqarfimmi aamma ingerlatsinikkut sullissinnermi. Aaqqiissutaasinnaasutut periarfissat nutaat taaneqareersut kommunini isumaginninnermi suliassatigut Namminersorlutillu Oqartussat peqqinnissaqarnikkut sullissinerisa saniasigut, tikkuarneqarportaaq kikkut qanoq, sunillu suliagarnissaasa akisussaaffeqarnissaasalu erseqqissarneqarnissaasa pisariaqartinneqarnerat.

Piginnaangorsaqqiisarneq.

Pitsanngoriaataasinnaasutut tikkuarneqartut ilagaat periutsini atuutereersuni ersernerluttoqarnera, pisinnaangorsaaqqiilluni sungiusaasarerit assigiinneqisunik ingerlanneqartarnerannik malitseqartartoq. Kikkut qanoq-sunik suliagarnissaasa akisussaaffiisalu erseqqissarneqarnerisa malitsigissavaat assigiinnerusunik aqqiissuteqartarnej, malitsigeqqissinnaallugulu inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut iluanaaruteqarnerat, suliap nassatarissappugu, innuttaasut amerlanerusut pisinnaangorsarneqaaqqippata ataavartumik sulisinnaasunngorteqqillugit il.il.

Atornerluisut katsorsarneqartarnerat.

Siunertaqqaaraluarpoq atornerluisunik katsorsaasarneq kommuninit ingerlanneqalissasoq, aningaasartaali ikigineqarput. Malitsigisaanik Namminersorlutik Oqartussat kommunit peqatigalugit nassuiaasiorput atornerluisartut siunissami qanoq katsorsarneqartarnissaannik. Tassani innersuussutigineqarpoq atornerluisunik katsorsaaneq Namminersorlutik Oqartussanit ingerlanneqassasoq, qitiusumik neqeroorutitut, sulisunik angalasartunik tapertaqartinneqartumik, kommunillu suliassarissagaat katsorsarneqartussanik innersuussisarneq, katsorsarneqareersunillu isumaginneqqiisarneq, atornerluileqqinnani inuuneqarnissaq qulakkeerniarlugu. Periutsit maanna atuuttut tassaapput kommunit namminneerlutik katsorsaasussanik atorfinittisarsarnerat attartortarneralluunniit, katsorsarneqartussat innersuussisarnermi aamma isumaginneqqittarnerni periutsit assigiinngitsorujussuullutik. Pisortat taama assigiinngisitaartigisunik periuseqarlutik ingerlatsinerat neqerooruteqartarnerallu naleqquttuunngilaq, ilinniarsimasunik sulisoqarnikkut aningaasartuuteqartarnertigullu, soorlulittaaq katsorsaasut pisinnaasaannik qaffassaanissaraluaq annaaneqartartoq, misilittakkat, aalajaatsunillu sulisoqarniarnej, annaaneqartarmata.

Atornerluisut katsorsarneqartarnerinut pisortat neqeroorutigisartagaanni peqqinnissaqarfimmit ingerlanneqartut nalunaarsorneqartarput, taamaasilluni katsorsaanerup sunniutaasa malinnaaffiginissaannut katsorsaanerullu nalimmassarneqaaqqinnissaanut periarfissaqarluni. Katsorsaasarnerni kommuninit ingerlanneqartuni nalunaarsuisoqaranilu nakkutilliisoqarneq ajorpoq, taamaattumik peqqinnissaqarfittulli katsorsagaq malinnaaffigineqarsinnaasannigilaq, nakkutigineqarsinnaanani nalimmassaaffigineqarsinnaananilu.

Angerlarsimaffimmi ikiorteqarneq.

Innuttaasoq 65-inik ukioqalereersimaguni napparsimavimmiillu angerlarsimaffimminut uteqqilluni, pisariaqartitsinini naapertorlugu angerlarsimaffimmini ikiorteqarsinnaatitaavoq. Isumaginninnermi malittarisassat tunngavigalugit angerlarsimaffimmi ikiorneqarnissaq kisimi periarfissatuaavoq, suliassanik pisariaqarluinnartuinnarnik ikiorneqarfiusinnaasoq. Angerlarsimaffimmi ikiuisartut isumaginninnikkut paaqqutarinninnermik tapertatulluunniit suliasanik isumagisaqarneq ajorput. Tapertatut ikiorteqartarnej tassaavoq innarluutillit 65-it inorlugit ukiullit taper-tamik ikiorteqarsinnaatitaanerinut inatsisitigut aqqiissuussaq. Innersuussutigineqarpoq misissorneqassasoq utoqqaq innuttaaqataasoq angerlarsimaffimmini tapersorneqarlunilu isumagineqaannartarsinnaanersoq, utoqqaap namminneq kissaateqarnera malilligu, inuiaqatigiinnillu illersorneqarsinnaasumik, utoqqaap sivisunerpaamik angerlarsimaffimminiinnissaa siunertaralugu.

Siusissukut iliuseqartarnej.

Kommunit peqqinnissaqarfiullu 2007-miilli suleqatigiissutigilersimavaat ilaqutariit naartusortallit nalunaarsornissaat ikiorsarneqartarnissaallu, meeqqap inoorlaajunermini pisariaqartitaaminik ikiorneqarlunilu isumagineqarsinnaan-

nginnera aarleqqutigineqarsinnaappat, taanna ingerlanneqarpoq suliniummi taaneqartumi”laqutariinnut naartu-sortalinnut siusissukkut iliuseqartarneq”. Suliniummut piffissaliussap qiterparnerani nalilersuinermi paasinarsivoq suleqatigiinneq pitsannorsaaffigineqarluarsinnaasoq, sulisut sorliit sunik suliaqarnissaasa erseqqissaaffigineqarnissaannik pisariaqartitsisoqarpoq, suliniummut akisussaaffiit suunerisa erseqqissarneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq, aamma tunuliaqutaasunit tapersorsorneqartarnissaq, ilitersuinissaq aamma sulisunik suliniummik suliaqartunik ataatsimoorussamik ilinniartitsinissaq pisariaqartinneqarluni.

❖ **Innersuussutigineqarpoq suleqatigiissutissatut pisariaqartitat killissaanik qaleriiffiusunik nassuiaasiortoqassasoq, ukunatigut:**

- Piginnaanngorsaaqqilluni suliaqartarnermi.
- Atornerluisunik katsorsaasarnermi.
- Namminerisamik angerlarsimaffimmi ikiorteqartitsisarnermi.
- Siusissukkut iliuseqartarnermi.
- Nassuiaasiap imarissavai aaqqissuutissanut innersuussutit suleqatigiinnerullu susassaqrifiit qaleriiffiini pitsannorsaattissanut innersuussutit.

❖ **Innersuussutigineqarpoq atornerluisartut katsorsarneqartarnerannut kiililiussassanik inatsisiliortoqassasoq erseqqissarluarlugu kikkut suna suliassarineraat, sulerusissanut pilersaarutitaqarnissaanik suliallu ingerlanerisa nakkutigineqarnissaannut piunasaqaatitalimmik.**

❖ **Innersuussutigineqarpoq paaqqinnittarfinni pisinnaanngorsaaqqiisarfinnilu sullissisarnernut akiliuteqartarnernullu inatsisitigut ersernerluttut ersarissarneqassasut.**

❖ **Innersuussutigineqarpoq angerlarsimaffinni peqqissaasut, isumaginnittut aamma ikiortit suliarisartagaasa aporaaffii qulaajarniarlugit nalunaarusiortoqassasoq, innuttaasup kissaateqarnini naapertorlugu sivirusnerpaamik nammineq angerlarsimaffimminiiginnarsinnaaneranut kommunit peqqinnissaqarfiullu neqerorutaannut tapersiisumik pitsannogoriaataasussamillu.**

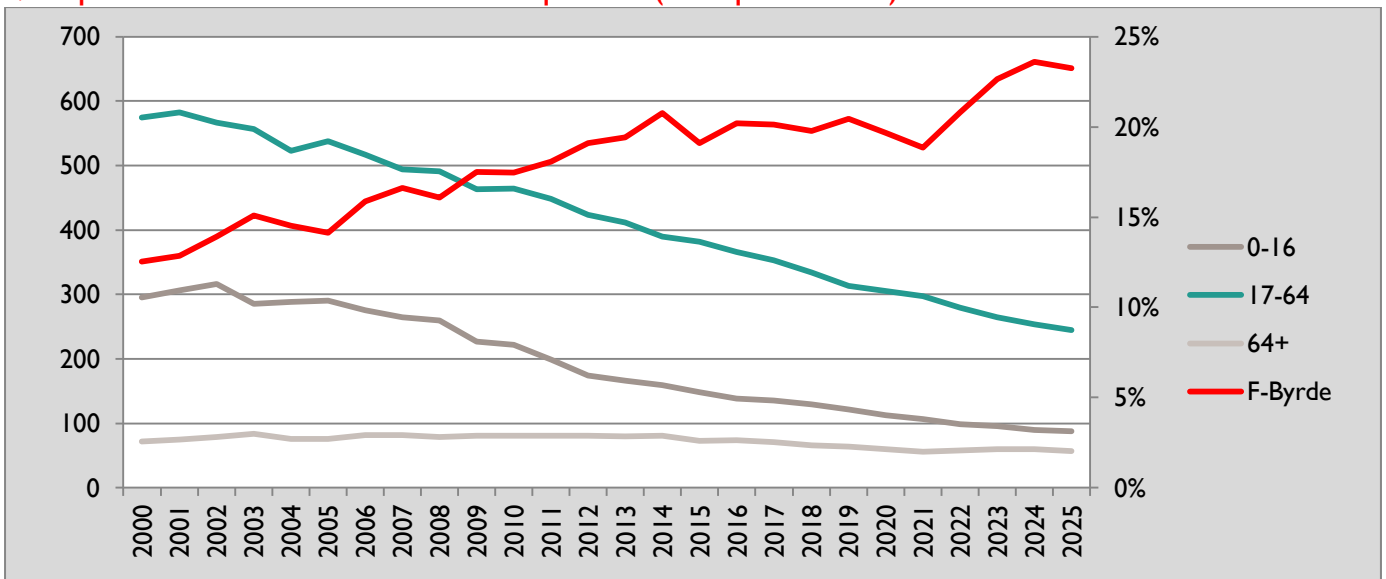
❖ **Innersuussutigineqarpoq kommunini tamani aqutsisoqatigiinnik pilersitsisoqassasoq qitiusumik suliaqartunik pisortatut inissisimaffigisaannik, isumaginninnermik peqqinnissaqarnermillu suliaqarfiit akornanni, suliniutit pingaarnerusut ingerlallualernissaannut qulakkeerisussanik.**

6 B NUNAQARFINNI SULLISSINERNIK ASSIGIISSAARINEQ

Nalunaarusiami uani kapitalini allani allaaserineqarpoq inuttaasut ukioqqortussutsimikkut ineriartornerat pisortat aningaasaqarniarnerannut unammilligassat pingaarluinnartut peqqutaannut ilaasoq. Tamannattaq nunaqarfinnut atuuppoq, inukiiliartortoqartoq oqaluttuarisaanikkut uppersarsineqareerpoq, amerliartuinnartullu nunaqarfimmiit illoqarfimmut nutsertarput, illoqarfinnillu minnerusunit annerusunut nuutoqartarluni. Nunaqarfiit tallimat 30-it inorlugit inoqarput, naatsorsuusioriaatsit peqqutigalugit ataani assiliartanut ilanngunneqanngillat.

Nunaqarfiit inukinnerusut, 75-it inorlugit inoqarfiusut, eqqarsaatigalugit, siumut eqqoriaanerit ersersippaat innuttaasut inuussutissarsiorsinnaasut 600 missaanniit 250-inut ikileriarnissaat. Meeqqat 16 inorlugit ukiullit suli ikileriarnerussapput, 300-it missaanniit 100-it ataallugit. Nunaqarfiit 13-nit ullumikkut 950-it missaannik inoqarfiupput, 2025-illu tungaanut 400-it inutsiarlugit amerlassuseqalernissaat ilimagineqarpoq. Innuttaasut pilersorneqartussat, tassa 65-it sinnerlugit ukiullit, inuussutissarsiorsinnaasut ukiuinut naleqqiullugit, 10 %-imik amerleriassapput, 13 % missaanniit 23 %-imut.

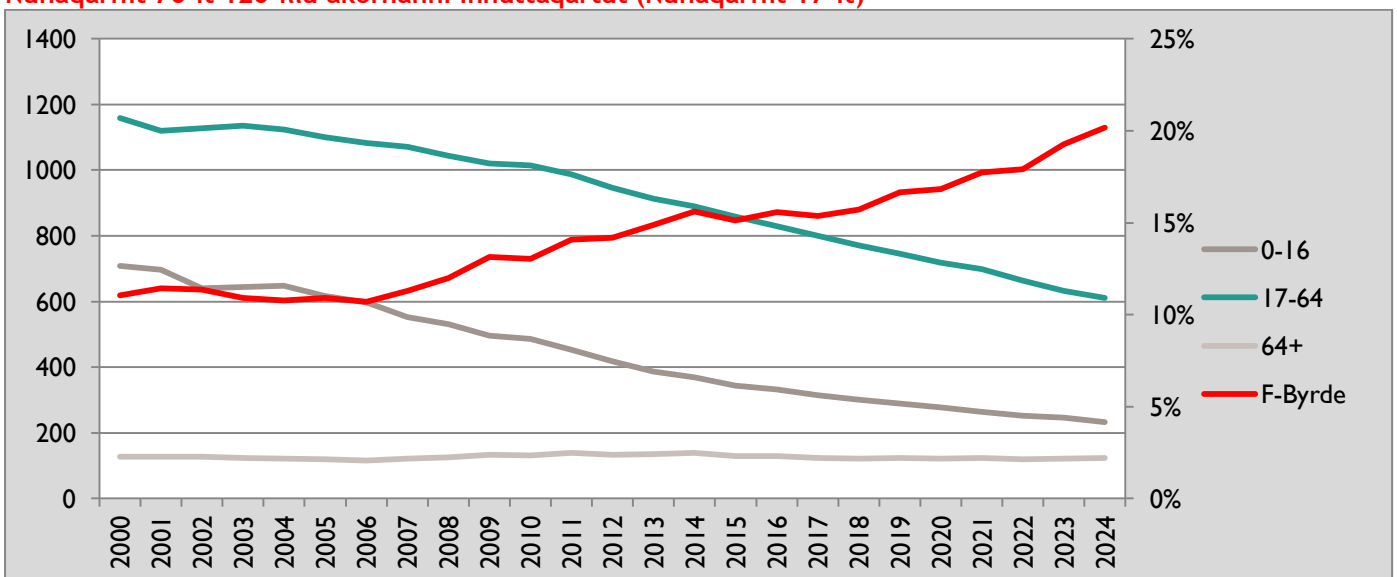
Nunaqarfiit 30-it 75-illu akornanni innuttaqarfiusut (nunaqarfiit 13-nit)

Assiliartaq 18, ukioqatigiikkaartut pingasuikkaarlugit amerlassusaasa allanngornissaanut siumut eqqoriaaneq, pilersorneqartussanut (aappalaartoq) naleqqiullugit. Paasisutissanik pissarsiffik: Nunatta naatsorsueqqissaartarfia, namminerlu misissuinerit.

Nunaqarfinnut 17-inut 120-it tungaanut innuttaqartunut naleqqiullugit pissutsit assigiinnangajappaat, inuussutissarsiorsinnaasut, meeqqat inuusuttullu malunnaatilmik ikileriassapput, utoqqaat amerlassusiat allannguajaappasiluni. Nunaqarfinnut ukununggattaq pilersorneqartussat amerliartornerat nunaqarfeeqqanusulli ippoq, 10 % pointinik amerleriassallutik, 11 %-imiit 21 %-imut.

Nunaqarfiit 76-it 120-illu akornanni innuttaqartut (Nunaqarfiit 17-it)

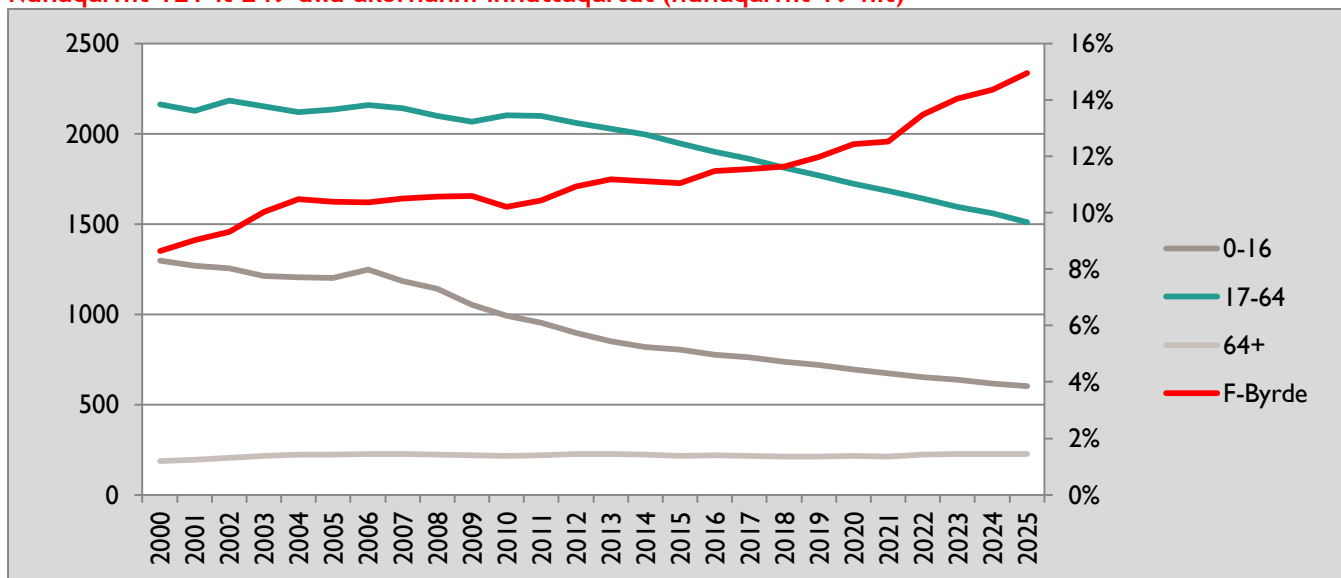

Assiliartaq 19, ukioqatigiikkaartut pingasuikkaarlugit amerlassusaasa allanngornissaanut siumut eqqoriaaneq, pilersorneqartussanut naleqqiullugit. Paasisutissanik pissarsiffik: Nunatta naatsorsueqqissaartarfia namminerlu naatsorsuinerit.

Nunaqarfinnut 249-it tungaannut innuttaqartunut allanngoriartorneq aamma taamaassorinarpoq. Taakkunani pilersorneqartussat amerlassusaat 6 % pointinik amerlillutik

9 %-imiit 15 %-imut qaffassapput, nunaqarfinnut minnerusunut marluinnut taaneqareersunut naleqqiullugit amerle-
riaat qaffasitsigissanngilaq.

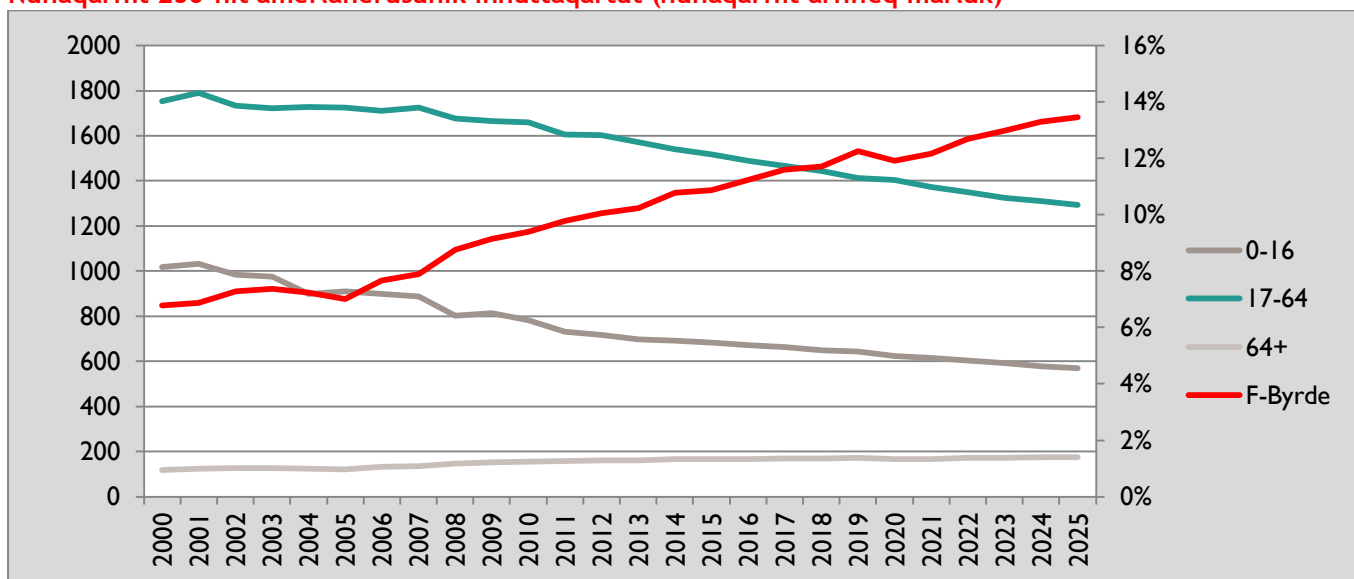
Nunaqarfiit 121-it 249-ullu akornanni innuttaqartut (nunaqarfiit 19-nit)

Assiliartaq 20, ukioqatigiikkaartut pingasuikkaarlugit amerlassusaasa allanngornissaanut siumut eqqoriaaneq, pilersorneqartussanut (aappalaar-
toq) naleqqiullugit. Paasissutissanik pissarsiffik: Nunatta naatsorsueqqissaartarfia. Namminerlu naatsorsuinerit.

Innuttaasut amerlassusaannut procentingorlugu uuttuinermi nunaqarfiit annerujartortillugit ikinnerusut allanut
nuuttarput. Nunaqarfinni annerusuni siumut eqqoriaanerit ersersippaat ukiuni tullerni 12-ni utoqqaat pilersugassat
malunnaatilimmik amerleriassasut. Pilersorneqartussat 6 % pointinik amerleriassapput 7 %-mit 13 % -imut.

Nunaqarfiit 250-nit amerlanerusunik innuttaqartut (nunaqarfiit arfineq marluk)

Assiliartaq 21, ukioqatigiikkaartut pingasuikkaarlugit amerlassusaasa allanngornissaanut siumut eqqoriaaneq, pilersorneqartussanut (aappalaar-
toq) naleqqiullugit. Paasissutissanik pissarsiffik: Nunatta naatsorsueqqissaartarfia, namminerlu naatsorsukkat.

Kommunit nutarterneqarnerinut tunngaviusut ilagaat kommunini nutaani sullissinerit assigiissaarneqarnissaat. Ineri-
artornerup malitsigaa sullissineri isumagineqartartut aalajangersimasumik assigiimmik qaffasissuseqartuassasut,
kisiannili innuttaasunut amerlassutsimikkut ikilingaluttuinnartunut. Innuttaasut inoqarfinni ikilugaluttuinnartillugit,
pingaartumik nunaqarfinni minnerni, sullissinerup aalajangersimasumik assigiissumik qaffasissuseqartinneqarnera
isumaqarpoq innuttaasumut ataatsimut aningaasartuutit amerleriarnannik. Immikkut aningaasartuuteqarfiit oqi-
maannerusut tassaapput sullissinerit peqqinnissaqarfinni aamma ilinniartitaanerup iluani, maannakkullu qanoq
iliuuseqarnissaq pisariaqarpoq, innuttaasut peqataallutik siunissamik kissaatigisaminnik ilusilersueqataassappata,
killissartinneqartut periarfissaasa iluini. Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni oqaloqatigiinnissamut
aallarniutaasinnaavoq nunaqarfiit ineriartornissaannut periarfissat eqqartorneqarnissaat.

Tunngavigineqartoq alla tassaavoq sulisunik pisariaqartitanik pisinnaasalinnik pisortani suliffeqarfiit nunaqarfinni
illoqarfeeqqanilu sulisoqartuaannarsinnaasannginneq. Ilinniarsimasaniq eqiteruffiusinnaasut pisariaqartitat
amingaataajuurtarput, tamakku tassaasaruarmata suleqatigiit isumassarsiorfigalugillu ikioqatigiiffigisinnaasaat

innuttaasunik sullissineq tulluunnerpaaq pitsaanerpaarlugu anguniarlugu. Sulisut pingaaruteqartut, nunaqqatigiinguanullu minnerusunut sulianik ilinniagaqarluarsimanissaq tunaartarlugu pilersuisinnaasut taarserartarnerat sulisitsisumut aningaasartuutarujussuaannaratik aamma ilisimasanik annertuumik annaasaqarfiusarput. Inoqarfinni taamaattuni sullissinissamut neqeroorutit annertussusissaat oqallisigissallugu pisariaqarpoq, pisortat sullissineranni pitsaassuseqartunik neqerooruteqartuartaassagaanni.

Nunaqarfiit inoqassutsimikkut assigiinngisitaanerujussuat KNI A/S pilersuineranut aalajagisuuvoq. Sullissinissamik isumaqatigiissumi nutaami, 2013-mi atulersumi, qaffasissutsit assigiinngitsut tallimat atornerqarput, nunaqarfiit inuttussusiannut naleqqussakkat. Pisortat sullissinerannut, assersuutigalugu peqqinnissaqarnikkut aamma isumaginnikkut sullissinikkut, assigiinngisitaarinerup taamaattup naammaginaruusinnaanera qularnarpoq. Nunaqarfinnili sullissinissamik neqeroorutit pillugit aamma sullissinerup qaffasissusissaannut oqaloqatigiinnissamut periarfissiivoq, ukiuni aggersuni aningaasaqarniarnikkut pisortat unammilligassaasa suliarinissaat eqqarsaatigalugit.

❖ **Innersuussutigineqarpoq politikkikkut ataqatigiissaarisut ajornartorsiutit oqaloqatigiissutigissagaat, aaqqiissutissamik sivisuumik atasinnaasumik, nunaqarfimmiullu unammilligassaannut aningaasarsiornikkut illersorneqarsinnaasumik nassaarniarnermi.**

6 C PISORTAT SULLISSINIKKUT ATAATSIMORUSSANIK AAQQISSUTISSAANNUT PERIARFISSAASINNAASUT

Pisortat ingerlatsiviisa ilinniagaqarsimarpalaarnerusumik sullerinnerulersinneqarnissaannut tunngavissaq tassaavoq oqartussaasut assigiinngitsut killeqarfiisa piiarneqarnissaat, Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni aamma suliffeqarfanni pisortanit pigineqartuni. Suliat ingerlanneqarnerini pingaartinneqartussa qassa sullissineq innuttaasunut inuussutissarsiortunullu iluaqutaasussaamat aamma pisortat aningaasartuutaannut. Ataqaqatigiissaarsut isumaqatigiissutigaaq suliniuteqarfiit marluk pingaartinneqartariaqartut, pisortat ataatsimoorussamik suleqaqatigiinnerisa politikikkut anguniakkatigut nakussatsiffigisinnaasaat.

IT -qarnikkut ataatsimoorussanik aaqiissutissat nunaqarfanni illoqarfinnilu minnerni

Ingerlatani taakkunani suliniutit arlallit aallarnisarneqareerput, IKT⁵ pillugit periusissap⁶ akuerineqarnerisa (5) malitsigisaannik. Ilaatigut uku pineqarput ilinniagaqarniartunut qarasaasiakkut isertarfik aamma pisortat ataatsimoorussaminnik videokkut toqqammaviat. Aamma tele-qarnikkut IKT-mik suliniuteqartoqarpoq nunamut tamarmut IKT tunngaveqalernissaa qulakkeerniarneqarluni. Assersuutigineqarsinnaapput www.sullissivik.gl aamma inuussutissarsiuteqartut qarasaasiatigut isertarfiat.

IKT ikiortigalugu siuarsarniakkani anguniakkat sisamat naalakkersuisunngoqatigiinnermi allaaserineqarput.

- Oqartussaaqataanermut akuliutsitsineq, imaappoq innuttaasunik inuussutissarsiortunullu politikikkut oqaloqateqarnerip ineriartortinneqarnissaat.
- Ilinniagaqarnissamik neqeroorutit annertusarneqarnissaat, imaappoq IKT-ip iluaqutiginiarnissaa, ilinniartitsisunik ilinniartitsisarneq il.il.
- Peqqissuunissamat neqeroorutit nutaat, ilaatinneqarlutik telemedicin atorlugu suliniutit, ilaatigut psykiatri aamma imigassamik atornerluisunut katsorsaasarneq.
- Allaffissornikkut suliasat innuttaasunut sammisut, assersuutigalugit nammineq isumagineqarsinnaasunut aaqiissutissat.

Sulili pisariaqartussaavoq taaneqareersut saniasigut nukittorsaataasunik suliniuteqarnissaq, qulaani taaneqareersunik sisamanik immikkuullarissumik ikorfartuisussanik, Naalakkersuisunngorlaat kissaateqarnerattut:

- Teleqarnerup iluani anguniagassat ersarissut, IKT-p tunngavilerluarnissaanik qulakkeerinittussat, qulaani taaneqartut pilersinnaqarsinnaaniassammata.
- Nunap immikkoortuini tamani tamat oqartussaaqataaneranut akuliusimatitsinerunissamat suliniutit ingerlanneqarnissaat, matumanissaaq oqaloqatigiilluni ataatsimiittarnerit aamma siunnersuussutaasunik taasisitsisarnerit il.il.
- Ataqaqatigiissunik suliniuteqarnerit, ilinniutissanik agguassinerinnaanattillu atortitsisunnaangitsut, aammali tunngaviusumik ilinniartitsisunik piginnaasaqartitsilersut, periutsit nutaat atorlugit ilinniartitsissutissat atornissaannut, IKT-p periarfissiissutaanik iluaquteqartumik ilinniartitsinermilu IKT-ip atorneqarnissaanut atuartut periarfissaannik annertunerulersitsisut.
- Peqqinnerunissamat periusissanik nutaanik ineriartortitseqqinnerit, IKT-mik atuinerit toqqaannarnerusunngorlugit, soorlulitta qpsygiatrimu imigassamillu atornerluisunik katsorsaasarnermi anguniakkani allaaserineqarsimasutut.
- Allaffissornikkut innuttaasut nammineerutigisinnaasaasa ineriartortittuarneqarnissaat.

Qulaani taaneqartunik ineriartortitsinermi pitsanngorsaait marloqiusamik isigineqartussaapput, tamarmik pisariaqarput ataatsimoorlutillu siuariarnissaaq qulakkiissavaat; IT-ikkut atortorissaarutit nalimmassarneqarnissaat, atorneqartarnerat pisariinnerulersillugu ajornannginnerulersillugulu, nunalu tamakkerlugu IT-ip atorneqarnerata aqqis-suussaanaera ersarinnerulersissallugit.

Anguniakkap naammassineqarsinnaaneranut pingaaruteqarlunnaartuuvoq qularnaassallugu Kalaallit Nunaanni inoqarfanni tamani naammattunik atortorissaarutiliisuisoqarnissaa. Internitsikkut attaveqaatini pisinnaassutsit kisimik uani pineqanngillat, aammali ingerlatsisinnaasunik, ilinniartitsisinnaasunik, pisortani oqartussat suliffeqarfiillu IT-mik aqqisutissaannik sullissisinnaasunik, inuttaqarnissaaq pineqarpoq.

Illoqarfinniit nunaqarfinnut attaveqaatit pisinnaasaasa pinngitsoorsinnaangilaat Tele Greenland A/S. Pisinnaassut-sit sakkortussutsimikkut naammangippata innersuussutigineqartut ilarparujussui piviusunngortinneqarsinnaangilat. Illoqarfanni amerlasuuni pisinnaassutsit naammapput, illoqarfinnili radiokædimut attaveqanngitsuni nunaqarfinnilu amerlanerpaani pisinnaassuseq pisariaqartitaq naammangivippoq. Atassuteqarnikkut aningaasaliisoqarnissaa piunasaqataavoq, politikikkut siunniussat naammassineqarniassappata. Taamaangippat illuatugerisassaa tas-

⁵ IKT = Informations og Kommunikations Teknologi = Paasissutissiisarnermi Attaveqaateqarnermilu Teknologi - Attavigissaarneq

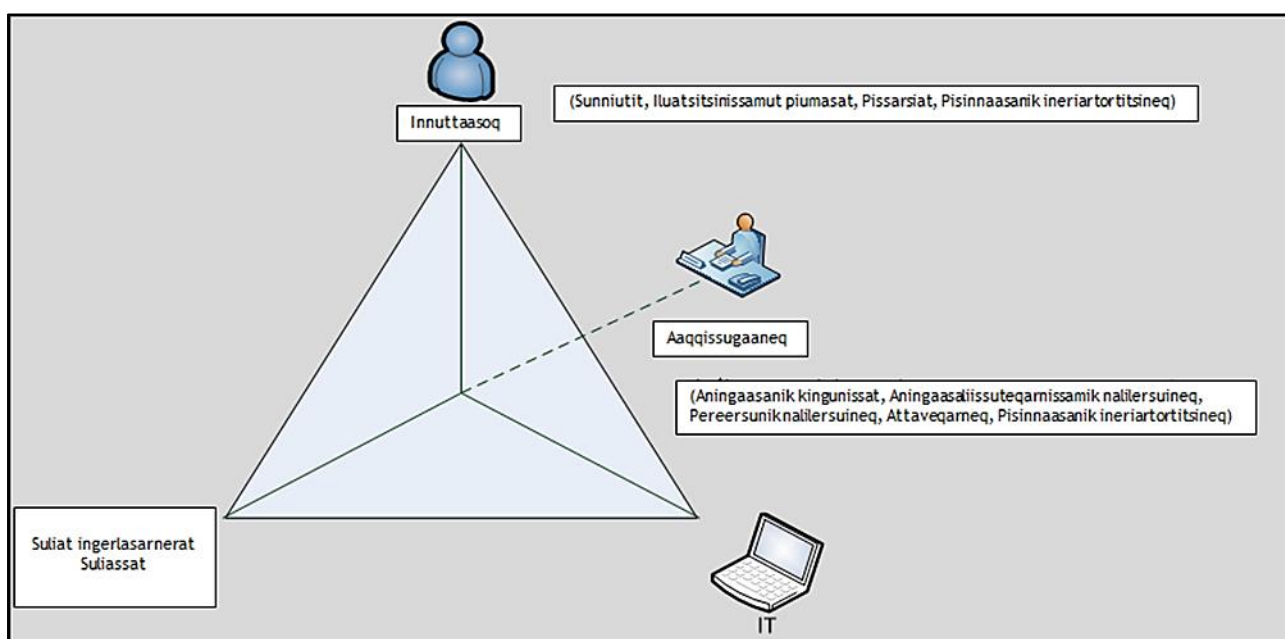
⁶ Namminersorlutik Oqartussat IKT periusissatut pilersaarutaat, 2011

saavoq inuttaasut ilarparujussui IKT-mik ikorfartorneqartumik periarfissiisutitut qimataassammata, innut-taaqataasunut tele-kkut attaveqatigiinnermi pitsaasumik aqqissuuffissigineqarsimasunut piarinaatsoornikkut najungaartunut naleqqiullugit. Aningaasaliissutissat suliallu ingerlanneranut aningaasaruutissat soorunami aamma nalilersorneqartussaapput innuttaasunit qassinit iluaqutigineqassanersut, sumiiffinni ineriartornissamut periarfissat nalilersornerinut, inuiaqatigiillu aningaasaqarniarnerisa nalilersuiffigineqarnerinut.

Sillimaffissaq alla tassa telekut atassuteqarnerup sumiiffinni ataasiakkaani ingerlanneqarneranut sulisoqarniarnikkut periarfissat qanoq innersut, pisortallu ataatsimoorussamik sullissinernut IKT-ip innuttaasunut tunniussassaanut qularnaarinninniartussat. Periarfissat killeqarput, pisinnaasullu piginnaanillit tamatigut inoqarfinni tamaniittangilat, pisortani oqartussa qarfiit suliffeqarfiillu tamaasa eqqarsaatigalugit.

IKT-kut suliniutit pioreersut nutaallu naammassineqassappata, pisariaqarpoq pisorta qarfiit ataatsimoorussaminnik suleqatigiinnissat, immiunnaq eqqarsaatigineq pinnagu, innuttaasunilli iluaqusiinarneq aamma pisortat aningaasaataannik atorluaaniarneq pillugit.

Pingaaruteqarpoq eqqaamassallugu IKT tassaannaangimmat teknikkikkut aqqiissutissaq. Kisiannili innuttaasut tunngaviumik sullinneqarnerisa kivinneqarnissaannut sakkuummat, ilisimasanik avitseqatigiiffiulluni, innuttaasut kattuffiillu demokratiskiusumik akuliusimatinneqarnerannut aqqaalluni, minnerunngitsumillu meeqqat atuarfiinnaaniunngitsoq pisinnaasanik ineriartortinnerinnarmut atuunnani, aammali innuttaasut tamarmik ilinniagaqarsimasusaannut tunngaviumik kivitsisussaammat. Tamanna assitaliussami tullermi titartaganngorlugu takutinneqarpoq.

Assiliartaq 22, IKT sunniutissaanut titartagaliusaq. Paasisutissanik pissarsiffik: Kanukoka.

Nunaqarfinni illoqarfinnilu minnerni IT-teknikkimik tunngaveqartumik ataatsimoorussamik suleqatigiinnissat suliffeqarfiit ukuusinnaapput:

- Pisortat suliffiutaat:
  - KNI A/S
  - Nukissiorfiit
  - Tele
- Kommunit suliffiutaat:
  - Meeqqat atuarfii
  - Meeqqanik paaqqinnittarfiit
  - Innuttaasunik sullissiviit
  - Atassuteqarnikkut sullissinerit
- Namminersorlutik Oqartussat
  - Peqqinnissaqarfik
  - Aalisarneq piniarnerlu
  - Akileraartarnermut tunngasut

Suliffeqarfiit taaneqartut piumassuseqartilersinnaagaanni ataatsimoorussaminnik IT-mik sullissivimmik teknikkikkut ineriartortitsinissaannut, illoqarfinni minnerni nunaqarfinnilu IT-qarnikkut ikiortaasunik aalajangersimasunik sulisoqalersinnaaneranut periarfissaasinnasut takuneqarsinnaapput. Sullissinnaasut taakku ilutigalugu innuttaasut

ilaannut, IT-mik tunngaveqartunik pitsanngorsaatinik, soorlu www.sullissivik.gl -ip neqeroorutaanik, atuillaarsinnaangitsunut, IT-mik tunngaviumik pisariaqartitaannut ikiortaasartutut inissimasinnaassangaluarpoq. Tamakkua saniasigut IT-tekniskimik sulisuusut nunaqarfimmi illoqarfeeqqanilu meeqqanut, inuusuttunut utoqqaanerusunullu IT-mut tunngasunik ilinniartitsisartuussangaluarput.

IT-mik teknikkikkut ikiuuttartussanik ineriartortitsinissap suliaassartaanik isumaginnissinnaasutut suliffiit marluk maannagaaq takuneqarsinnaareerput:

- Tele Greenland A/S, inuiaqatigiinni suliffeqarfinni tunngaviumik atassuteqatigiinnermik isumaginnittoq.
- Kommuni inuttaasunik sullissinerni annerpaamik neqerooruteqartartuusup, annertuumik soqutigisarivaa qularnaassallugu IT-kut tekniskimik atortuusut tunngaviumik pitsaasuunissaat, taamaasilluni sullissinermik pitsanngorsaait IT-mik tunngaveqartut, sunniuteqarnerusumik innuttaasunut iluaqutaalissammata.

Tamaku ilutigalugit politikikkut aalajagiisoqartariaqarpoq, nunaqarfinni illoqarfeeqqanilu ataatsimoorussamik IT-tekniskimik sulissivimmik pilersitsoqarnissaanik qulakkeerinnittussamik. Allaffissornikkut aporfissarpasut qaangniarlugit politikikkut annertuumik piumasaqaateqartoqarlunilu angusaqarusussuseqartoqartariaqarpoq.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq Pisortat Ataatsimoortumik IT-mik Aqutsisoqatigiivisa (PAIS), ataatsimiinnermi siullermi IKT-ikkut naammattumik piginnaassuseqarnermut apeqqt sammisagaat. Nunamut tamarmut atuuttussanik aaqiissutissanut periarfissat IKT-qarnermullu siunnertassat oqaluserineqassapputtaaq.**
- ❖ **Innersuussutigineqarpoq atorfilittat ataqatigiissaarisut pisortaqaarfiit akimorlugit nunaqarfinni illoqarfeeqqanilu suleqatigiinnissamat periusissanik suliaqassasut, IKT-mik ikiuisarnermi nukinnik pisariaqartitanik naammassinnissinnaasumik. Pisortat oqartussaaffiisa pisortallu suliffiutaasa suleqatigiissutigissavaat aaqiissutissatut innersuussutigineqartut.**

Pisortat ataatsimoorussaminnik suleqatiginnerat

Illoqarfiit nunaqarfiillu tamarluinnangajammik pisortanit sullissivinnik arlalinnik neqerooruteqarfiupput, tamarmik immikkut allaffissornikkut aningaasartuuteqarfiusunik. Illoqarfinnut annerusunut tamaaatoqarnera isumaqarluarsinnaaneruvoq, taakkunani innuttaasut tunngavineqartut amerlanerusarmata, taamaattumillu pisortanit sullinneqarnissamik pisariaqartitsineq angisoorujussuusarluni. Illoqarfinnili minnerni nunaqarfinnilu, aaqiissuussinerit assigusut ingerlattiinnarnerput, naak pisariaqartitsineq allaanerungaluaqisoq. Taamaasiorneq annertuumik aningaasartuuteqarfiusarpoq suleriaaserlu naammaginaruusarani.

Nukissiorfiit, KNI A/S, peqqinnissaqarfik, INI A/S, GLV aamma kommunit amerlasoorpassuarni tamarmik immikkut allaffeqartitserput, innuttaasunut sullissinermut atortorissaaruteqarlutik immikkut aamma namminerisaminnik IT-kut atortorissaaruteqarlutik, video atorlugu ataatsimiinnissamat, telemedicinimut il.il. periarfissaqarlutik. Pisortatigortunik atortorissaarfiit tamaku tamarmik ataasiinnarmik siunertaqarmata, tassalu sumiiffimmi innuttaasunik sullissinissamik, qulajarneqartariaqarpoq periarfissaqarnerisooq atortorissaarutit tamaku nunaqarfimmi illoqarfimiluunniit ataatsimoortilerlugit inissinneqarnissaat, sapinngisamillu ikilisarlugit. Allaffissornikkut nukiit ataatsimoorillugit atornerqarnissaannut periarfissaqarnera matumani siunertaassaaq. Ingerlatsinikkut sipaarfiussaaq, iluti-galugulu qulakkeerneqassaaq pisortat sullissiviini tamani sulisussarsisinaanissaq.

Kommunit sisamaasut ilaata ataatsip misilikaluarsimavaa pisortat suliffiutaannik allanik oqaloqateqarneq, nunaqarfinni suleqatigiittoqarsinnaaneranut periusissamik suliaqarnissaq siunertaralugu. Misiliinerli uniiartari-aqarsimavoq, suliap ingerlariaqqinnissaanut nukiit amigaataasut ilaatigut peqqutigalugit, aamma suleqatigiinniartuni ileqqutoqqat malillugit eqqarsartariaaseq annertuallaarsimammat.

Sipaartussatut periarfissat ikigiinnagassaangitsut, aamma pisortat aningaasaliissutigisartagaannik atorluaanerunissaq, takuneqarsinnaapput, pisortat suliffeqarfiutaat ataatsimoortinneqaleraluarpata imaluunniit aningaasaliisarner-tigut ingerlatsinertigullu nunaqarfinni illoqarfinnilu ataqatigiisitsisoqarneruleraluarpat. Illoqarfiit annerusut pineqartillugit ilinniartuursimasunik tunuliaquteqarnissaq pingaarteqarpoq. Minninerni sumiiffimmit aallaaveqar-nissaq pingaarteqartuuvoq, suliap tunniunneqartussap suunera apeqqutaatillugu, matumanili aamma periarfissaqarsinnaasariaqarpoq aaqiissuussamik suleqatigiillernissamat.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq atorfilittat ataqatigiissaarisut qularnaassagaat attuumassuteqarlutik suleqatigiis-sussat pisortat ataatsimoorussanik sullissinikkut atortulersorneqarnissaannut piviusorpalaartumik siun-nersuusiornissaq.**

6 D AAQJISSUUSSINISSAMIK NUTAAMIK INNERSUUSSUT, ULLOQ UNNUARLU PAAQQINNITTARFEQARNEQ

Nutaamik aaqjissuussisoqarnerata kingunerisaanik innarluutilinnik sullissineq kommuninut tunniunneqarpoq 1. januar 2011. Tunniussinermut siunertaasoq unaavoq:

- Aalajagiisarnernut pisinnaasitsissutit innuttaasunut qaninnerulersinneqarnissaat, tamatumuunakkut qularnaarniarlugu innuttaasut pitsaanerusemik sullinneqarnissaat.
- Suliati ingerlanneqarneranni allaffissornikkut eqaallisaanissaq aamma ersarinnerulersitsinissaq.
- Aaliagiisarnernut pisinnaasat aamma aningaasaliinermi akisussaaffiup ataqatigiinnerulersinnissaat.
- Inunnik annertuumik innarluuteqartunik sullissinerup pitsanngorsartuarnissaanut ineriartortilluarnissaanullu periarfissaqarnerulersitsiniarneq.

Suliamik tunniussinermut ilaapput akisussaaffiup aamma aaliangersaasinnaassutsip tunniunneqarneri, taamatuttaaq Nunatsinni innarluutilinnik isumaginninnermi ingerlatsineq aningaasaqarneralu. Isumaqatigiissutilli Namminersorlutik Oqartussaniit kommuninut nikisinnngilai ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik piginnittuuneq aamma ingerlatsineq sulisoqarnerlu. Taakku Namminersorlutik Oqartussaniiginnarput.

Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarnerup aningaasalersorneqarnera imatut aaqjissuussaavoq, aningaasartuutit tamarmiusut 50 %-tii kommuninut tapiissutitigut akilersinneqartarlutik, 50 %-tiilu toqqaannartumik akiliutissat aalajangersarneqarsimasut malillugit akilersinneqartarlutik. Meeqqanut inuusuttunullu ulloq unnuarlu nunamut tamar-mut atuuttunik 8-nik paaqqinnittarfeqarpoq, innarluutilinnullu nunatsinnut tamanut atuuttunik 7-nik paaqqinnittarfeqarluni.

Siunertaavoq 1. januar 2014-miit akiliutissat aalajangersimasut tunngavigalugit kommunit 100 %-inik akiliisallissasut, ataatsimoortumillu tapiissutaasartut isumaqatigiissut nutaaq najoqqutaralugu nalimmassarneqassasut.

Akiliutissanik aalajangersimasunik 100 %-milluunniit akilisaleraluaraanni ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarnermi tunngaviumik ajornartorsiutit aaqinneqarnaviangillat. Namminersorlutik Oqartussat aalajagiiffiiguarassavaat ingerlatsineq, sulisoqarniarneq aamma illuutit, kommunillu pisussaaffigaat ingerlatsinerup aningaasalersorneqarnissaa. Tamanna tunngaviumik pingaarutilimmik kukkuneruvoq. Aqutsinermi akisussaaffik aamma aningaasaqarnikkut akisussaaffik tasioqatigiittussaapput. Paaqqinnittarfiit pitsaanerusemik ingerlatsilernissaminnut, pisinnaasanik ineriartortitsinissaminnut pisariaqartitanulluunniit nalimmassaanissaminnut pilerinarsaataasinnaasunik soqanngillat.

Inissaqassutsikkut atuneq ullumikkut 82 %-tijuvoq. Taamaakkaluartoq utaqqisoqarpoq, inissallu ator-neqanngitsut kommuninit akilerneqartarput.

Namminersorlutik Oqartussat paaqqinnittarfinnik taakkuninnga piginnittuullutillu ingerlatsiuannassappata, pi-umasaqaateqarnissaq qularnaartariaqarpoq atorluaanerup procentinngorlugu qaffanneqarnissaanut pi-umaffigineqarlutik, assersuutigalugu in-atorneqarsinnaasut 95 %-tiinut aningaasartuutininik namminersortut akiliuteqartalersil-lugit, ingerlatsinerliornerit kommuninit akilerneqartannginniassammata.

Aaqjissuuseqqinnissamat isumaliutissiissutit immikkoortuani nuna tamakkerlugu innarluutilinnik paaqqinnittarfeqarnermik imaqartumi, innersuussutigineqarsimavoq, tamakku ingerlanneqartarnerat kommunit ataatsimoorullugu ingerlatsiveqatigiiffiannit isumagineqalissasoq. Suleqatigiisitap susasaqartunit Namminersorlutik Oqartussanit kommuninillu inuttaqartinneqartup 2008-mi innersuussutigaa kommunit ataatsimoorussaannik sullissivimmik piler-sitsisoqassasoq, ukiuni 2-4-ni ikaarsaarfinni makkunanga suliaqartussamik:

- Utaqqisut qitiusumik allattorsimaffiat suliarissallugu.
- Ineriartorneq paaqqinnittarfissanillu nutaanik pilersitsinissamat pisariaqartitsineq malinnaaffigissallugit.
- Paaqqinnittarfinni inissanik pisisarneq suliarissallugu.
- Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit tamaasa sullississallugit, qularnaarniarlugu ilinniarsimasat qaffasissusiisa ineriartortinneqarnissaat.
- Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit akimorlugit aningaasaliissutit assigiimmik agguattassallugit.
- Aningaasaqarneq aqussallugu, matumanissaq missigersuutininik malinnaasitsineq il.il.

Namminersorlutik Oqartussani nunamut namminermut inatsiseqarnermullu naalakkersuisoqarfimmut suleqatigiisitaa saaffiginnissimavoq, paasiniarlugu pilersaarutit ittumik aaqjissuussisoqassappat inatsisitigut tunngavissaqarner-soq. Akisutaa tassaavoq kommunit ataatsimoorussaminnik ingerlatsiveqalernissaannut inatsisitigut tunngavis-saqanngitsoq, innersuussutigineqartullu piviusunngortinniarneqassappata aqutsinermut inatsisip allannguutinneqar-nissaa pisariaqartoq. Akisuteqaat tunngavigalugu Kanukokap siulersuisuisa Namminersorlutik Oqartussanut siun-nersuutigaat, pineqartut Namminersorlutik Oqartussat ataaniiginnarallassasut isumaliutissiissummi innersuussutigi-neqartunut inatsisip nalimmassarneqarnissaata tungaanut.

Meeqqanut inuusuttunullu aamma inunnut annertuumik innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarnermut kommunit ataatsimoorussaannik sullissivimmik pilersitsinissaannut inatsisitigut tunngavissaq pilersinneqarsinnaavoq, isumaginninnermi aqutsisoqarfiup suliffeqarfiillu inatsisiliorneqarnerannut ilanngussamik aalajangersaasoqarneratigut. Tamannali pitinnagu sullissivissap taamaattup ingerlanneqarneranut politikikkut kikkut akisussaassanersut ersarissarneqaqqaartariaqarpoq.

Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit ingerlanneqarnerannut aaqqissuussinikkut periarfissaq alla tassaavoq, paaqqinnittarfiit kommuninut najugaqarfigisaannut tunniunneqarnissaat. Tamatuma kingorna kommunit akunnerminni isumaqatigiissutigumaarfaat paaqqinnittarfinnik atuinnermi akigitinneqartussat. Taamatulli aaqqiisuteqarnerup nassatarisinnaava kommunit akunnerminni maannamut aaqqissuusinerulli unammillerneqalernissaat, tassaasunik atorluaalluni ingerlatsinissamik qularnaarinninnginnermik inissanillu tamanik atorluaannginnermik.

- ❖ Innersuussutigineqarpoq ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit ingerlanneqarnerannut kommunit ataatsimoorussaminnik ingerlatsiveqalersinnaanerannut periarfissat assigiingitsut nalilersorneqassasut. Aallaaviusaaq ajornannginnerpaamik eqaannerpaamillu aaqqissuusisoqarnissaa, ingerlatanik paasiniaasinnaatitaanermut kommuninillu nakkutilliinermut tunngasut arajutsinaveersaarlugit.
- ❖ Innersuussutigineqarpoq nalilersorneqassasoq, aqutsinikkut aningaasalersuinikkullu qanoq kinguneqarumaassanersoq, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit kommuninut sumiiffigisaminnut tunniunneqarpata.
- ❖ Innersuussutigineqarpoq politikikkut ataqatigiissaarisooqatigiit oqaloqatigiissutigissagaat piginnittuunermut, ingerlatsinermut aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik aningaasalersuinnermut akisussaaffik sumiissanersoq, matumanissaaq nalilersorneqassalluni suliaq tamarmi kommuninut tunniunneqarsinnaanersoq.

6 E ANINGAASAT AQUNNISSAANNUT KONTONULLU INISSITSERISARNERNUT ASSIGIISUMIK PERIUSISSAMUT SIUNNERSUUT

Naalackersuisut aningaasaqarniarnermut politikkianni pingaartinneqarluni tunngavigineqarpoq politikikkut anguniakkatut siunniussat aamma aningaasaqarnikkut killisaritinneqartussat ataqatigiisinneqarnissaat. Ingerlatat assigiinngitsut siunniussaqaarlutik anguniagaqarnissaat pingaartinneqarpoq, anguniakkatigut killisaritinneqartussat nalunaarsorneqarput aamma suliniuteqarfinnut nalerassanik tunniussillutik. Aammattaaq kissaatigineqarpoq suliniutinut pingaaruteqartunut tamanut aningaasartuutit sunniutaasa nalilersorneqartarneri eqqummaariffigineqartuassasut. Erseqqissarneqarporlu aqqqissuuseriaatsini pilerinarsaatit politikikkut anguniakkanut ikorfartuutaassasut.

Aningaasaqarnikkut politikkiimi saqqummiunneqartumi ataavartumik erserpoq, akisussaassuseqartumik aningaasanik aqutsisoqassasoq, pisortat ingerlatsivii pitsanngorsaavigineqartuassasut, piffissaq qanittoq ungasissorlu isigalugit oqimaqatigiisitsiniartoqassalluni, taamaasiornikkut ataavartunik aqqiissuteqartuarsinnaaqullugu. Pingaarnepaa-voq eqqumaffigissallugu politikikkut anguniakkat aamma aningaasaqarnikkut killiliussat ataqatigiisilernissaat. Taakku saniasigut piffissami ungasinnerusumi aqqiissutissat patajaatsut pilersinniarneqassapput, mianersorfissaal-lunili pisortat aningaasartuutaasa maannakkorpiaq qaffariarujussuanninnissaat. Erseqqissarneqarportaaq sunniutis-sanik uuttuisarnissap pingaartinneqarnera.

Siunniussat tamakku piviusunngortinneqassappata pisariaqartinneqarpoq suliniutini arlalinni aqutseriaaseq uuttue-riaaserlu pitsaanerusoq. Politikikkut anguniakkat aningaasaqarnikkullu killissaritit ataqatigiisinnerat pilersin-neqarsinnaavoq sakkussanik nutaanik aningaasaqarnikkut aqutseriaatsinik pilersitsinikkut, suliffeqarfiit aqqqissu-gaaneranni immikkoortunut assigiinngitsunut naleqqussakkanik. Anguniakkat sakkussallu tamakku ersarissarneqas-sapput suliffeqarfiit aqqqissugaanerisa iluini, taamaasiornikkut suliffeqarfiup tamarmi iluani malinnaaffigeqarsinna-assamat anguniakkat pingaarnerusut aqutiginiaqallu ataqatigiinnerat. Pitsaassusilimmik ilinniagaqarsimallu arpa-laartumik suleriarsinnaassutsimik pingaartitsinermut taama iliornissaq naleqquttuussaq, ersarissisissavaalu anin-gaasaliissutitigut suut pissarsiarisarineqartarnersut.

Qitiulluinnarpoq anguniakkat aningaasaliissutillu atugassanngortinneqartut ataqatigiisinneqarnerinut ilutigitillugu periussissamik toqqaanissamat pisariaqartitanut kiffaanngissuseqarnissaq. Qitiulluinnarportaaq missigersuusiornermi suliffeqarfinni ataasiakkaani uummaarissumik suleriaaseqarnissaq, taamaasilluni qularnaarneqassamat aqutseri-aatsini uuttuutit assigiinngitsut ataqatigiisinnissaat. Aammattaaq pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu kina sulias-samik sorlermik, sunalu siunertaralugu, ingerlatsinersoq. Matumani innersuussutiginneqarpoq siunertanut - killissari-titanullu aqutseriaaseq atorneqassasoq, siunertanut- inerneriumaakkanullu aqutseriaaseq aamma suliariniakkat tunaartaralugit aningaasartuutissanik missigersuusiortarneq, ataatsimoortumik aqutsinermi peruserineqassasut.

Aqutseriaatsimik periutsimi tassani piumasaqaataavoq sunniutissat ilanngullugit eqqaamallugit sulinissaq, atugaris-saarmermik pilersitsiortorneq/suliniutit assigiinngitsut, sullissinerit aamma suliat allat aningaasaqarnikkut immik-koortitserinermut ataqatigiissuussapput. Missigersuusiornerni suleqatigiilluinnarnissaq pisariaqarluninnoq, Nammi-nersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni qanimut suleqatigiilluinnarnissaq pisariaqarluni, aamma suliffeqarfiit ataasiakkaat iluini. Pisariaqarluninnoq ersarissassallugu allaaserissallugulu, suliassat sullissinerillu suut ki-mit/kikkunnit tunniunneqartassanersut. Tamanna iluaqutaassaaq suliniutit politikikkut anguniagaasut aamma pitsanngorsaait naammassineqarnissaannut eqqummaariffiginerannut. Maannakkut missigersuusiortarnerit kommu-nini aamma Namminersorlutik Oqartussani immikkuullarissumik ingerlanneqartarput, qaqutigunnaq ataqatigiisitsi-niartoqartarluni. Tamanna ajornartorsiutinik immikkuullarissunik ukunatigut pilersitsisarpoq:

- Sanaartugassani aningaasaliissutinut kommunit aningaasanik immikkoortitsisimasinnaasarput, anin-gaasaqarnermulli inatsimmi immikkoortitsisoqarsimasarani.
- Sanaartugassanut angisuunut atatillugu ataqatigiissaarisarnerup amingaataasarnera, kingunerisarpa nukip-passuit atorneqartamata entreprenørit atortuutaasa sumiiffinnit sumiiffinnut arlaleriarlugit assartorneqar-nerinut.
- Aningaasanut inatsisissap suliarinera aamma kommunini aningaasartuutissanut missigersuusiortarneq naammattumik ataqatigiissaarneqarneq ajorpoq.
- Puljekkaartumik aningaasaliissutit, aningaasaliisoqarsimatillu siunertanut aalajangersimasunut atorneqar-tussanik, kingusinnerusukkulli aatsaat erseqqissarneqartartunik qinnuteqaatit sunut atorneqarniarnersut, tamakku malitsigisarpaat kommunit missigersuutaannut ataqatigiisitsisoqartanninnera. Aammattaaq anin-gaasaliissutit tulluanngitsumik sivikitsuinnarmik atasarnerat.
- Tapertaasumik sullissinerit, soorlu ass.pisinnaasanik ineriartortitsinerit ataqatigiissaarneqartangillat, tamatumalu kingunerisinnaavaa ilinniartitsisussaq aggersinneqaraangat pitsanngorsaataasunit iluaqutissat pissarsiarineqanngitsoorneri, killormut ilinniartinniakkat ilinniartiffissamat aallarartinnagit.

Suliniummot Pisariillisaaneq-mut atatillugu, aningaasartuutit aqunneqartarnissaannut siulersuinermilu ilisima-titsisarnissamat tunngasumi (ERP suliniut) Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini marlunni atituumik apersuisoqaqattaartoqarsimavoq. Tassunga atatillugu qulaajarneqarsimapput kontoplanini nutaani periusis-sat/ilusissat sorliit pisariaqartinneqarnersut, ilutigaluguttaaq saqqummersimapput ajornartorsiutit arlaqartut, qulli-unerusutigut aqqqinniartariaqartut.

Namminersorlutik Oqartussat suliffiini aamma kommunini misigisimaneqarpoq sulisut ataasiakkaat akisussaaffilerneqarnerisa aamma suliffimmi atortorissaarutit atugassanngortinneqartut imminnut ataqatigiinnginnerat. Tassunga atatillugu saqqummiunneqarpoq, kontoplaniliornerni siammasissumiit sunniuteqarsinnaanerup naammaginangissusia, taamaattumik taakkunani akisussaaffinnik kivitsisoqarsinnaasarani.

Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini misissueqqissaarnerit takutippaat, periutsit aamma kontoplanit ikorfartortaraat pingaarnerusutut aningaasaliissutit, ilaatigullu suliffiit iluini naatsorsuutit, kisiannili missigersuilluni naatsorsuutit aamma aktiviitit passivillu ilanngunneqartaratik, aammattaaq kontraktit isumaqatigiissutillu allat. Tamatuma malitsigaa siammasissumi aaqqiissutaasartut assigiinngitsorujussuusarnerat, ataatsimoortumik naatsorsuutunik malinnaasinnaanermut ajornartorsiortitserujussuuartartoq. Akisussaaffiit immikkoortortanut tunniunneqartartut aamma periusissiat immikkoortortanut atugassanngortinneqartut taamaasillutik ataqatigiinngitsorujussuusarput.

Ajornartorsiut aaqqiiffigissallugu pingaaruteqartoq tassa kontraktit isumaqatigiissutillu allat aqunneqarsinnaalernissaat, tassami pisortat aqqiissuussaaneranni taamatut sulinissamut ikorfartuutaasinnaasunik periuseqartoqanngimmat. Aammattaaq amigaataasarpog naatsorsuutini aktivit passivillu (pigisat naleqartut aamma nammineq aningaasaatit, pigisat nalikillisakkat akiitsullu) atitunerusumik malinnaaffigineqarsinnaannginnerat. Naliginnaasumik piginnittuunerumut pigisanullu nalilinnut tamanna tunngavoq, aammali pingaartumik aserfallatsaaliuinerit aqqiissuinnissanullu pilersaarutit eqqarsaatigalugit pingaaruteqarlutik.

Aningaasaqassutsip nalunaarsornissaanut kontoplanit pingaarluinnartuupput, taamaattumillu nutaanik kontoplaniliornissat eqqumaffarineqartariaqarlutik. Kontoplanit ilusaat pilersinneqartarput aningaasaqarniarnermi aqutsia-riaatsimi tunngaviusunut naleqqusaaertigut. Taamaattumik pingaaruteqarluinnarpoq, peqqissaarluinnartumik sularininnissaq, eqqumaffigineqartariaqarmat ingerlatsinermut tunngatillugu qanoq ililluni kontoplanip ilusaa pigi-innarneqassanersoq, tamatumuunakkullu aqutsinermi akisussaaffik sumut inissinneqassanersoq.

Innersuusutigineqartutut aqqiissuussineq ingerlanneqassappat piunasaqaatit pisariaqartut:

- Periuseq kontoplanip ilaata sumiiffimmiit ataatsimiit aqutsisoqarneqarnissaa, ilaatali allap sumiiffimmiit allamiit aqunneqarsinnaanerani ikorfartuisusaaq, imannallu aqutsisinnaasooq sumiiffimmi immikkoortortap kontut pingaarnertit ilaannai atuiffigisinnaallugit.
- Aningaasaqarnermut nunamullu imminermut naalakkersuisoqarfimmi immikkoortortaqaalissasoq, tamanik sullissisinnaasumik, taamaasiornikkut kommuninut isumaqatigiissutaasut tamarmik qanittumik ataqatigiis-ineqalersillugit.
- Sullissivik taanna imaluunniit immikkoortorta, piareersimassaaq pisariaqaleraangat pisortat allaffeqarfiini immikkoortunik tamanik ikiorsiisarnissaminut. Pingaaruteqarpoq naliginnaasumik ingerlatsinermut suliassa-niit allaniit immikkoortinneqarnissaa, tamatumuunakkut ersarisseqqullugu sullissivik taanna tamanut atuut-tuusoq. Pingaaruteqarportaaq atuisartut gruppiannik pilersitsisoqarnissaa kommuninit sinniisoqarluartunik.
- Nunamut tamarmut atuuttumik ersarissumik nalunaarsuiffeqalernissaanik pilersitsinissaq, taamaasiornikkut Kalaallit Nunaanni pisortat nunallu innuttaasa - suliffeqarfiit innuttaasullu - akornanni ersarissumik at-aveqarfeqalerniassamat. Pingaaruteqarluinnarpoq aallarnerneqartuni tamani aningaasanik pisassaqaarfiit akiitsoqarfiillu nalunaarsukkani tamani assigiisinneqarqissaarnissaat, periutsini ataqatigiinnissaq peqquti-galugu.

❖ **Innersuusutigineqarpoq kontoplanimik marloqiusamik pilersitsisoqassasoq, aappaa qitiusumit aqun- neqartusaaq aappalu siammasissumi sumiiffimmiit aqunneqartusaaq. Kontoplanip ilaa qitiusumit ingerla- tassaaq aqunneqartariaqarpoq Missingersuusiortarnermut naatsorsuusiortarnermullu siunnersuisoqatigiinnit Aningaasaqarnermut Nunamullu imminermut naalakkersuisoqarfimmi qitiusumik inissimasussami. Im- mikkooortortamut tassunga atatinneqassappat atuisut suleqatigiissitat DCR-mit aamma kommuninit inutta- lerneqartusaaq. Kontoplanip ilaa siammasissumi ingerlanneqartusaaq aqunneqassaaq kommuninit aamma naalakkersuisoqarfimmi atiminni sullissivfeqarfimmi ingerlaqartunit.**

6 F. SULEQATIGIINNISSAMUT PERIUSISSAMUT INNERSUUSSUT, PISORTAT PISINIARTARNERAT

Pisiniartarnermut qitiusumik allaffeqarfik Namminersorlutik Oqartussani inissinneqarsimavoq. Pisiniartarnermut qitiusumik allaffeqarfik, maannamiit PQA-mik taaneqartartussa, Aningaasaqarnermut Sulisoqarnermullu Aqutsisoqarfimmi inissisimavoq. PQA-p siunertaraa qularnaassallugu Namminersorlutik Oqartussat pisiniarsinnaasusiatata annerpaamik atorineqarnissaa, sunniuteqarluartumik aningaasaqarnikkullu iluaqutaasumik pisiniartoqartarniassamat. PQA-p Namminersorlutik Oqartussat killissarititaasunik isumaqatigiissusiorfigisarpai, Namminersorlutik Oqartussani immikkoortortat tamakku aqutugalugit pisiniarfigninnaasaannik. Taakku saniasigut PQA neqeroorusiortarpoq, immikkoortoqarfiillu neqeroorusiornerini isumaqatigiissusiornerinilu siunnersortaasarluni. Kiisalu Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffilersimapput torersumik, ersarissumik naammassiuminartumillu pisiniartarnermut politikkeqarniarlutik, EU-mik suleqateqarnissamik isumaqatigiissut atorlugu.

Pisiniartarnernut periusissiaq nutaaq⁷, Namminersorlutik Oqartussat siunertamut nalerassatut kissaataanik naammassinnittoq, saqqummingajalerpoq. Periusissiasami ilaatigut pingaartinneqarpoq Corporate Social Responsibility, CSR, nioqquteqartartut sorliit pisiniarfigneqartarnissaannik Namminersorlutik Oqartussat suliffiit namminersortut isumaqatigiissusiorfigineqartarnissaannut taanna uuttuutaassaaq. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup 2011-mi nammineerluni misissorsimavaa Namminersorlutik Oqartussat pisiniartarnerat⁸ allatigullu ikiuutinik pisisarnerat, ilaatigut EU-mit piunasaqaataasut tunngavigalugit, aammali qitiusumik allaffeqarfiup pisiniartarnerani sipaarutaasinnasut paasinialugit. Nassuiaammi innersuussutigineqarpoq kommunit suleqatigineqalissasut, pisiarineqartartut annertusinerisigut pisortat inissisimanagerat nukittortinneqassamat.

Namminersorlutik Oqartussat pisiniartarnermut kaajallaasitaqarput, taassuma siunertaraa qulakkeerneqassasoq suliffiit tamarmik pisortanut isumaqatigiissusiornerinissamat naligiimmik periarfissaqarnissaat. Kaajallaasitami nalunaarsorneqarsimapput pisortat neqeroortitsineranni killissarinneqartut, neqeroorusiornermi periusissat, neqeroorummi nalunaarutissaq, neqeroorusiornermi atorussat, piffissaliinissamat- akisussaaffiliinissamullu piffissaliussat aamma neqerooruteqarninni ajungaasup nalunaarutiginnissaa.

Kommunit tamarmik pisiniartarnermut politikkeqarput. Pingasut politikikkut akuerisaapput, kingullerlu 2013-mi politikikkut suliarineqassaaq. Unammillersinnaassuseqarneq pingaartinneqarpoq, aamma sumiiffimmi pisiarsinnaaneq, nunani allani pisiarsinnaanermut naleqqiullugu. Kommunit marluk pisiniartarnermut politikkiminni avatangiisinut tunngassuteqartut pisiniartarnissaminut isumaqatigiissutissanut uuttuutit ilaatippaat. Pisiniartarfissamik nalilersuinermi CSR-ip uuttuutit atornissaa ataatsip pingaartippaa.

Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit pisiniartarnermut politikkiinut atuuppoq, qitiusumik pisiniartarneq aqutugalugu pisiniartoqartassasoq, tassuunakkut qularnaarneqassamat periusissiami aalajagersakkat nioqquteqartumik naammassineqarsimanissaat killissarititaasunik isumaqatigiissusiornermi.

Pisiniartarnissamat ikiuussutissanullu allanut neqeroorusiortarnerit, politikki aalajagiussimasaq apeqqutaatillugu, pisiniussisarnermik sullissineq, nukinnut atugassanngortinneqartunut, allaffissornikkut ilungersunartorsiortitsilersinnaasarpoq.

Apeqqutaatillugu pisiassat sorliit pineqarnerisut, isumaliutigisariaqarpoq, neqeroorusiarineqartartunut nukiit atorineqarnerit naammattuunerisut. Imaluunniit nioqquteqartartut ilaannik, neqeroortitsereernikkut, killissarititaasunik isumaqatigiissuteqartoqassanersoq, allaffeqarfimmi immikkoortortanit atorineqartarsinnaasumik. Pingaarnersussarlu unaavoq neqeroortitsinermi allaffissornikkut aningaasartuutit, iluanaarutigisassatut ilimagisamut naleqqiullugit imminnut akilersinnaanissaat.

BDO-p misissueqqissaarneranit⁹ erserpoq Namminersorlutik Oqartussat nioqutiniq sullissinernillu pisiniartarnerini annertuumik sipaaruteqarfiusinnaasanik takussutissaqartoq. Kommuninut periarfissaasinnasut qularjarneqanngillat, tunngaviatigullu pitsanngorsaannissamat periarfissat assigusuusut ilimagineqarsinnaalluni. Kommunilli eqqarsaatigalugit mianerisariaqarpoq, taakku immikkuualuttortarpasuaqarnertik immikkut unammilligassarimassuk.

Namminersorlutik Oqartussat nalilerpaat pitsaannerusumik pisiniariaatsikkut 1, 7 % sipaarneqarsinnaasut imaluunniit 25 mio. Namminersorlutik Oqartussanut aamma taakku ataanni ingerlatsivinnut. BDO-p misissueqqissaarnerata takutippaa sipaarutaasinnasut amerlanerusinnaanerat, danskit kommuuniini misilittakkat tunngavigalugit. Pisiniartarnermi pitsaannerusumik aaqqiussuinikkut sipaarneqarsimapput 15-17 %-tit, Namminersorlutik Oqartussanut assersuukkaanni sipaarneqarsinnaasut 250 mio - niusinnaallutik. Nunamili sumiinneq aamma assartuinermi periarfissat eqqaamasariaqarput, niueqatigiinnermi ineriartornermut aamma unammilleqatigiinnermut akornutaalersinnaasut. Akerlianilli pisortat ataatsimoorussaminik pisiniartarnermut sullissivat inuiaqatigiinni ima nukittutigilersinnaavoq, taassuma kisimiilluniluunniit niueqatigiittarnermi ineriartorneq pilersissinnaallugu, tamatumuunakkullu qularnaarlugu piffissaq ungasinnerusoq isigalugu sunniuteqarluartumik pisiniartarnissaq

⁷ Namminersorlutik Oqartussat pisiniartarneq pillugu periusissiaa 2013, akuersissutigineqartussaaq

⁸ Namminersorlutik Oqartussat pisiniartarnerat pillugu nassuiaat, 2011

⁹ Kalaallit Nunnaani pisortanit ingerlanneqartuni naammassisaqarnerulitsinissaaq aamma aningaasartuutiniq annikillisaanissaaq, BDO-p misissueqqissaarnera, Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suliarititaat, 2013

qulakkeersinnaallugu, piffissami sivikinnerusumi akikinnerpaanik pisiniartarneq kisiat piummaarlugu. Periarfissat tamakku misissortariaqarput, kisitsisitigut sunniutissatigut (multiplikatoreffekt) nassuiarneqarlutik.

Tassa Namminersorlutik Oqartussanut suliffiutaanullu atuuttumik sipaaruteqarnissamut periarfissaqarpoq. Taakkua qaavinnut ilanngunneqassapput kommunit sipaarutigisinnaasaat, misissueqqissaarnermi suli ilanngunneqarsimanngitsut

Innersuussutigineqarpoq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit suleqatigiinnerisa ineriartornera allorianerit pingasut atorlugit pissasoq. Ungasinnerusooq isigalugu siunertaq tassaassaaq pisortat pisiniussisarneranni ataatsimoorussilernissaq periarfissiuunneqassasoq. Nalilerneqarpoq piviusunngortitsinissap alloriarnikkaartumik pinissaa pingaaruteqartuussasoq, iluatilluarnissaa qulakkeerniarlugu. Maannamut PQA Namminersorlutik Oqartussani immikkuullarissutut inissisimanini patajaallisarpaa. Nalilerneqarpoq immikkoortortaq taanna ineritinneqavissasoq, pisortat ataatsimoorussaminnik pisiniussisarnermut sullissiveqalersinnaanera piviusorsiuussappat.

Maannamut kommunit tarmarmik aamma KANUKOKA-p Namminersorlutik Oqartussat hotelinut biilinillu atartortarnernut isumaqatigiissutaannut ilaapput.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq atortussanik sullissinernillu kommunit pisiniartarnerat pillugu misissueqqissaarneq aallartinneqassasoq, taamaasiornikkut atortussanik sullissinernillu pisiniartarnermi paasisutissat ataatsimoortut pigineqalissammata.**
- ❖ **Innersuussutigineqarpoq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit pisiniartarnermut aqqissuussamik suleqatigiinnerissaat aallartisarneqassasoq. Pingasunik tullerriaanilerlugu suleqatigiinnerq piviusunngortinneqassaaq:**
  - Maannatut suleqatigiinnerq allorianermit siullermi annertusarneqassaaq. Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik pisiniartarfiata aamma kommunit akornanni maannamut toqqaannartumik oqaloqatigiit-toqartanngilaq. Allorianerup siulliup taamaattumik siunertarissavaa pisiniartarneq pillugu akimortumik ataatsimoorussamik oqaloqatigiittarfimmik pilersitsinissaq. Oqaloqatigiittarfiup siunertarissavaa Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu pisiniariaatsit maannamut atuuttut oqaloqatigiis-sutigissagaat. Taassuma saniatigut isummersorfigineqarsinnaavoq killissarititaasunik isumaqatigiissutit Namminersorlutik Oqartussanut aamma kommuninut atuutsinneqarsinnaanersut.
  - Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini pisiniartarnermit misissueqqissaarnerit tunngavi-galugit, ataatsimoorussamik killissarititaasunik isumaqatigiissutit pilersinneqassapput, suliarineqartar-tuni aningaasanik kaaviiartitsinerpaaffiusuni. Allorianerup aappaata siunertaraa akimortumik su-leqatigiinnerup annertusarneqarnissaa. Allorianermit uani siunertaavoq akimortumik suleqatigiinnerup annertusinissaa aamma isumaqatigiissusiortarnerit aallartinneqarnissaa, pisortat susassaqarfiinut tamanut atuuttussanik. Annerpaamik malinnaaffigineqarsinnaassappata pisariaqarpoq ataatsimoorus-samik assigiimmik konto-nut ikkussuisarnermut periuseqarnissaaq Namminersorlutik Oqartussani kom-muninilu, ataqatigiissaakkamik suleqatigiinnerulerneq pisiniartarnermi kisitsisit piviusut tunuliaqu-taralugit ingerlanneqartassammata.
  - Allorianerit pingajuanni pisortat ataatsimoorussaannik pisiniartarnermut sullissiviat pilersinneqas-saaq. Suleqatigiinnermikkut Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit nassuiassavaat pisortat atatsimoorussaannik pisiniartarnermut sullissiviata siunertaa aamma imarisassai. Pisortat ataatsimoo-russaannik pisiniartarnermut sullissiveqalernikkut pisortanit tamanit pisiarineqartartut tamarmik ata-atsimut katersorneqassapput, ataatsimoorlutillu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu pitsaane-rusunik isumaqatigiissusiortassapput. Missiliorneqarportaaq pisortat ataatsimoorussamik pisiniartar-nermut sullissiviata pisiniussisartut aningaasartuutaat ikilisissagaat. Pingaaruteqarpoq pisortat ata-atsimoorussamik pisiniartarnermut sullissivissaata qanoq ittuunissaa immikkoortuni marlunni siuliini misilittakkat aallaavigalugit nassuiarneqassaaq.
- ❖ **Innersuussutigineqarpoq nassuiaasiamik suliaqartoqassasoq, kisitsisitigut sunniutissanut ilusilersuutaallu-ni takussutissamik, sumiiffinni, suliffeqarfinni ilinniagaqarfiusartunilu pisiarineqartartut pillugit.**
- ❖ **Tassunga ilaassaaq isumaginninnermut tunngasunik pisortat ataatsimoorlutik pisiniartarnermut politik-kiannut immikkut ilanngusaqarnissaaq anleqquttuussanersooq.**

7 SULIASSAT ISUMAGINEQARNERANNI TUNNGAVIIT

AJORNARTORSIUTIT

Aaqqissuusseqinnissamut isumaliutissiisummi pisortat suliaat arlallit kommuninut tunniunneqarnissaat siunnersuutaavoq. Naammassinnilluarnerusinnaanermut BDO-p misissueqqissaarnerani erserpoq ataatsimut isigalugu suliassat ilaat pitsaasuunngitsumik aaqqissuunneqartarsimasut. Politikkikkut ataqatigiissaarisussanik aamma allaffis-sornikkut ataqatigiissaarisussanik¹⁰ pilersitsisoqarsimavoq. Suliaq suli naammassineqanngilaq, matumanilu ilanngun-neqassapput isumaliutissiisutit ilaat pisortat suliassanik ingerlatsineranni sipaarutigineqarsinnaasutut isumaqarfigi-neqartut, suliassaq kommuninut Namminersorlutik Oqartussanilluunniit naammassineqassangaluarpat. Akimortumik eqqarsarluni pisortat suliassaassa naammassilluarneqartarnissaat eqqarsaatigineqassapput, suliassat sumut inissin-neqassanersut pinnagit.

Suliassaq kommuninut tiguneqarpat, qularnaartariaqarpoq aningaasartaqarnerisigut aamma naammattunik pigin-naanilinnik sulisussanik peqarnissaat, suliap pitsaassusilimmik ingerlannissaanut. Suliassanik Namminersorlutik Oqartussaniit kommuninut tunniussuineri tunngaviugaluarpog, kommunit tamarmik ataatsikkut suliassamik inger-latalissasut. Isumali tunngavioq tamanna kingusinnerusukkut qimanneqarpoq marloriaammik allaffissortoqaler-neranik malitseqartumik.

Siusinnerusukkut eqqartorneqarsimavoq, kommunit ingerlatsinermit immikkoortortaqaqalissanersut sanaartomernik-aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik ingerlatsinermit kivitsisinnaasunik. Nassuiaatip matuma qulaajassavaa aaqqiissutissaq taamaattoq innersuusutigineqarsinnaanersoq, suliassanilu sorlarni tulluartausinnaanersoq. Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarnermi immikkut ittumik periuseqarnissaq pisariaqartinneqarpoq qulakkeerniarlugu im-mikkoortortani immikkut ittuni suliassanik aaqqiinerit kommuninut tamanut iluaqutaanissaat, taakkua ataatsimoo-russamik aaqqiissutitut inissinnagit kommuninut angerlarsimaffigisaminnut tunniunneqassappata.

Nassuiaatip aalajangersassavai siunissami suliassanik ingerlatsinermit tunngaviusartussat. Innarluutilinnik sullissiner-nit, kommuninut tunniunneqarsimasunit, aamma akiliisitsiniarnermi suliaqarnermit, Namminersorlutik Oqartussanit tiguneqarsimasunit, misilittakkat atorluarniarneqarput.

Nassuiaammi sularissavai:

- A. Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu suliassanik ingerlatsineri tunngavissanik innersuusissalluni.
- B. Innarluutilinnik sullissinermit aamma akiliisitsiniarnermi suliaqarnermit misilittakkat tunngaviusut misis-sorluaqqissaarnissaat. Kommuninut aaqqissuusseqinnerup nalilersorneqarnerani misisuinerup inernerit ata-atsimoortut ilanngunneqassapput.
- C. Kommunit kattussuunneranni killissartinneqartut kissaatigineqartutut sunniuteqarsimanersut misis-sueqqissaarnermi allaaserineqassapput.

---

¹⁰ Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni isumaqatigiissut aamma suliassat allassimaffiat, 2010

7 A SULIAT INGERLANNEQARTARNERINUT TUNNGAVISSANUT INNERSUUSSUT

Aaqqissuuseqqinnermut isumaliutissiissummi suliassat arlalissuit Namminersorlutik Oqartussaniit kommunitun tunni- unneqarnissaat innersuussutigineqarpoq. Tamakku sukumiinerusumik kapitel 7 c-mi allaaserineqarput. Eqqaamasariaqarporli pissutsit amerlaqisut nunamut namminerlutik politikimi aamma aatsitassarsiornermi annertuumik allannguuteqarsimammata isumaliutissiissutip 2005-mi saqqummernerata kingorna. Taamaattumik peqqutissaqarpoq isumaliutissiissutip innersuussutai nutaamik nalilersussallugit, oqaloqatigiissutigalugu taakku tamarmik suli unneqartariaqarnersut.

Nassuiaatip siunertaraa Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiortoqarnissaanut tunngavissanik pilersitsinissaq, tamatumuunakkut piffissami sivisuumi atasinnaasumik pisortat aningaasaqarnerat patajaallisarniarlugu. Uuttuut pingaaruteqartoq tassaavoq pisortat sulianik ingerlatsinerisa aningaasartuutikinnerpaaffissaanut periarfissiuunneqarnissaa, mianeralugit pisortat sullissineranni inatsisigtigut killissaritinneqartussatut piumasaqaataasut. Taamaattumik pisortat suliaaasa sorliussangaluartulluunniit sumut pitsaanerpaamik inissinneqarsinnaanerisa ammasumik oqallisiginissaannut piumassuseqartoqartariaqarpoq, innuttaasut pitsaanerpaamik pisariinnerpaamillu sullinneqarsinnaaqqullugit.

Atugarissaarnermik pilersitsiortornermi (nioqqutissiornermi) aaqqissuusseriaaseq aqutsinerlu pisortat sullissineranni qitiutinneqarsimanngilaq. Tamatumuunakkut pisortat ingerlatsivii namminersorlutik suliffiuteqartut pilersitsiortoriaasianniit (nioqqutissioriaasianniit) tunngaviusumik allaanerussuteqarput, taakkunanami pilersitsiortornermi/nioqqutissiornermi ataavartumik pitsanngorsaajuarnissaq eqqarsaatigineqartuaannarneqartuusoq ilimagineqartarmat. Aalajangersimasumik pissusiuvoq sulisoqarniarneq atorullu, sakkussat aamma ineqarnikkut periarfissat imminnut qilersorsimasutut ataqatigiisinnegartarmata. Missigersuusiata aalajagiunneqareeraangata ilisimaneqaleerertarput atugarissaarneq qanoq annertutigisooq pilersinneqarsinnaanersoq. Atugarissaarneq aamma sullissineq annertunerusut aatsaat pilersinneqarsinnaapput aningaasartuutissat aamma sulisussat amerlisinneqarnerisigtigut qaf-fatsitsisoqaraangat. Taamaasilluni aqutsinermut ilanngunneqarneq ajorput pilersitsiortorsinnaanerlutik tunngasut. Pilersitsiortorsinnaanerlutik tunngasut amigaataasarnerat ajornartorsiutit annersaraat ullumikkumut naleqquttumik ilinniagaqarsimasorpalaavissortumillu pisortat Kalaallit Nunaanni ingerlatsineranni.

Akileraartarnermut- atugarissaarnerullu aningaasaqarniarnerannut unammilligassaq siunertanut pingaaruteqartilerpaat pilersitsiortornerusinnaanerup/suliaqarnerusinnaanerup pingaartinneqarnerunissaa suliassanik tulleriaarisinnaanermiit, pisortat sullissinerisa aaqqissuussaananeranni atugassaritinneqartunilu tulleriaarisinnaassuseq kisimi nalilersuinermi tunngavilersuutigineqartarpoq. Tamatuma pisariaqartilerpaa ingerlatsinermi suleriaatsinik suli annertunerumik pitsanngorsaasoqartariaqarnera aamma pisortat suliffeqarfii akimorlugit annertoorsuarnik ingerlatseriaatsip iluaqutissartai nalilersuinerne ilanngunneqartariaqarput. Taamaasiornerutaaq ersarissisissavaa illuata tungaani politikikkut anguniakkatut siunniussat killilernerne, illuatalu tungaani suliffeqarfinnut suliassanik ingerlatsisussanut, ilinniagaqarsimasorpalaavissortumik qaffasissumik ingerlatsisussanut piumasaqaatit.

Inuiaqatigiit ataatsimoortumik isigalugit pisariaqartinneqarpoq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suleqatigeeriaatsimik nassaarnissaat, aningaasanik atorluanaanissamik qulakkeerinnittumik. Aaqqissuuseqqinneq sioqqullugu, kingornatigulumi, takuneqarsinnaavoq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni ataqatigiisitsi- niarnermik ajornartorsiuteqartoqartoq. Missigersuusiortarnermut suleqatigiisutissatut isumaqatigiisut nutaaq aamma kommunit aaqqissuussaananerisa siunertaata anguniagaasalu nutaamik isigineqalernerat ataqatigiisaa- rinermik ajornartorsiummik siumut isigaluni aaqqeeriarnerupput. Ataqatigiisaa- rinermut ajornartorsiuteqarnerup malitsigisavaa ajornartorsiut una, inuiaqatigiinni atugarissaarnissamut aningaasartuutissat amerleriarujussuarnissaat, pisortat akilersinnaasaannit qaffasinnerusumiilersussat.

Ataqatigiisitsiniarnermut ajornartorsiutip tunngavigaa Namminersorlutik Oqartussat sammisarinerummassuk inuiaqatigiit ataatsimoortumik isigalugit aningaasarsiornerat (makroøkonomi), aningaasaqarnermilu politikimi patajaallisaanermi suliassat, aamma inuiaqatigiit pilersitsiortornermi/nioqqutissiornermi periarfissaanni piumaneqartut neqeroorutillu ataatsimoortumik aqunneqarneri. Illuatungaani kommunit aningaasaqarnikkut politikiminni mikroøkonomiskimik taaneqartartoq (aningaasaqarniarnerup iluani annikitsunnguakkuutaat) isiginerullugu ingerlatsipput. Kommunit qaffaatini ilasisinnaapput akiliisinnaassutsimut, akinut sunniutissanut, innuttaasullu qisuariarnissaannut sunniutissai eqqarsaatigeqqaanngikkaluarlugit. Taamaattumik ataqatigiisitsiniarnermi ajornartorsiut aamma tassaavoq inuiaqatigiit aningaasarsiornerannik aqutsiniarnermi ajornartorsiut, Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni aaqqinneqartariaqartoq.

Pingaarnertut kommunit suliasaraat sumiiffinni tulleriaarinikkut suliassat naammassissallugit. Tassaappullu suliasaqarfii inuiaqatigiinnut ima isumaqartut, sumiiffinni ataasiakkaani tulleriaarineq ingerlanneqarsinnaalluni, taamaasilluni inoqarfinni assigiinngitsuni assigiinngitsunik tulleriaarisooqarsinnaalluni. Taamaattumik Inatsisartut assigiisaa- risumik aalajangersagaannut atugarissaarutinik annertoorsuarnik pilersitsiortorfiusunut kommunit sunniuteqarsinnaanerlutik isumaqanngilaq. Tamakkunani peqqutissaqarpoq pilersitsiortornermi aaqqissuussinerup qaffasissumik ilinniagaqarsimasorpalaartumik pitsaassusilimmik ingerlanneqarnissaa.

Tunngavilersuutit tamakku periarfissippot politikikkut ataqatigiisaa- risut pisortat siunissami suliassanik ingerlatseriaasissaannik oqaloqatigiinnissaannut, aaqqissuuseqqinnermi isumaliutissiissut qanorluunniit innersuusaqarsi-

mangaluarpalluunniit. Pingaartitassat tassaassapput suliniuteqarfissatut isumaqatigiissutaasimasut, kapitalik 2B-mi allaaserineqartut, siunniussaammat Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit ataatsimoorussaminnik aal-laveqarlutik piffissaq ungasinnerusoq isigalugu ingerlatsivinni pingaarnerusuni tamani suliassanut pilersaarusiorta-lernissaat.

Ilutigalugu pisortat suliniutaasa siunniutaat uuttorneqarsinnaasariaqarput, aningaasartuutissanut missigersuutit aqunneqarneri aningaasaqarnikkullu killiliussat eqqortinneqarneri kisiisa aqutsisoriunnaarlugit, naak tammaku anin-gaasaqarnikkut politikkip patajaatsuunissaanut annertuumik pingaaruteqaraluartut. Siunissami pingaaruteqalissaar-taaq pisortat ingerlatsiviisa pilersitsiortuinerisa sunniutaasa uuttorneqarsinnaanerat, tamatumuunakkut anguneqas-sangaluarmat oqimaaqatigiisitsisinnaaneq illuata tungaani pisortat sullissinerat, illuatungaani aningaasatigut, sulisutigut, atortussatigullu sakkuliussat innuttaasunut sullissinermik tunniussisuusut.

Suliassat isumagisassallu allat agguataarneqarnerisa allangortinneqarsinnaanerisa ataatsimut nalilersornerinut ilanngullugu qulakkeerneqassaaq, suliassat nutaat tigussamik naammassinissaannut teknikkimut aningaasaqarner-mullu tunngasunik immikkut ilisimasaqartunik kommunit tamarmik peqarnissaat. Ungasinnerusoq isigalugu suliassa-nik naammassinissinnaanermut pisariaqarpoq kommunini tamani sulisut ilinniarluarsimasut ataatsimoortumik naa-pittarfeqarnissaat, inuit ataasiakkaat apeqqutaatinnagit.

- ❖ **Innersuussutigineqarpoq politikikkut ataqatigiissaarisut qulakkiissagaat kisussaaffimmik iluini, sun-niuteqarluartumik, tulluuttumik aningaasaqarnikkullu illersorneqarsinnaasumik suliat inger-lanneqartarnerinut isummernissamik tunngavissiamik suliaqartoqarnissaa.**
- ❖ **Saqqummiussassani tamani aallaaviussaaq suliap naleqqunnerpaamik ingerlaneqarsinnaanera, apeqqutaatinnagit periutsit inatsisillu maanna atuuttut. Tamakkua allangortinneqarsinnaapput suli-aq pisortat suliffiannit maanna ingerlatsisumit allamut nuunneqassangaluarpat.**

7 B AKILIISITSINIARTARNERMIK AAMMA INNARLUUTILINNIK SULLISINERMIK MISIS-SUEQQISSAARNEQ

Isumaqatigiissutigineqarpoq innarluutilinnik sullissinermi kommunit tiguserannik misilittakkat aamma Namminersorlutik Oqartussat akiliisitsiniartarnermik tiguserannit misilittakkat, atorneqassasut, sulianik tunniussuinermi tunngavissat innersuusiariเนqalerpata.

Nalilersuinerit taakku marluk ingerlanneqassapput suliarineri ataatsimut isigalugit, ukunatigut:

- Nalilersuineq aallartitsinnagu ataqatigiissarisut sulinermi tunngaviusussat aalajangersassavaat.
- Suliassap maannamut inissimaffiata tunulequtaa/siunertaa nalilersuinermi pingaaruteqartumik tunngaviusaaq.
- Nalilersuinermi ataqatigiissaarisut ilanngutissavaat suliamut kikkut soqutigisaqartuunersut aamma inuttut saaffigineqarsinnaasutut inissisimanersut.
- Nalilersuineq inerneqassaaq pineqartunut marlunnut tigussaasunik innersuussuteqarluni aamma sulianik ingerlatsisarnernut suliallu inissinneqartarnerisa siunissami oqallisiginneqarnissaanni periusissanut tunngavilersuisumik.

Akiliisitsiniartarneq

Akiliisitsiniartarneq qitiusumik ingerlanneqalerpoq 1. april 2008. Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit marts 2012-mi isumaqatigiippat suleqatigiisitamik akiliisitsiniartarnermik suliaqarnermi periusissiasamik suliaqartussamik pilersitsiniarlutik. Suleqatigiisitap suliassami allattorsimaffiat pivaa arlalinnguanillu ataatsimiittarsimalluni. Suleqatigiisitamit inerniliissumik, aaqqiissuutissanulluunniit siunnersuummik, takkuttoqanngilaq, ataatsimoorumik suleqatigiissitatulli allatulli suleqatigiissitaq una inuttassaqarniarnikkut amigaateqarmat, suliap naammagiarlutumik tunngaveqarluartumillu nalilersornissaanut qulakkeerinnittusarnik.

Suliassat allaaserineqaaqaarnerat naammassorinarpoq suliaqartuunersut naleqqiullugu qulaajarneqartussaamat akiliisitsiniartarnermi suliap ingerlanneqarnera tulluuttumik inissinneqarsimanersooq aamma akiliisitsiniartarneq naammanginarlutuunersooq, Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu akiligassallit ikileriarnissaat uuttuutigalugit. Akiliisitsiniartarnerup annertussusia nalilersuinermi allaaserineqassaaq, siunnersortimik avataaneersumik sapinngisamik ikiorteqarluni.

Nalilersuinermi immikkut pingaartinneqassapput aningaasanik tigorianaannarnik peqartarnermut tunngasut Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini:

- Akilersuutitut siumoortumik akiliussinerit.
- Taarserneqartussaaitanik ikiorsiisarneq.
- Meeqqanut angerlarsimaffik qimallugu inissinneqarsimasunut angajoqqaat akiliutaat.
- Ulluklut paaqqinnittarfinnut akiliutit.
- "Akiligassat assigiinngitsut"-nik taaneqartartunik, eqqartuussisarnermut inatsimmut attuumannngitsunik, akiliisitsiniartarneq.

Suliamik nalilersuinermi uku ilanngullugit nalilerneqassapput:

- Akiliisitsiniartarnermi assigiisumik periusaqarneq, tamatumuunakkut inatsisitigut innarlitsaalisaaernerup pingaartinneqarnera eqqaamaniarlugu.
- Akiitsullit akiligassarfiillu sullinneqarnerisa qanoq pitaassuseqarnerat aamma naammassisaqarfiusarnerat.
- Akiligassanik akiliisitsiniarnermi aqutsineq pingaarnersiunerlu, akiligassallit akiliisinaasuseqarnerusorisat eqqarsaatigalugit.
- Akiliisitsiniarnermi periutsit sunniuteqarnerpaat atorneqarnerisa kingunerinik eqqumaariffigisaqarnissaq.
- Akiliisitsiniartarnermi suliniutit ataqatigiissut.
- Pisortatut suliamut eqqumaarinninnissaq.
- Allaffissornikkut sakkussat naleqquttut.
- Suleriaatsit sunniuteqarluartut.
- Sulisunik ataavartumik pikkorissaasarneq ilinniartitseqqitarnerlu

Nalilersuinermittaaq ilanngullugu isummerfigineqassaaq akiitsunik pinaveersaartitsinissanut siunertatut atorneqartup ilanngussamik akiliisitsisarnerup sunniutai, aamma pisortat sullissinerannut PBS-mik isumaqatigiissuteqarluni akiliisitsisarneq inatsisitigut piumasaqaatitut ingerlanneqalersinnaanersooq.

Nalilersuineq 2013-ip naanerani saqqummiunneqassaaq, kingornatigullu aningaasartuutissanut missigersuusiornermi suleqatigiinnissamut ataqatigiissaarisunit suliarineqarsinnaalissalluni. Ataqatigiissaarluni suleqatigiisitaq akiliisitsi-

niartarnermi aaqqiissutissanik patajaatsunik siunnersuuteqassaaq, 2015-miit atuutsinneqalersinnaasunik, periarfissaqarpalluunniit siusinnerusukkut.

❖ **Innersuussutigineqarpoq akiliisitsiniartarnek pillugu nalilersuisoqassasoq siunnersortimik avataaneersumik ikiorteqarluni, ataaniittullu sammeneqassasut**

- ❖ Nalilersorneqassaaq maannakkumut suliassamik ingerlatsineq naleqquttuunersoq, imaluunniit ilaata kommuninut uterteqqinneqarsinnaanera.
- ❖ Nalilersorneqassaaq akiliisitsiniartarnermi suliassat naammassinissaannut naammattunik aningaasaliisoqarsimanersoq, pisortaniit isertinniarneqartussatut piumasaqaatinut naleqqiullugit, matuminanissaaq ilanngullugit pisortaqaarnikkut- sulisoqarnikkullu nukissat eqqarsaatigalugit, kiisalu allaffissornikkut sak-kuluneqarsimasut.
- ❖ Akiliisitsiniartarnermut tunngatillugu inatsisiliornikkut periarfissat nutaat innersuussutigineqarnissaat, tamatumuuna akiligassallit maanna inatsisit malillugit inatsisitigut innarlerneqannginnissaasa illersorneqarnerat annikillisinneqassangaluarpuunniit. Siunertaq tassaavoq pisortanut akiitsunik akilersitsiniartarnerup aamma akiitsoqalersitsinaveersaernerup pitsanngorsaavigineqarnissaa. Innersuussutissat soorunami innuttaasut inatsisitigut innarlernaveersaerneqarnerinut killiliussat iluanissapput.
- ❖ Nalilersuinissaq IT-mik tunngaveqartumik atortoqarluni akiliisitsiniartarnek- aamma akiliisarnermut periu-seq atorneqalersinnaanersoq, akiitsorpasuarunik ikilisaassutaasinnaasoq. Periutsip taamaattup suut tunngavigalugit atulersinneqarsinnaanera, innuttaasut inatsisitigut illersorneqarnerat annikillisinnaagu aamma mianeralugit innuttaasut ilarpasui pisortat akiliisitsiniartarfiinut ulluinnarni naliginnaasumik atuumassuteqarnek ajornerat.

Innarluutillit sullinneqarnerat

Innarluutillit sullinneqarnerat kommuninut tunniunneqarpoq 1. januar 2011. Suliap tunniunneqarneranut atatillugu isumaqatigiissutigineqarpoq, suliap nalilersuiffigineqassasoq kingusinnerpaamik juni 2014. Suliamik tiguserminnut atatillugu allaffissornikkut suleriutitsigullu kommunit nalilersuillutik aallartereerput. Isumaqatigiissutaareersutut Namminersorlutik Oqartussat peqatigalugit nalilersuinissamut tamanna piareersaataavoq. Nalilersuinerup ingerlanerani siunnersuisartumik avataaneersumik ikiorteqartoqartariaqarpoq.

Kommunit nalilersuineranni makkua pingaartinneqarput:

- Innarluutillit Danmarkimi maanna inissinneqarsimasut angerlaanneqarnissaannut pissutsinut tunngasut.
- Sullitanut taakkununga Kalaallit Nunaanni tulluurtunik inissialiortiternissaq.
- Innarluutillit isumagineqarnerannut inuit akisussaasut ataatsimoorluni akisussaaffeqartumik ilisimasaqarnerulernissaannut/pikkorinnerulernissaannut suliniutit.
- Suliamik tiguserinup allaffissiornikkut kingunerisai, matumunanissaaq suliap ingerlanneqartarnerisa kingunerisaat.

Innarluutilinnik sullissinerup nalilersorneqarneranut aamma ilaavoq inissanik atorluaaniarnissamut pilerinar-tunngortitsisarnerup nalilersorneqarnera, immikkoortoq 4-mi allaaserineqarsimasunut atuuttoq. Sullinneqarnermik akiliisumut aamma qularnaarneqartussaavoq, sullissinerup pitsaassusaanut aamma sunniuteqarluarnissaanut, akiliisup sunniuteqaqataanissaa. Nalilersuineq 2014-ip qiteqqunnerani saqqummiunneqassaaq, tamatumu kingorna missigersuusiortarnek pillugu ataqatigiissaarisunit sularineqassalluni. Ataqatigiissaralutik suleqatigiissitat innarluutillit sullinneqarnerinut tunngasunik aaqqiissutissanik sivisuumik atasinnaasunik innersuussuteqassapput, 2015-miit atuutilersussanik.

❖ **Innarluutilinnik sullissinerup kommuninut tunniunneqareernerani innersuussutigineqarpoq nalilersuisoqassasoq siunnersortimik avataaneersumik ikiorteqarluni. Suliassat makkua nalilersuinermi ilaatinneqassapput.**

- Innarluutillit Danmarkimiit angerlaanneqarnissaasa sulisoqarnikkut aningaasatigullu kingunerisassaaniq nalilersuineq.
- Suliassap kommuninut tunniunnerata malitsigisaanik allaffissornikkut sipaarutaasut misissoqqissaarneqarneri.
- Sulisut innarluutilinnik sullissinermik ingerlatsisut ilinniarsimasamikkut sunik pisinnaasariaqarnerannik innersuusiorneq aamma qanoq sumillu aningaasalersorneqartumik innersuussut qulakkerneqassanersoq.
- Innarluutillit sullinneqarnerisa aningaasalersorneqarnerat naleqquttuunersoq nalilersorneqassaaq. Taamaangippat, innersuusiortoqassaaq qanoq ililluni aningaasalersueriaaseqartoqarsinnaasoq, suliap sunniuteqarluartumik pitsaassusilimmillu naammassineqarnissaanik qulakkeerinnittumik.

- Nalilersorneqassaaq kommuninut ataatsimoorussamik ingerlatsiviup pilersinneqarneratigut qulakkeerisoqarsinnaanersoq suliamik pitsaasumik ingerlatsinissaq aamma innarluutilinnik sullissinermut aningaasartuutiniq aqutsineq eqqarsaatigalugu. Matumani ilanngullugu nalilersorneqassaaq immikkoortortanik taamaattumik pilersitsinissamut inatsisitigut suliniutissat sorliit ingerlanneqarnissaannut innersuussutit, eqqartorneqartoq innersuussutigineqassangaluarpat.
- Tarnimikkut innarluutillit amerliartuinnarnerisa kingunerisaannik nalilersuineq, taakkualu sullinneqarnerannut pisortat neqeroorutigisartagaasa nalilersorneqarnerat.

7 C KOMMUNIT KATUSSUUNNERISA SUNNIUTAANNIK MISISSUEQQISSAARNISSAMUT KILLILIUS-SAT

Pisortat aaqqissuusseqqinnerisa kingunerisaanik kommunit 18-nit kommunerujussuanngorlugit sisamaanngortin-neqarput. Siunertat arlallit pingaarnerusut ilagaat pisortat ingerlatsiviisa nutarterneqarnissaat. Aallaaviuvoq Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni sulisut attaveqaqatigiittarnerisigut nukissanik annerusunik pilersitsinissaq aamma suleqatigiilluarnerulernissaq. Aamma kissaatigineqarpoq kommunit aningaasaqarnikkut patajaannerusut pilersinneqarnissaat innuttaasunik amerlanerungaartunik tunuliaqutaqartut. Kommunini nutaani anguniarneqartussaavoq ilinniarsimassuseqarnerorpalaartumik allaffissornikkut ingerlatsinissaq pisortat pitsaanerumik aqutsinerisigut aamma ilinniarluarsimanerumik sulisoqarnikkut.

Qinersivik siulleg qaangiutereerpoq. Naalackersuisunngoqatigiilluni isumaqatigiisummi erserpoq nalilersuisoqasasooq takuniarlugu aaqqissuusaaanikkut nutarterinerup siunertani angusimaneraa. Kommunilli kattussuunnerisa sunniutaannik misissueqqissaarnissaq kisimiissinnaangilaq, allaffissornikkut politikikkullu aqutseriaatsit aamma misissorneqassapput, takuniarlugu kommunini atugarissaarnermik pilersitsiortornerup aamma atugarissaarnermik pilersitsiortornermi pitsanngorsaait, kissaatigineqarsimasut tunniussinnaaneraat. Tamakkua aaqqissuusseqqinnermi aallaavittut ilanngunneqarsimangillat, kisiannili pingaaruteqarluinnartuullutik sunniuteqartuluartumik pisortat ingerlatsinissaasusiannut aamma politikkerit siunniutassanik anguniakkanillu aalajagersaasarfiisa, killissaliillutillu allaffissornikkut sulisut periarfissaannik nalilersornissaannut. Kingornatigullu inernerisassai uuttorneqassapput, susasaqarfinnut pilersaarusanut aamma atugarissaarnermik pilersitsiortornermi pitsanngorsaatinut naleqqiullugit.

Kommunit kattussuunnerisa sunniutaat.

Taamani naalackersuisuusut 2003-mi aaqqissuusaaanermut ataatsimiititaliamik pilersitsipput, teknikkikkut sulisoqarnikkullu misissueqqissaarnermik suliaqartussamik, pisortat ingerlataannik suliat naammassineqarniarnerisa allannguutissaannik aalajagiiniarnissamut tunngavissanik. Aaqqissuusinnermut ataatsimiititaliap isumaliutissiissutini¹¹ 2005-imi saqqummiuppa.

❖ Pisortat sulianut ingerlatseriaasissaannut tunngavissat taamani ima allaaserineqarput:

- Pitsaanerumik sunniuteqarnerumillu innuttaasunik sullissinerup pilersinneqarnissaa, pisortat ingerlataat innuttaasunut qaninnerulertariaqarput.
- Innuttaasut inatsisitigut illersorneqarnerisa qaffatsinnissaat, inatsisiliornerup aamma allaffissornikkut periutsit ajornaallisinerisigut.
- Pisortat ingerlataannut qarasaasiakkut isernissamut ajornaallisaaanissaq, ilaatigut innuttaasut imminnut kiffartuussinnaanannut periarfissiinikkut.
- Kommunini sulisut ilinniarsimasaminnik ingerlatsinerisa aamma ilinniartitaanerup qaffatsinneqarnissaat.
- Inoqarfinni tamani qitiusumik sullissivinnik pilersitsisoqassasooq, pisortat ingerlataannut innuttaasut qarasaasiakkut isersinnaanissaanik qulakkeerinnittumik.

Isumaliutissiisummi immikkut pingartinneqarsimavoq sumiiffinni tamani innuttaasut qanittumik aalajageeqataasinnaanerisa qularnaarneqarnissaat, kommunit 18-iusut sisamaannangortinneqarpata. Innersuussutigineqarpoq atuisartunik siulersuisoqalernissaa sumiiffinni aallaaveqartumik innuttaasut sunniuteqarsinnaanerat qulakkeerniarlugu. Innersuussutigineqarportaaq siunertanut - aamma killiliussanut aqutsineq eqqunneqassasooq, qularnaarniarlugit qitiusumik aqutsinissaq aamma sumiiffinni ingerlatsinissaq, ingerlatseriaaseq tulluortoq ingerlatsivinnut politikikkikkut allaffissornikkullu aqutsisoqarfinni ungasissuni inissisimasunut.

Isumaliutissiisut imaqarpoq innersuussutinik tigussaasunik arlalissuarnik Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akornanni suliat ingerlatassat agguartaarneqarnissaannut. Innersuussutit aallaavigaat isumaliutissiisummi tunngavissuussat, siunertallu tassaapput pisariillisaaneq aamma pitsanngorsaaneq, immikkoortortat allisinneqarnerisigut ilinniarluarsimapalaartunik siulersorneqarlugit allaffissornikkullu pisinnaasaqarfiunerullutik ingerlatsiffiussat.

Piffissami isumaliutissiisutit saqqummiunneqarneraaniit aaqqissuusseqqinnissap akuerineqarneranut upernaakkut ataatsimiinnermi 2007-mi, isumaliutissiisummi innersuussutaasut ilaat ataaseq piviusunngortinneqarpoq, tassa akileraartitsisarnerup akiliisitsiniartarnerullu qitiusumik ingerlanneqalernera. Aaqqississeqqinneq aatsaat atuutilivimmat 1. januar 2009, isumaliutissiisutit innersuussutai arlalitsigut naammaasineqarput, kisianni sunniutai nalilersorneqarsimangillat, isumaliutissiisummi innersuussutini tunngavilersuutinut naleqqiullugit. Innersuussutit piviusunngortinneqartut ukuupput:

¹¹ Pisortat suliaasaqarfianni aaqqissuusaaaneq pillugu isumaliutissiisut, 2005

- Kommunit killeqarfii nutaat, qinersinissanut piffissalersuineq, aamma IT teknologi atorlugu ataatsimeeriaatsit.
- Ataatsimoorussamik innuttaasunik sullissinermi qarasaasiakkut isertarfiup pilersinneqarnera.
- Akileraartitsisarnerup akiliisitsiniartarnerullu qitiusumik ingerlanneqalernera.
- Pilersaarusiortarnermut oqartussaaffiup kommuninut tunniunneqarnera.
- Innarluutilinnik sullissinerup aamma VSP-ip PPR-illu tunniunneqarneri.
- Inuussutissarsiutinut tapiissuteqartarnernut aaqqissuussinerup qitiusumut nuukkiartornerata ingerlatiinnarnera.

Suliassani allani isumaliutissiissutit innersuussutai suli piviusunnigortinneqangillat. Suliassat ukuungaluarput, tamarmik innersuussutigineqartutut kommuninut tunniunneqartussaagaluit:

- Nioqqutissanik pilersuinermi, imaatigut- silaannakkullu angallannermi sullissineranut isumaqatigiinniartarnerit akisussaaffigineqarnerat.
- Innaallagissamik-, imermik aamma kiassarnermik pilersuinerup, umiarsualiveqarnerup, inissialiortitsernerup aamma sanaartornerup akisussaaffigineqarneri.
- Imigassamik ajornartorsiortut katsorsarneqartarnerisa, peqqinnissamik isumaginninnerup aamma pinaveersaartitsinerit ilaasa akisussaaffigineqarneri.
- Meeqqanut atuariortitsineq, aamma ilinniartitaanerit allat ilaasa ingerlanneqarneri.
- Inatsiliornermi pisariillisaanissaq aamma innuttaasut maalaaruteqarnissamut periarfissaasa pisariillisarneqarnissaat.
- Utoqqalinersiuteqarneq, qitornartaarnerup kingorna ullormusiaqarneq, ineqarnermut tapiissutit, meeqqanut tapiissutit, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit aamma meeqqamut akilersuutit.

Suliassanik ingerlatsinermi ajornartorsiutit allat amerlanerpaat nassuiaatip immikkoortuini allani ilanngunneqarput, taakkunani tigussaasunik innersuussuteqarpoq aaqqiissutissanut periarfissanik imaluunniit misissueqqissaarnissanut, siunertaralugu pisortat suliassanik ingerlatseriaasiisa sunniuteqarnerpaamik aaqqiiffiginissaat. Kisianni aaqqissuusseqqinnerup malitsigisaanik ataatsimut isigalugu siunniussanut sunniutit ataatsimoortumik takussaangillat.

Onnersuussutigineqartutut aaqqissuusseqqinnerup naliliiffigineqarnissaanut 2014-imut aningaasanut inatsimmi aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq. Nalilersuinissamut atatillugu innersuussutigineqarpoq, kommunit innutaasut aamma soqutigisaqatigiiffiit sapinngisamik annertunerpaamik ilaatinniassagaat, taamaalilluni nalilersuineq atituumik tunngaveqaqqullugu.

❖ **Innersuussutigineqarpoq kommuninut aaqqissuusseqqinnerup siunertani angusimanerai pillugit misissuineq ingerlanneqassasoq. Mississueqqissaarnermut ilaassapput 7B-mi misissuineranut ilaliussassat suliarneqartut, akileraartitsisarnermut aamma akiliisitsiniartarnermut tunngasut.**

❖ **Misissuinerup uku ilanngutissavai:**

- Innutaasunik pitsaanerumik sunniuteqarnerusumillu sullissinissamut siunertaq naammassineqarsimanersooq nalilersorneqassaaq.
- Innuttaasunik sullissinermi pisariinnerusunik qarasaasiatigut aqutissiussisoqarnissaanut siunertaq naammassineqarsimanersooq nalilersorneqassaaq.
- Nalilersorneqassaaq innuttaasunik sullissiviit immikkoortortaasa suliassatik naammaginartumik suliarisarneraat, inuttaasut isaannit aamma pisortat tugaannit isigalugit
- Kommuninik aaqqissuusseqqinnerup kingunerisaanik qanitami oqartussaaqataaerimut akuliusimatinneqarnermullu sunniutai nalilersorneqassapput, politikkimik allaffissornermillu ingerlatsinerimut naleqqiullugit aamma innutaasut isaannit isigalugit.
- Sullissinermi assigiissaarinissamik siunertaq piviusunnigortinneqarsimanersooq nalilersorneqassaaq, kommunini sisamaasuni tamani immikkut, aamma kommunit sisamat imminnut naleqqiuteqattaarlugit.
- Innersuussutigineqarsimasutut kommunini allaffissornikkut ingerlatsinerit ilinniagaqarsimaarpalaarnerulersimanersut aamma pisinnaasaqarnerulersimanersut.

Kommunit aqutsinikkut aaqqissuussaanagerat

Kommuninik aaqqissuusseqqinnermut siunertaavoq kommunit nukittunerusut pilersinneqarnissaat, tunngavilersuutit kapitalimi siuliani allaaserineqarput. Aaqqissuusseqqinnermut atatillugu kommunalbestyrelsinut ilaasortat amerlasusaat ikilisinneqarput aamma taamanikkut nunaqarfinnut aqutsisut kattussuunneqarlutik. Innuttaasut qinikkatut sinniisaasa ikilisinneqarnerannut tunngavilersuutigineqarpoq, kommunalbestyrelsinut ilaasortat kommunit angunia-

gaat ineriartortinneqarnissaallu samminerulissammassuk, suliassanik ataasiakkaanik sullissisutut, kommunini minerni amerlasuuni ileqquliunneqarsimasutut, inissisimajunnaarlutik.

Kommunit aqunneqarnerannut inatsit marloriarluni kommuninut nutaanut nalimmassarneqartarsimavoq, siullermik aqqissusseqqinnissamut atatillugu, aappassaanillu sumiiffinni sinniisuutitat aamma lokalrãdit sammineqarmata. Kisiannili ingerlatsineranut inatsit oqaluuserineqarsimanngilaq kommunit suliassanik ingerlatsisarnerannut aamma siunniussanut nutaanut unammilligassani kommunalbestyrisinit aqqinneqartussanut tunngatillugu.

Nunamut tamarmut unammilligassat pillugit pisortat ataatsimoorussamik suliqaarniarlutik isumaqatigiissuteqarpata, aamma pisariaqarpoq nuna tamakkerlugu isiginninnerit ilanngullugit kommunalbestyrelsinit sumiiffinnut aalajangersaasoqartarnissaa. Suleqatigiinnermi malittarisassat allannortinneqarput, atugarissaarnermik pilersitsiortornermut kommunit kisimiillutik aaliagersakkatit pigisinnaangilaat, Namminersorlutik Oqartussat aamma akuliutsinneqartariaqarput. Namminersorlutillu Oqartussat kisimiillutik kommunit suliassanik aningaasartuutissanillu tuniorarsinnaangilaat, DUT-mi tunngavilersuutit maleqqissaartinnagit aamma suliassanik ataatsimoortumik tigusinissamut kommunit suliassa at eqqumaffigitinnagit.

Kommunit aqunneqarnerannut aqqissuussineq pillugu nutaamik eqqarsartoqarnissaa pisariaqarpoq, politikikkut allaffissornikkullu. Aqutsinissamut sakkussat ajornarnerulernikuupput allaffissorfinnilu ilinniagaqarsimasorpalaarne-runissaaq piumasaqaataalluni, allaffissorfiit aamma kommunalbestyrelsinit tunniuttussaammatigit aalajagersakkat malitsigisassaasa sunniutissaasalu nalunaarsorneqarneri ersarissut. Inuit qinigaasa kommunalbestyrelsit aamma kommunini suliffiit sullissit akornanni oqimaaqatigiissuseq pilerseqqinneqartariaqarpoq. Periusissat nutaat pisariaqartinneqarput, innuttaasut pisariaqartitaannik qitiulersitsisut aamma pilersitsisinnaassutsimik, kajumilersitsisinnaassutsimik, aqutseriaatsimik, akisussaaffeqarnermik namminersortunngorsaanissamillu pingaaruteqartutigit innimiginnittumik periuseqalersitsisumik.

Aqutseriaatsimut ilusiliussat maannamut atuuttut ataatsimik amerlanernilluunniit ilaneqassapput, periarfissaqartilerlugu kommunit siunertanut naleqqunnerusunik toqqaasinnaanissat aqutsinerup ilusilernissaanut aamma suliassat inuttalernissaannut periarfissat arlaannik naleqqunnerusumik toqqanissaaannut. Aqutsineranut inatsisip ikorfartortussaavaa suliffinni immikkoortortat ineriartortinneqarnissaat siuarsarneqarnissaallu innuttaasunik pitsaanerusumik sullisinnissaaq siuarsarniarlugu.

Kalaallit Nunaanni pisortat ingerlatsinerat arlalippassuartigit pisariitsumik aqqissuussaavoq; nuna tamakkerlugu aqutsineq qaffasissutsimi 1-miippoq kommunillu sisamat siammasissumik aqutsinerat qaffasissutsimi 2-miilluni. Taakkununga ilaapput Namminersorlutik Oqartussat suliffiutaat pisortanit pigineqartut, nuna tamakkerlugu atugarissaarutit assigiingitsunik pilersuisut, ilaatigit, annerusumik minnerusumilluunniit, kiffaanngissuseqartumik niueqatigiinnerit periarfissuussaasa iluini ingerlanneqartut. Akileraartarneq aamma akitsuusiisarneq taamatuttaaq pisariitsumik aqqissuussaavoq. Ilisarnaatit tamakku pisortat ingerlatsiviisa aalajagusimaniartariaqarpaat, tassa pisariitsumik aqqissuussinerit innuttaasunut paasiumarnerulersarmata.

Allannortitsinissamillu pisariaqartitsineq tatigisingaluttuinnarpoq. Ukiuni tullerni atugarissaarnissamik sullissinermik pisariaqartitsinermik noqqaanerup, ukiuni makkunani aggersunilu innuttaasuni atuuttup aamma sullissinermik pilersuinerup, akileraartarnermik akilersorneqartumik maannatut atugarissaarnerup aqqissugaaneramik pilersitsisup, akornanni qunneq annertusiartuinnassaaq. Siunissami atugarissaarnissamut qulakkeerinnittussamik sakkussat pingaarutilittut allannuinerit isigineqartariaqarput. Tamanna pissaq pisortat ingerlatsinerisa nutarterneqarnerisigut aamma pitsanngorsaavineqarnerisigut. Pisortat ingerlatsiviini pilersitsisarneq ima qaffatsinneqartigisariaqarpoq, aningaasat sipaarutaasussat nuunneqarsinnaassallutik pisortanit atugarissaarnermik sullissinerup annertussutissaannut, pisortat aningaasatigit missigersuutaat ataatsimoortumik allannortinnikkaluarluarlugit. Pilersitsisarnermi qaffariaatissat pilersinneqassapput aqutsisut sulisullu ilinniagaqarsimarpalaarnerulernerisigut, atugarissaarnermik pilersitsiortornerup pitsaanerusumik aqqissuunneqarneratigit aamma siunertanik- naammassisassanillu isumaqatigiissuteqarnertigit.

Kommunit aqunneqarnerisa aqqissuussaanerata nutarterutigisinnaavaa suliassanik inniminniisarnerup aamma suliassanik ingerlatsisarnerup immikkoortinneqarnerulernerisigut, politikkerit isumaginerulissangaluarmissuk politikkerit pingaarnersiunerit, suliassanillu isumaginninnissaaq immikkoortortanut aqqissuussaaneramik ilinniagaqarsimarpalaarnerusumik ingerlatsivinnut tunniullugu. Aqqissuussinerup tamaattup malitsigisagaluarpa politikkerit susasaqarfii tasaanerulersut pilersaarusiunerit, pisortat oqartussaaffiinik ingerlatsinerit aamma innuttaasut ombudsmandiisut- nakkutilliisuisullu inissisimaneq. Aqqissuussinerup taamaattup qulakkiissavaa ineriartortitsinissamik sammisaqarnerulernerup periussiornerlu kommunalbestyrelsinit katersorneqassangaluarimat, ilutigalugulu atugarissaarnermik sullissinerup pitsaanerulernissaanik akikinnerulernissaanillu ersarinnerusumik sammisaqalernerup.

Atugarissaarnermik pilersitsiortornermut ingerlatsinermik akisussaaffik taamaalluni ilinniagaqarsimarpalaartunik susasaqarfuilissangaluarpoq. Aningaasaqarnikkut ukiumoortumik isumaqatigiissuteqartarnernut tamanna aallaaviulissangaluarpoq, pilersitsiortornermilu pitsanngoriaatissanut piumasaqaatinut ilatinneqalerluni. Immikkoortortat suliffiit ingerlatsisussat siunertanut- naammassisassanullu isumaqatigiissutit atorlugit aqunneqassapput. Pisariaqarfisigut aningaasaqarnikkut pilernarsaatit ilanngunneqartarsinnaallutik.

- ❖ Innersuussutigineqarpoq politikikkut ataqatigiissarisut oqaluuserissagaat kommuninut aqutseriaatsip ilusaa, siunertaralugu piffissaq ungasinnerusoq isigalugu pilersaarusiortarnerup politikikkut eqqumaffigineqarnerulernissaata kommunini nukittorsarneqarnissaa
- ❖

8 INATSILIORNERMI SUNNIIVIGEQTIGIINNEQ

AJORNARTORSIUTIT

Inatsiliornermi suleriaatsip aqqissuuteqqinneqarnissaa pisariaqarpoq, nutaamik inatsiliornerup kingunerisaisai sapinngisamik piaarnerpaamik aqqissuteqarfigineqartarniassammata. Kiisalu inatsisit ataatsimoortut, ilann-gullugit kommuninut pisinnaatsissut, misissoqqissaartariaqarput, immikkut aqqissuunneqarneri/suleriutsini peri-utsit naammaginarunnaartut paasiniarlugit. Inatsisit pisoqaanerit ilaat kommunit kattussuunneqarnerinut naleqqus-sagaangillat.

Inatsiliorluni suliaassat suliarineqarnerani sapinngusamik siusissukkat kommunit peqataatinneqartalernissaat qulak-kerlugu periutsinik pilersitsisoqassaq. Pingaaruteqarpoq inatsiliornermi inatsisinik allanngortitsisoqarnissaanik pisariaqartitsinermik aamma inatsiliornermi suliniuteqarnermi sunniutigisinnaasanut tunngasut kommunit ilisi-masaasa mianerineqarnissaat.

Inatsisissat nutaat ima ilusilersorneqassapput, sulisunik akademiskimik (qaffasissumik) ilinniagaqarsimangitsunit atuutsinneqarsinnaalernissaat ajornanngippat periarfissaqalersillugu aamma periutsit imminnut aquttut atorlugit, soorlu assersuutigalugu Sullissivik. Isuma una tunngavioq aallaavigalugu, aalajagersaanerit sapinngisamik innut-taasanut qaninnerpaajusariaqarput, naammangittaalliornissamut annertusisamik periarfissat nalilersortariaqarput. Ingerlatsiviit aalajangiisarneri sapinngisamik pissusiviusunik tunngaveqartassapput, missiliuineq tunngavigalu aala-jangikkat ikilisinneqarlutik.

Nassuiaammi nalilersuisoqassaaq, malittarisassat tunngavigalugit ikiorsiisarnernut inatsisit naleqquttuunersut, isertitatigut assigiinngippallaamik tunngaveqarfiusuni inatsisip atuutinniarnera ajornakusooramat. Qularnangilaq suliati ilaanni pisariaqartinneqarmat inatsiliorneq nalilersuinerit malillugit aalajagiisarnernik periarfissiisoq.

Naasuiaammi suliarineqassapput:

- A. Inatsiliorluni suliaqarnermi ukiup kaajallakkiartortarneranut assakaasumut atuuttussamik innersuusiusalluni, ilann-gullugu nassuiaatip innersuusiorfigissavaa inatsiliornissamut pilersaarusiame politikikkut oqaloqatigiilluni pingaarnersiutinut ilusissaq.
- B. Inatsiliornissanut piareersaalluni suliaqarnermi kommunit akulusimatinneqarnissaannut ilusissamik innersuusiusalluni.

8 A INNERSUUSSUTIT POLITIKKIKKUT PINGAARNERSIUILLUNI OQALOQATIGIINNISSAMUT, UKIUP KAAJALLATTARNERA

Namminersorlutik Oqartussani malittarisassat suliarinissaannut Naalackersuisut najoqqutassiortarput. Ataatsimoor-tumik saqqummiussani¹² ”Inatsisiliornermi teknikkikkut najoqqutassiat” 2011-meersuni Namminersorlutik Oqartussat najoqqutassiaat atuuttut takuneqarsinnaapput.

Inatsisiliornermi suleriaasissamut kaajallaasitassatut missigersuut¹³ saqqummiunneqarnikuuvoq, Namminersorlutik Oqartussani suleriaatsimi inatsisiliorniarnerni siumoortumik akuersisarnissamik ileqqussanngortitsissussamik siunni-ussaqartoq, Inatsisartunut akuersissutissanut siunnersuutit, inatsisiliorniarnerni ataqatigiissarisarnissat il.il. aamma inatsisiliassat pilersaarusiornissaannik suliaqarnissaq.

Kaajallaasitap siunertaraa inatsisiliorniarnerni suleriaatsip aaqqissuulluarneqarnerunissaa, qularnaaniarlugu inatsi-sissap suliarineqartarnerata sapinngisamik pitsaanerpaajunissaa. Taassuma saniatigut kaajallaasitassap siunertaraa inatsisiliassatut suliniutissat ataatsimoor-tumik takuneqarsinnaalernissaat, taamaasiornikkut Naalackersuisut tunng-aviumik politikikkut anguniagaannut pingaarnersiorneqarsinnaasunngortillugit.

Ukiumut marloriarlutik, 15 februar aamma 15. august Namminersorlutik Oqartussat naalackersuisoqarfiisa inatsisis-sanut- suliniutissanullu qaammatinut tullernut 24-inut atuuttussaq suliarisartussaavaat. Sulineq taanna Siulittaasup Naalackersuisoqarfianit qitiusumik aqunneqarpoq. Piffissamut killiliussat taakku inatsisiliornermik suliaqarnermi ukiup kaajallakkiartortarneranut aallaavissatut atorluarneqakutsoorsinnaapput, aamma Naalackersuisut kommunal-bestyrelsillu akornanni pisariaqartumik oqaloqatigiittarnissanut.

❖ **Innersuussutigineqarpoq Naalackersuisut kommunillu inatsisiliornermi politikikkut pingaarnersiuisar-nermi suleqatigiinnertik malittarisassalimmik aaqqissuutissagaat.**

- Suleqatigiit ukiumut marloriarlutik ataatsimeeqatigiittarnerisigut piviusunngortinneqassasoq, inatsississa-nut- suliniutissanullu pilersaarutit nalimmassarneqareeraangata.
- Politikikkut ataqatigiissaarinermik suleqatigiissitani ataatsimeeqatigiinnerit pisisassasut, takuuk kapitalik 2 A.

¹² Inatsisiliorluni suliaqarneq pillugu kaajallaassitaq, 2011

¹³ Kaajallaasitassatut missingiut, 2013

8 B INATSISILIORNERMI KOMMUNIT PEQATAATINNEQARNISSAANNUT ILUSISSAQ

Naalackersuisut aamma kommunit akornanni isumaqatigiissut¹⁴ maannamut atuuttumi alajangersagaarpoq inatsisissanut siunnersuutit nalunaarutissallu nutaat tusarniaassutigineqartarnerat minnerpaamik sapaatit akunnerinik tallimanik sivissuseqartarsasut. Isumaqatigiissut ilanngunneqarsimavoq Namminersorlutik Oqartussat inatsisiliornermi teknikkikkut najoqqutassiaannut. Pisoqartarporli piffissaliussat naammassineqarsinnaasanninnerannik, paasinarsigaangat inatsisissap suliarinissaa nukigernartuusoq, imaluunniit aasanerani tusarniaanissaq pisariaqartineqaleraangat. Taakkununga marlunnut atuuppoq kommunit naammattumik piffissaaruttarnerat akissutissamik pitsaassusissaa qularnaarniarnerannut.

Kommuninut tusarniaasarneq taparserneqartarsinnaagaluarpoq pisussaaffiliinngitsumik siusinnerusukkulli ataveqatigiittarnertigut, inatsisiliassamut aalajangersimasumut kommunit kissaataat neriuutigisaallu inatsisiliassamut nalimmassarneqartassangaluar mata. Periuseq tamanna assigiinngitsunik imaqarlunilu ingerlanneqarsinnaasangaluarpoq. Assersuutigalugu oqaloqatigiinnerit ingerlanneqarsinnaapput malittarisassanik allannortitsisoqarnissaanik pisariaqartitsineq pilersillugu ataatsimeeqatigiinnerni, imaluunniit kommunit peqatigalugit nalunaarusianik missueqqissaarnermik inatsisissanullu siunnersuutit nutaanik imaqartunik suliaqarnermi, imaluunniit inatsisit pio-reersut allannortinneqarnissaani suliaqarnermi, soorlulitta q isumasioqatigiinnernik ingerlatsisoqarsinnaasooq, inatsisissanut pilersaarutit saqqummiussillunilu oqaloqatigiiffiusinnaasunik. Ingerlanniakkat Namminersorlutik Oqartussat kommunilluunniit suliniuteqarnerisigut pilersinnaqarsinnaapput, politikkerinilu allaffimmiunilluunniit ingerlanneqarsinnaallutik.

Suliasat allaaserinerini pingaartillugu erseqqissarneqarpoq, inatsisiliornermi oqaasertaliussat imaattariaqartut qaf-fasissumik/akademiskiusumik ilinniarsimasuunngikkaluani atorineqarsinnaassallutik. Taamatuttaaq nunap immallu inissisimaneri, silaa aamma pissutsit tamakku assigisaat, inatsisiliassap pisariitsumik atorineqarsinnaanissaanut nalilersuineri atorineqartassapput. Pissutsit taakku marluk immikkut maluginiarneqartassapput inatsisissap nutaap suliarineqarnerani, malitsigisaanillu tusarniaassutigineqarnerani.

❖ **Innersuussutigineqarpoq Naalackersuisut kommunillu akornanni isumaqatigiissut maanna atuuttoq oqaloqatigiissutigineqarpoq, isumaqatigiissutit nutarterneqarnissaa siunertaralugu. Isumaqatigiissummi nutartikkami makkua innimiginiarneqassapput:**

- Isumaqatigiissutit pingaarnertut siunertarissavaa inatsisiliassatut eqqarsaatigineqartup kommuninut suniutissai tamaasa nalilersorlugillu naatsorsornissaannut pitsaannerusumik periarfissinnissaat aamma kommunit ima siusitsigisukkut inatsisissamut ilanngutassaminnik saqqummiussisinnaanissaat, kommunit soqutigisaat inatsisissat suliarineqarnerini eqqumaffigineqareersinnaassallutik.
- Isumaqatigiissut aqutissisaasinnasariaqarpoq ajornartorsiutit suunerisa paasineqarnissaannut aamma ima siusitsigisukkut nalilersorneqarlutik, inatsisissatut siunnersuutit tusarniaassutigineqarnissaannut inaarsarneqarnerani kommuninut ajornartorsiutit pingaaruteqartartut eqqumaffigineqareersimassarinaqarlutik.
- Isumaqatigiissut ima ilusilerneqartariaqarpoq, kommunit Namminersorlutillu Oqartussat iluminni suleriaasissaat allaffissornipiloorfiunatillu pisariaqanngitsunik piumasaaqatitaqassanatik.
- Tusarniaanermit piffissaliussaq naammattumik takissusilerneqartariaqarpoq inatsisissamut nalunaarusiassatullu missigersuummut pitsaassusilimmik kommunit oqaaseqaateqarnissaannut piffissaqassalluni, matumanissaaq inatsisissamut siunnersuutit kommunini politikkerinik suliarineqarsinnaanera periarfissillugu. Inatsisiliassanik piareersaalluni sulineri kommuninik piartumik akuliutsitsinerup malitsigisavaa, inatsisinut nutaanut nalunaarutissanullu missigersuusianut kommunit massuarnissaminnut pisariaqartitsisarnerata millisinneqarujussuarneqarnera.
- Nalilersuineq aamma erseqqissaaneq kommuninut piginnaatitsissumik maannamut atuuttumik, Kalaallit Nunaannilu periutsinut ersarissumik mianerinnittoq aamma nassuiaatit innersuussutaasa malitsigisaanik allannuutissanik atortuulersitsinissamut piareersarimasooq.

❖ **Innersuussutigineqarpoq malittarisassalimmik ataatsimiittartoqatigiinnik pilersitsisoqassasoq, ukiumut marloriarluni ataatsimeeqatigeernerni, takuuk 8 A, inatsisissanut- suliniutissanullu pilersaarutit kingunerisassaannik, oqaloqatigiittarfiusumik. Oqaloqatigiittarfiup inuttalersornera siunertaalu:**

- Siulittaasup Naalackersuisoqarfia, Aningaasaqarnermut Nunamullu imminnermut Naalackersuisoqarfik, kommunit.
- Inatsisiliassat misissortassallugit qulaajarniarlugu illuatungeriinnut qaleriinnik aporfeqarnerisooq aamma alanik ajornartorsiutitaqartoqarsinnaanersoq
- Inatsisiliassanik nutaanik pisariaqartitsisoqassanersoq paasiniassallugu, malitsigisaanik pingaarnersuiner-nut 8 A-mi allaaserineqartutut ilanngunneqartussanik.

¹⁴ Inatsisiliornermi suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut, 2010

- Ukiup kaajallannerata assakaasuata nalimmassarneqarnera aamma inatsisissanut- suliniutissanullu piler-saarut, politikkikkut pingaarnersiuisoqariiraangat.
- Inatsisinik atuuttunik misissuinissaq, qulaajarniarlugu tulluukkunnaarsimasunik peqarnersoq, pingaartumik suleriutsit-/naammangittaalliutillu suliarinerini.
- Inatsisinik atuuttunik misissuinissaq, siunertaralugu nalilersuilluni aalajagersakkat ikilisarneqarnissaannut periarfissaqarnersoq.

9 INNERSUUSSUTIGINEQARTUT PILLUGIT ILIUSISSATUT PILERSAARUMMUT SI-UNNERSUUT

9 A NASSUIAATIP INNERSUUSSUTAASA SULIAREQQINNISSAAT

Nassuiaammi innersuussutit arlaqartut allaaserineqarput pisortat ataatsimut suleqatigiinnerisa nukittorsarneqarneranut peqataasussat aamma siunissa ungasinnerusoq isigalugu atasinnaasumik pisortat aningaasaqarnerat patajaallisarniarlugu.

Iliusissatut pilersaarummut siunnersuummi innersuussutigineqartut katersorneqarput pingaarnersiorlugit tulleriarlugit aamma pingaarsiulluni tulleriarineq politikikkut oqaluserineqartussanngortinneqarpoq, taamaalilluni innersussutigineqartut suliaralugit aallartinneqarniassammata.

Iliusissatut pileraarutip assinganik siunnersuummik kommuninut aamma Namminersorlutik Oqartussanut tunngasumik suliaqartoqarpoq naammassisaqarsinnaassuseqarneq pillugu misissueqqissaarneq aallaavigalugu. Pilersaarutit taakku pisortatut oqartussat attuummassuteqartut peqatigalugit oqaloqatigiissutigineqassapput.

9 A. INNERSUUSUTIT SULIARINEQARNERI AALLARTINNEQARTUSSAAT, IMALUUNNIIT SULIARINEQARNERI AALLARTINNEQAREERSUT, 2013-IMI

Missingersuussiortarneq pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutip tunngavigaa, illuatungeriit tamarmiullutik isumaqatigiissutiginnissaat sakkut suut atorineqassanersut aningaasaqarnerup ineriartortinneqarnerata atasinnaassuseqarnera aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni oqimaqqatigiittumik akisusaaffiup avinneqarnera qulakkeerneqassappat. Taakku qulakkeerneqassappata, illuatungeriit iliusissat makku suliaralugit aallartittariarqaat:

- Pisortat ataatsimut suliaasaqarfiani immikkoortunut pilersaarutit ukiunut arlaqartunut tunngasut. Suliaqarinnisaq Namminersornerullutik Oqartussani aamma kommunini allaffissornikkut oqartussani qaffasinnerpaamik inissimasuni inissinneqassaaq Ommikkoortortani pilersaarutinut siunnersuutit piareersimareertariaqarput, taamaalillutik taakku 2015-imut aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip aakommunini missingersuutit suliarineqarneranni ilaatinneqarsinnaanngorlugit.
- 2015-imi atuusilersussamik nutaamik naligiissaarisarneq pillugu aqqissiissoqarinnisaanik aamma ataatsimoortumik tapiissuteqartarnermi tunngaviit pillugit naleqqussarneqarinnisaanik suliaqartut aallartinneqartariaqarput, tunngaviit tigussaasut qulakkeerlugit. Tunngaviit tigussaasut pillugit suliaq aallartinneqareerpoq.
- Aningaasaqarnerup atasinnaassuseqarnera pillugu oqaloqatigiinneq aalajangersaanerlu ilusiliinissamik periarfissat sissamat allaaserineqartut aallaavigalugit. Taamaaliornikkut ataatsimoortumik pisortat aningaasaqarnerat pillugu piffissami aggersumi isumaqatigiinniarnissami aallaavigineqartussaq qulakkeerneqassaaq aamma aalajangersimasumik pivusunngortinneqarluni 2015-imiit siunissamullu ataatsimoortumik isumaqatigiissummi.
- Kommunik aqqiussuseqqinneq pillugu nalilersuinissamut piareersaatitut aammalu taamaalilluni suliaqartut isumagineqarneranni naammassisaqarsinnaassuseq pillugu isummernissamut tunngavissiaq, innarluutilinnut, ulloq unnuarlu paaqqinnittafeqarnermut aamma akiitsunik kinguartoorutinik akiliisitsiniartarnermut tunngasunngatillugu misissueqqissaarnerit suliaralugit aallartinneqareerput. Taamaalilluni allanngortiterinermut atasumik suliaqartut isumagineqarnerani, allamik pisortatut oqartussamit akisusaaffigineqalersut nalilersorneqassappat aamma misissueqqissaarneq atorineqartassaaq suliaqartut isumagineqarnerannik nuussinissat pillugit siunissami oqaloqatigiittarnissami aallaavittut.
- Politikikkut ataqatigiissaarisut ukiuni aggersuni pisortani nutarteraluni allanngortiterinissami suliaqartut pingaarnersiorlugit pingaarnersiorlugit tulleriarineqarnerat oqaluserisariaqarqaat.
- Isummernissamut tunngavinnik suliaqartoqassassaaq tunngaviummik aningaasaqarnermut aqutsinermut tunngasumik aamma ataatsimoorussassamik kontolersuisarnissamik suleriaasissammik, pisortat suliaqartoqarfiit imminnut sanilliunneqarsinnaanngorlugit aamma siulersuineri paasissutissiissutaasarsinnaasumik, pisortani ingerlatat akimorlugit aamma kommunini kiisalu Namminersorlutik Oqartussani atorineqartussanik.
- Pisortani immikkoortortan tamanui IKT pillugu periusissatut pilersaarutip pitsaanerumumik atorineqarinnisaq pillugu isummernissamik tunngavissia. Aallaqaamut isummernissamut tunngavissiami siunnerfigineqassaaq nunaqarfinni illoqarfinnilu mikisuni pisortat ataatsimut suliaqartoqarfiisa suliniuteqarfigneqarinnissaat.

9 B. INNERSUUSUTIT SULIARINEQARNERI 2014 - 2016-INIMI AALLARTINNEQARTARIAQARTUT

Innersuussutinut arlaqartunut tunngangatillugu aalajangiinissamut tunngavissat pitsaaneruset piumasaapput, tunngavissallu taamaattut pissarsiariniarlugit misissueqqissaarluni sulinerit aallartinneqartariaqarlutik. Innersuussutit allat allaffissornermi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisuni suleqatigiissitani aalajangersimasunik sammisaqartuni suliarineqarsinnaapput, kingorna politikikkut oqaluuserineqartussanngorlugit.

Misissueqqissaarluni suliat makku aallartinneqssapput:

- Komminik aaqqissusseqqinnerup sunniutaasa naliliiffiqineqarnerat, matumani sullissinerit assigissaarneqar-nissaanik, suliaasat isumagineqarneranni piginnaasat qaffasinnerulersineqanersut aamma kommuninik nu-taamik iluseqartitsinerup nassataanik innuttaasut qaninnerusumik tamat oqartussaqaataanerannut peqataa-nerulersutut misigisaqarnissaanik kissaateqarnerit anguneqarsimanersut. Suliassat isumagineqarneranni naammassisaqarluarnerusinnaaneq pillugu oqaloqatigiinnermi nalilersuineq ilaatinneqassaaq, apeqputaatinngu pisortatut oqartussat sorliit suliassaqaarfimmut aalajangesimasunut akisussaassuunerat.
- Aningaasat pisortanit tunniunneqartartut pillugit nalilersuineq, malitseqartinneqartussaq isummernissamik tunngavissamik. Siunnersuummi qulakkeerneqassaaq, inuuttaasut sulisoqarnermi suliffissarsiornissamut ka-jumilersinneqarnissaat, kisanili aamma pisortanit tunniunneqartartunit allanik peqartuartaasaaq, innut-taasut pisariaqartitaannik qulakkeerisunik.
- Ineqarnermut tunngasut aamma ajornartorsiutit massakkut akisussaaffiup taamatut avinneqarsimanerata nassatasa naliliiffiqineqarnerat Nalilinnerup nassatarissavaa ineqarnermut tunngasunik akisussaaffiup tullu-arnerusumik inissinneqarnissaanik innersuussuteqarneq.
- Peqqinnisaqaarfimmi suliaasat isumagineqarnerannik nalilersuineq, kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni naammassisaqarfiullu arnerusumik imminnut sunniuteqarfeqatigiinnisaaq qulakkeer-lugu. Matumani aamma nutaamik ilusiliinissaq siunnerfigineqassaaq, 2016-imi piviusunngortinneqartussaq.
- Tapiissuteqartarnermut aamma utertitsisarnermut tunngasut naliliiffiqineqarnerat, suliaasat isumagineqar-nerisa naammassisaqarluarfiunerpaanissaasa qulakkeerneqarnissaat siunertaralugu, pitsaassuseq eqqarsaatigalugu kisianni aamma allaffissornikkut ingerlatsinermi isumalluutit suliaasat isumagineqarneran-nut atorineqartartut appasinnerpaanngortinniarlugit. Aalajangiinissamut tunngavissaq suliarineqartariaqar-poq, taamaalilluni suliaasat nutaamik agguataarneqarnerat atuutsilersinneqarluni 2015-imiit.

Taakku saniatigut siliuuseqarnissat makku suliaralugit aallatinneqartariaqarput:

- Inatsisiliornermi suliaasat ingerlasarnerat pillugu ukiup kaajallakkiartornerani piffissalersuisarnerup aqqusaartorneqarnissaa aamma siusissuklut kommunit peqataatinneqartarnissaanik siunnersuummik suli-aqarneq, matumani nutaamik inatsisiliornermi kingunissaanik naatsorsuisarnissaq ilanngullugu.
- Pisortat ataatsimoortumik pisiniartarnissaat pillugu suleqatigiinissamut isummernissamut tunngavissiaq. Si-unnerfigineqartariaqarput pisortat ataatsimut pisiniartalernissaanik aaqqissuussineq pilersinneqassasq in-gerlanneqalernilu 2016-imiit.
- Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu sulisorisunik pisortanillu ilinniartitsinissamik piginnaasanillu ine-riartortitsinissamik pisariaqartitsinerup qulaajarneqarnera aamma pilersaarutissatut siunnersuummik suli-aqarneq. Sulisorisat sukkavallaamik taarserarneranni piginnaasat annaaneqartarput aamma politikikkut aa-lajangigassanut tunngaviit pitsannginnerulersarput.
- Naatsorsuutigineqartutut suliniutinik annertuunik ingerlataqartoqarnissaani pisariaqarpoq, tulluarnerpaajus-saarlu suliniutit kingunissasa nassatassai Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit ataatsimoorlutik suliarigunikkut. Suliniutinik annertuunik ingerlaqataqarnissamut illaatigut siusinerusuklut misissueqqissaar-nerit nassuiaatillu suliarineqarsimasut aallaavigalugit, suliarinnittarnissaq pillugu pilersaarummik suli-aqartoqartariaqarpoq, pisortani allaffissornikkut aqutsinermi apeqqutit isumalluutit pillugit ajornartorsiuti-nut tunngasut sammillugit, nutaanik annertuunik suliassaqalernermi pisariaqartinneqartut ilanngullugit. Ma-tumani illuatungeriit isumaliutigisariaqarpaat, pisortani immikkoortuni piginnaasat tamarmiusut isumal-luutillu pigineqartut sapinngisamik ajunnginnerpaamik atorineqarsinnaaneri, suliniutinit annertuunit anner-tunerpaamik iluanaaruteqartoqassappat. Tamanna pissusissamisoorlumik IBA pillugit isumaqatigiissutinik, pissusutinik uummaatsunik tunngatillugu inatsisinut ilaatinneqartuni, suliaqarnermut atasmusik pisinnaavoq.